

TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS 2022

Aluehallitus 27.4.2023 § xx

Aluevaltuusto xx.x.2023 § xx

Sisällysluettelo

1. TILINPÄÄTÖS	1
2. TOIMINTAKERTOMUS	2
2.1 TOIMINTAKERTOMUSTA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET	2
2.2 OLENNAISET TAPAHTUMAT KUNTAYHTYMÄN TALOUDESSA JA TOIMINNASSA	2
2.2.1 Kuntayhtymän johtajan katsaus	2
2.2.2 Kuntayhtymän hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	6
2.2.2.1 Toimielimet	6
2.2.2.2. Hallituksen asettamat toimielimet	8
2.2.2.3. Perussopimuksen mukainen neuvottelukunta	8
2.2.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	9
2.2.4 Olennaiset muutokset kuntayhtymän toiminnassa ja taloudessa	9
2.2.5 Kuntayhtymän henkilöstö	10
2.2.6 Ympäristöasiat	12
2.2.7 Muut ei-taloudelliset asiat	13
2.2.8 Arvio tulevasta kehityksestä	13
2.2.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	14
2.3 SELONTEKO KUNTAYHTYMÄN SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMISESTÄ	15
2.3.1 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen	15
2.3.2. Selonteko ja käsittely	16
2.4. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	18
2.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	18
2.4.2 Toiminnan rahoitus	19
2.5 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET	22
2.6 KOKONAISTULOT JA -MENOT	23
2.7 KUNTAYHTYMÄKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS	24
2.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	25
2.7.2 Konsernin toiminnan ohjaus	25
2.7.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	25
2.7.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	26
2.7.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	26
2.7.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	28
2.8 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALouden TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET	32
2.8.1 Asiaa koskeva säätely	32
2.8.2 Tilikauden tuloksen käsittely	32
2.8.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	32
3.TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	34
3.1. SEURANTAA KOSKEVA SÄÄNTELY	34
3.2. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	34
3.2.1 Konsernihallinto ja -palvelut	34
3.2.2 Terveyspalvelut	36
3.2.3 Vanhus- ja vammaispalvelut	38
3.2.4 Perhe- ja sosiaalipalvelut	42
3.2.6 Tytäryhtiöt	46
3.3. MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMINEN	46

3.3.1. Käyttötalouden toteutuminen	46
3.3.2. Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	47
3.3.3. Investointien toteutuminen.....	49
3.3.4. Rahoitusosan toteutuminen	50
3.3.5. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta.....	51
4. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	53
4.1. TILINPÄÄTÖSLASKELMIA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET JA OHJEET	53
4.2. TULOSLASKELMA	53
4.2.1 Erikoissairaanhoidon tuloslaskelma.....	54
4.3 RAHOITUSLASKELMA	55
4.4 TASE	56
4.5 KONSERNILASKELMAT.....	58
5. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	61
5.1 TILINPÄÄTÖSLASKELMIA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET JA OHJEET	61
5.2 TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	65
5.3 TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT.....	68
5.3.1 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	71
5.4 VAKUUKSIA, VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT	73
5.5. HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA JA INTRESSITAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT	75
6. MUUT ERIYTETYT LASKELMAT.....	77
7. ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	78
8. TILINPÄÄTÖSTÄ VARMENTAVAT ASIAKIRJAT	79

Liitteet

- 1 Kehitysohjelma
- 2 Kehittämishankkeet

1. TILINPÄÄTÖS

Kuntayhtymän tilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan kuntalain, sekä sovelletaan kirjanpitolain ja -asetuksen säännöksiä (KuntaL 112 §). Kuntalaki on kirjanpitolakiin nähden erityislain asemassa. Siltä osin kuin mainittujen lakien säännökset poikkeavat toisistaan noudatetaan kuntalakia (KPL 8:5 §). Kirjanpitolain säännösten soveltamisesta antaa ohjeet kirjanpitolautakunnan kuntajaosto (KuntaL 112 §). Myös konsernitilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan soveltuvin osin kirjanpitolakia (KuntaL 114 §).

Kuntayhtymän tilinpäätöksen sisältö määritellään kuntalaissa. Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus (KuntaL 113.2 §). Kuntayhtymän, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntayhtymäkonsernin, tulee lisäksi laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimista ohjeistetaan tarkemmin kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamassa yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta.

Tilinpäätöslaskelmat laaditaan kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeiden mukaisiin kaavoihin. Liitetietojen antamisessa noudatetaan kuntajaoston antamaa yleisohjetta.

Kuntayhtymän tilikausi on kalenterivuosi. Kuntalain 113 § mukaan hallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi sekä tilintarkastuksen jälkeen saatettava se valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä.

Vuoden 2022 tilinpäätöksen osalta on huomioita hyvinvointialueiden perustaminen 1.1.2023 lukien.

Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston lausunnon 128/2022 mukaan kunnat, sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät laativat vuoden 2022 tilinpäätökset toiminnan jatkuvuuden oletuksella.

Edellä mainittujen kuntayhtymien hyvinvointialueille siirtyvät omaisuus- ja pääomaerät kirjataan kuntayhtymän tilinpäätökseen perustuen hyvinvointialueiden aloittavaan taseeseen 1.1.2023.

Vastaavalla tavalla kunnista ja muista vapaaehtoisista kuntayhtymistä hyvinvointialueelle siirtyvät omaisuus- ja pääomaerät kirjataan alkusaldojen muutoksina vasta tilinavaukseen päiväykselle 1.1.2023. Siirtyvien erien kirjaamista ei siis ennakoita mitenkään vuoden 2022 tilinpäätöksessä.

Voimaansäilyttämislain 41 §:n 1 momentin mukaan kuntayhtymän tilinpäätöksen vuodelta 2022 allekirjoittavat hyvinvointialueen hallitus ja hyvinvointialuejohtaja. Voimaansäilyttämislain 41 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialueen valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös ja päätettävä tilivelvollisille myönnettävästä vastuuvapaudesta 30 päivään kesäkuuta 2023 mennessä.

2. TOIMINTAKERTOMUS

2.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset

Toimintakertomus on osa tilinpäätöstä. Toimintakertomuksen antamisesta vastaavat yhtymähallitus ja toimitusjohtaja (KuntaL 113 §). Toimintakertomuksessa annetaan tiedot kuntayhtymän toiminnan kehittymistä ja tuloksellisuutta, taloudellista tilannetta sekä merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä koskevista tärkeistä seikoista (KPL 3:1a §). Kuntayhtymän toimintakertomuksen erityisenä tehtävänä on selvittää yhtymävaltuuston talousarviossa hyväksymien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista kuntayhtymässä ja kuntayhtymäkonsernissa (KuntaL 115 §). Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kuntayhtymän ja kuntayhtymäkonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei ole tehtävä selkoa kuntayhtymän tai kuntayhtymäkonsernin taseessa, tuloslaskelmassa tai rahoituslaskelmassa. Tällaisia asioita ovat ainakin arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja niiden perusteella tehdyistä keskeisistä johtopäätöksistä. Yhtymähallituksen on lisäksi toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos kuntayhtymän taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi (KuntaL 115 §).

2.2 Olennaiset tapahtumat kuntayhtymän taloudessa ja toiminnassa

2.2.1 Kuntayhtymän johtajan katsaus

Kaksi sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen valtakunnallista uudistusta

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä aloitti toimintansa vuoden 2017 alusta. Eduskunta hyväksyi sote- ja pelastustoimen uudistuksen keskeiset lait kesäkuun lopulla 2021. Essote-kuntayhtymä lakkasi tilipäätösvouden 2022 lopussa sekä palvelut, henkilöstö ja muut voimavarat siirtyivät Etelä-Savon hyvinvointialueelle.

Essote-kuntayhtymä toimi merkittävän historiallisen vaiheen Etelä-Savon ja asukkaiden elämässä. Se on tarkoittanut kuuden vuoden ajan tärkeää työtä ja vastuuta lakisääteisistä sosiaali- ja terveystalouksista vajaalle sadalle tuhannelle kuntayhtymän ja sairaanhoitopiirin asukkaalle. Kuntayhtymä on ollut tässä työssä edelläkävijä koko maassa.

Etelä-Savon sairaanhoitopiirin alueen kunnat ja kuntien päättäjät tekivät vv. 2015-2016 merkittävät päätökset Etelä-Savon sairaanhoitopiirin, Mikkelin sote-yhteistoiminta-alueen ja Juvan kunnan sote-palvelujen yhdistämisestä Essote-kuntayhtymäksi vuoden 2017 alusta. Päättäjät halusivat myös ennakoida mahdollista valtakunnallista maakunta- ja sote-uudistusta. Valtakunnallinen maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu aloitettiin kesällä 2016 vahvasti toimeenpaneva reformina. Alkuun kuntayhtymän elinkaaren odotettiin olevan pari vuotta, nyt taivalta kertyi tuo kuusi vuotta.

Kuntayhtymän toiminnan aloittamisen rinnalla vuodesta 2016 alkaen on ollut menossa koko maan sote-uudistus valmistelua. Sipilän hallituksen kaaduttua keväällä 2019 välivaiheen jälkeen uudistuksesta tuli sote ja pelastustoimen uudistus. Monien lausuntokierrosten ja erilaisen vaikuttamisen jälkeen kesällä 2021 vahvistettiin uudistusta koskeva lainsäädäntö.

Käytännössä heti tämän jälkeen aloitettiin heinäkuussa 2021 hyvinvointialueiden perustamisvalmistelut. Tilinpäätösvouden 2022 tammikuussa olivat ensimmäiset aluevaalit, joiden tuloksen pohjalta aluevaltuustot ja -hallitukset aloittivat päätöksenteon maaliskuussa 2022. Tilinpäätösvoosi 2022 oli kuntayhtymän viimeinen toimintavuosi. Essote-kuntayhtymä ja samalla Etelä-Savon sairaanhoitopiiri lakkasivat kuntaperustaisena organisaationa.

Kuntayhtymän kuuden toimintavuoden aikana kahden valtakunnallisen uudistuksen valmistelu on sitonut paljon kuntayhtymän voimavaroja. Lisänä ovat toki olleet valtion runsaasti rahoittamat sote-kehittämishankkeet yms. (kaksi maan hallituksen kautta hankerahoitusta yli 20 miljoona euroa), jotka ovat tuoneet kaivattua vahvistusta ja uutta osaamista. Hankkeet ovat olleet ensisijaisesti palveluiden sisällön kehittämistä.

Essote-alueella vahvuutena on ollut se, että sote-ydin- ja tukipalvelujen johtaminen on voitu pitää varsin yhtenäisenä, ehkä lukuun ottamatta tilinpäätösvuoden syksyä, jolloin ymmärrettävästi erkaantuminen hyvinvointialueen ja lakkaavien organisaatioiden välillä alkoi korostua. Kuitenkin niin, että hyvinvointialuetta on valmistelemissa ihmiset, jotka tuntevat hyvin lakkaavat organisaatiot, ja ovat ottamassa vastaan toiminnan, henkilöstön ja resurssit.

Kriittinen kohta sote-uudistusten valmisteluun kahden sairaanhoitopiirin maakunnassa tuli lainsäädännöstä. Tämä tarkoittaa keskussairaaloiden keskittämisen- ja päivystysasetuksia, jotka olivat valtion säästötavoitteisiin liittyviä ja sote-uudistuksesta irrallisia säädöksiä. Keskussairaaloiden operatiivisten kriteerien sidonta ”sairaalaseiniin” kärjisti maakunnan kahden sairaanhoitopiirin ja keskussairaalan vastakkain asettelua. Syntyi vaikutelma ja varsinkin ulospäin, että koko uudistuksessa on kysymys vain sairaaloista, joiden välillä on konflikti. Taka-alle jäi julkisessa keskustelussa sote-peruspalvelut, jotka ovat kuitenkin isoin osa sote-palveluja (voimavaroiltaan 60 prosenttia palveluista).

Sote-uudistuksen tämän vaiheen saavutuksena voidaan pitää sitä, että pitkällisen työn jälkeen Etelä-Savon maakunnan eheys säilyi hyvinvointialuelainsäädännössä. Kun Etelä-Savon hyvinvointialue aloittaa ensi vuoden alusta voidaan perustellusti olettaa, että vuosien mittely lähensi toimijoita ja että hyvinvointialueella voidaan kääntää uusi lehti.

Kuntayhtymän ylimmät toimielimet

Kuuden vuoden aikana kuntayhtymällä on ollut kolme valtuustoa ja kolme hallitusta. Valtuustokaudet ovat olleet eripituisia. (Kuntavaalit 3.2017 ja 6.2021)

Kuntayhtymän valtuuston ja hallituksen päätöksenteko sekä johtavien luottamushenkilöiden - puheenjohtajien - tuki on ollut hyvää ja vahvaa koko kuntayhtymän kuuden vuoden ajan. Päätökset on tehty oikea-aikaisesti. Ilmapiiri valtuustossa ja hallituksessa on ollut keskustelevaa ja avointa. Mikä tärkeintä, se on tukenut ja vahvistanut johtoa ja koko organisaation toimintaa huolimatta siitä, että päätettäväksi tulevat asiat ovat olleet usein mutkikkaita ja vaikeita.

Puheenjohtajiston työskentely hallintotoimikuntana on edesauttanut asioiden koordinoitua ja eteenpäin viemistä. Toisen valtuustokauden aikana alettiin pitää säännöllisesti myös ryhmäpuheenjohtajien neuvonpitoja ennen valtuuston kokouksia. Tämä on osoittautunut hyväksi käytännöksi.

Omistajakunnat ja kuntayhtymän neuvottelukunta

Keskeisessä asemassa kunta-kuntayhtymän –suhteeseen kuuluvien asioiden käsittelyssä on ollut neuvottelukunta, jonka jäseniä ovat olleet omistaja- ja jäsenkuntien kunnanjohtajat yhdessä kuntayhtymän johdon kanssa.

Kuntien kuntatalouden vaikeasta tilanteesta on johtunut, että kuntayhtymän talouskysymykset ovat olleet vahvasti esillä neuvottelukunnan työskentelyssä. Kuntien esittämät taloustavoitteet ovat olleet tiukkoja. Kuntayhtymä on pyrkinyt tavoitteisiin parhaansa mukaan vastaamaan. Päätöksenteossa on ollut useita talousohjelmia kuuden vuoden aikana. Kustannusvaikuttavassa tehostamisessa on monin tavoin onnistuttu, mutta

samanaikaisesti on taas tullut suuria kustannusten nousu paineita muusta suunnasta eikä kokonaistaloustavoitteisiin ole päästy. Alueen väestön ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen määrällinen kasvu on ollut suurin vaikuttava tekijä.

Joka tapauksessa kuntayhtymän omistajakunnat ovat huolehtineet lakisääteisten sote-palveluiden rahoituksen kuntayhtymän kuuden vuoden aikana. Palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvissä asioissa neuvottelukunta on tuonut esille ensiarvoisen tärkeää palautetta. Perussopimuksen muutostarpeet olivat useaan otteeseen esillä kuuden vuoden aikana. Muutoksia ei kuitenkaan tehty. Suurimmissa muutosasioissa pidettiin kuntakokouksia, johon osallistuvat kuntien johtavat luottamushenkilöt ja kuntajohtajat.

Tarkennettujen talousohjelmien mukaisesti kuntayhtymässä tehtiin tilinpäätösvuonna useita kohdennettuja tarkasteluja ja päätöksiä viimeisen vuoden järjestelyistä:

- Omistusosuus markkinoilla toimivasta Etelä-Savon Työterveys Oy:stä myytiin (taustalla KHO päätös, ettei kuntayhtymä voi perussopimuksensa mukaan olla työterveys osakeyhtiön osakas).
- Mikkelin keskussairaalan kiinteistöjen myyntiin liittyvät tarjouspyynnöt valmisteltiin ja tehtiin tilojen kuntoarviot. Tehdyt tarjoukset eivät täyttäneet myynnille asetettuja tavoitteita, joten myynnistä luovuttiin,
- Vaihtoehtotarkastelun perusteella Mikkelin Pesula Oy:n omistusosuus siirtyy hyvinvointialueelle
- Peruspääoman alentamisselvitykset tehtiin ja todettiin, ettei alentamiselle löydy riittäviä perusteita

Henkilöstö ja yhteistoiminta kuntayhtymässä

Kuntayhtymän päättäjien, johdon ja henkilöstöjärjestöjen välinen yhteistoiminta kuntayhtymän organisaation eri tasolla on ollut hyvää ja rakentavaa. Tämä on erityisen merkittävää, kun otetaan huomioon kuntayhtymän monin tavoin vaativa toimintaympäristö:

- pitkittynyt palkkojen harmonisointia koskeva keskusneuvottelutilanne,
- rekrytinnin vaikeudet,
- kevään -22 työtaistelutilanne,
- covid-pandemian edellyttämä henkilöstön venyminen pitkittyneessä poikkeustilanteessa,
- talouden tervehdyttämisen edellyttämät säästötoimet, jotka tarkoittivat henkilöstölle kahta yt-kierrosta sekä niiden perusteella tehtyjä tehtävä- ja organisaatiomuutoksia.

Palkkaharmonisointi

Omistajakuntien vuonna 2016 hyväksymän henkilöstön siirtosopimuksen mukainen palkkojen harmonisointi tehtiin Kunnallisen Työnantajan KT:n ja kunnallisen alan pääsopijaosapuolten marraskuussa 2022 välillä hyväksytyn sovintosopimuksen mukaan maksamalla henkilöstölle harmonisointipalkat tilinpäätösvuoden joulukuussa ennen kuntayhtymän lakkaamista. Vaikea sovintosopimuksen neuvotteluprosessi kesti yli kaksi vuotta ja vaati paljon ponnisteluja. On erinomaista, että urakka saatiin päätökseen ennen kuntayhtymän toiminnan lakkaamista.

Neuvottelujen lisäksi harmonisointi on edellyttänyt myös paljon vaikuttamistoimia valtion suuntaan. Kuntayhtymän päättäjät/johto sekä kuntien päättäjät/johto ovat osallistuneet monin tavoin tähän vaikuttamiseen.

Esper-hanke

Mikkelin keskussairaalan peruskorjaus- ja täydennysrakentamisinvestoinnin - Esper hankkeen - aloittamispäätökset oli tehty ennen Essote-kuntayhtymän toiminnan alkua.

Heti alkuun 2016 sote-uudistus toi mukanaan rajoittamissäädöksen, jonka mukaan ministeriö myöntää poikkeusluvut suurille investoinneille. Tämä toi lisäpiirteen Esper-hankkeelle. Poikkeusluvut saatiin, mutta paljon lisättyä ja neuvotteluja tarvittiin.

Esper on ollut vaativa ja välillä jännittäväkin suurinvestointi alueella. Pelkästään Esper ilman sote-uudistusvalmistelua, on mille tahansa kuntayhtymälle suurhanke varsinkin, kun sairaanhoitopiirin hallintoa ei ole viritetty rakennuttamiseen.

Kuntayhtymän ensimmäisten vuosien aikana Esper-hanke oli erityisen huomion kohteena monella tapaa: tuottavuustavoitteet, vanhoihin käytössä oleviin tiloihin liittyvät riskit ja yllätykset, hankkeen rakennussuunnittelun uudelleen suuntaaminen.

Kuntayhtymän kuuden vuoden aikana valmistui (1) vastaanottoalue I ja (2) parkkitalo, (3) perhetalo ja (4) kuumasairaala, (5) vastaanottoalue II ja nyt joulukuussa 2022 (6) ilahduttavasti mielen ja kuntoutuksen talo. Esper hanke pysyi hyvin kustannusarviossaan ja rakennustyöt onnistuivat hyvin samanaikaisesti, kun tiloissa oli koko ajan vaativaa palvelutoimintaa. Mikkelin keskussairaala-alue on keskellä kaupunkia ja sillä on kansainvälisestäikin ansaittua huomiota herättänyt tunnisterakennus (perhetalo).

Merkittävä saavutus on ollut se, että Esper-hankkeen myötä voitiin luopua Pankalammen terveyskeskussairaalarasta, Essote Kyyhkylän toiminnoista ja viimeisemmäksi Moisioin perinteikkästä psykiatrisesta sairaalarasta. Tällainen tilojen tiivistäminen on poikkeuksellinen saavutus koko maassa.

Covid -pandemia

Kuntayhtymä suoriutui covid-pandemian hallinnasta ja hoidosta hyvin (testit, rokottaminen, hoitaminen). Työstään kuntayhtymän on saanut tunnustusta myös valtakunnallisesti. Palvelujen voimavarojen kohdentaminen covid-toimintaan on ollut toki muusta pois ja aiheuttanut myös hoitovelkaa, kuten koko maassa.

Covid väistämättä johti toimintatapojen ja suorastaan toimintakulttuurin muutoksiin. Tästä esimerkkinä on etä-työskentelyn kattava yleistyminen toimielimissä, ammattilaisten kesken ja asiakkaisiin/potilaisiin päin. Kyseessä on pakon sanelema digi-loikka. Valtio puoleltaan on pitänyt sairaanhoitopiirejä ja kuntia jännityksessä, myönnetäänkö riittävät koronakorvaukset ja otetaanko alueen erityispiirteet huomioon.

Lopuksi kiitokset

Kiitos valtuustolle ja hallitukselle näistä kuntayhtymän kolmesta valtuustokaudesta. Sekä myös tarkastuslautakunnalle tehtävässään. Erityinen kiitos valtuuston ja hallituksen puheenjohtajille.

Kiitokset neuvottelukunnalle, kuntajohtajille sekä kuntien päätöksen tekijöille kuntayhtymän rahoituksen turvaamisesta taloudellisesti vaikeana aikana ja muusta tuesta kuntayhtymän perustehtävän hoitamiseksi.

Kiitos henkilöstöjärjestöille sekä erityisesti pääluottamusmiehille ja työsuojelu ja yhteistyötoimikunnalle, jossa ovat olleet jäseninä henkilöstöjärjestöjen lisäksi myös päättäjistä puheenjohtajat, kuntayhtymän ydinjohtoa, hr-palvelualueen edustusta ja työsuojeluorganisaation edustajat. Asioiden käsittely toimikunnassa on ollut rakentavaa eikä asioita ja ongelmakohtia ole turhaan provosoitu.

Kiitos rakennustoimikunnalle ja Esper-projektin vastuuhenkilöille sekä Mikkelin kaupungin kaupunkikehityksen vastuualueelle.

Ja erityisesti vielä kiitos henkilöstölle, joka on tehnyt työtään alueen asukkaiden lakisääteisten sote-palvelujen turvaamiseksi monin tavoin vaativissa oloissa, jossa nopeat muutokset ovat olleet arkea.

Risto Kortelainen
Kuntayhtymän johtaja

2.2.2 Kuntayhtymän hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

2.2.2.1 Toimielimet

Päätösvaltaa 1.1.-31.12.2022 käytti 33 jäseninen yhtymävaltuusto. Valtuuston puheenjohtajana toimi Ari Hänninen, I varapuheenjohtajana Aira Kietäväinen ja II varapuheenjohtajana Eija Saintula.

Valtuuston kokoonpano kunnittain ja varajäsenineen alkuvuonna 2022 oli seuraava:

Luottamushenkilöt

Valtuuston 1.1.-31.12.2022

JÄSENKUNTA	JÄSEN	VARAJÄSEN
Hirvensalmi	Pirkko Luntta Eija Saintula Aada Ruhanen	Kaisa Pasonen Ari Kämppe Timo Gynther
Joroinen	Päivi Anias Marja Huupponen Alvi Utriainen	Heini Pelkonen Mimmi Valkonen Eeva Tikkanen
Juva	Aira Kietäväinen Kai Pirinen Esko Ripaoja	Antti Pulkkinen Jouni Tarkiainen Elina Kortekallio
Kangasniemi	Sirpa Laitinen Terttu-Liisa Lindholm Marjaana Sävilammi	Tapio Kallberg Linda Ellilä Susanna Pirttiaho
Mikkeli	Iris Damsten Tapani Korhonen Perttu Noponen Kirsi Olkkonen Jukka Pöyry Jaana Strandman Pirkko Valtola Juha Vuori	Sini Soljasalo Lasse Pöyry Miriam Alic Anni Panula-Ontto-Suuronen Anna-Liisa Mikkonen Mervi Eskelinen Roope Nykänen Jorma Harmonen
Mäntyharju	Ari Hartonen Panu Karjalainen Markku J. Lamponen	Jonna Pöysti Juhani Lyytikäinen Katariina Mutka
Pertunmaa	Kirsi Vekkele Outi Virtanen	Annukka Räisänen Markus Montin
Pieksämäki	Yrjö Merikoski Ari Hänninen	Osmo Moilanen Sirkka Saara

	Inka Luostarinen	Elina Heiskanen
	Jouni Vironen	Erkki Huupponen
	Jyrki Julkunen	Antti Kivimäki
Puumala	Harri Kautonen	Unto Pasanen
	Matti Viialainen	Keijo Montonen
	Martti Laine	Lauri Kotsalainen

Valtuuston poliittinen jakauma:

- keskusta 11 paikkaa
- sosiaalidemokraatit 7 paikkaa
- perussuomalaiset 5 paikkaa
- kokoomus 7 paikkaa
- vihreät 2 paikkaa
- kristillisdemokraatit 1 paikkaa
- vasemmistoliitto 0 paikkaa

Valtuusto kokoontui 8 kertaa ja käsitteli kokouksissaan yhteensä 73 asiaa. Pöytäkirjanpitäjänä toimi hallinto- ja henkilöstöjohtaja Pasi Marjakangas kokouksissa 24.2.-17.11.2022 ja hallintosihteeri Pauliina Moilanen kokouksissa 15.12. ja 30.12.2022.

Hallitus 1.1.–31.12.2022

Valtuuston 16.9.2021 kokouksessa § 54 valittiin hallituksen jäsenet ja heidän varajäsenet seuraavasti:

	VARSINAINEN JÄSEN		VARAJÄSEN	
Puheenjohtaja	Seppälä Arto	Mikkeli	Nieminen Kalle	Mikkeli
Varapuheenjohtaja	Leppäkumpu Raimo	Mäntyharju	Gynther Timo	Hirvensalmi
	Vornanen Tuula	Kangasniemi	Kuitunen Soile	Mikkeli
	Puranen Maire	Juva	Oksiala Leea	Joroinen
	Ockenström Risto	Pieksämäki	Luukkonen Olli	Puumala
	Noponen Katriina	Mikkeli	Kokkonen Anu	Mikkeli
	Pirttiaho Susanna	Kangasniemi	Vekki Kirsi	Pertunmaa
	Ropponen Juha	Mikkeli	Aho Eero	Mikkeli
	Lopperi Jaana	Mäntyharju	Virtanen Outi	Pertunmaa
	Saikkonen Jukka	Mikkeli	Illi Marko	Kangasniemi
	Heinänen Raimo	Mikkeli	Nalli Sami	Mikkeli

Hallituksen kokouksissa olivat läsnä valtuuston puheenjohtaja Ari Hänninen, valtuuston I varapuheenjohtaja Aira Kietäväinen, valtuuston II varapuheenjohtaja Eija Saintula, esittelijä kuntayhtymän johtaja Risto Kortelainen, talusjohtaja Vesa Vestala ja johtajaylilääkäri Jarmo J Koski. Pöytäkirjanpitäjänä toimi hallinto- ja henkilöstöjohtaja Pasi Marjakangas kokouksissa 20.1.-24.11.2022 ja hallintosihteeri Pauliina Moilanen kokouksissa 8.12.-30.12.2022. Lisäksi kokouksiin osallistuivat Joroisten edustaja Leea Oksiala, Pertunmaan edustaja Outi Virtanen ja Puumalan edustaja Olli Luukkonen.

Hallitus kokoontui 21 kertaa ja käsitteli kokouksissaan 248 asiaa.

Tarkastuslautakunta 1.1.–31.12.2022

VARSINAISET JÄSENET	VARAJÄSEN
---------------------	-----------

Puheenjohtaja	Marjaana Sävilammi, Kangasniemi	Raimo Mattila, Pertunmaa
Varapuheenjohtaja	Päivi Anias, Joroinen	Ulla Sohlman, Mäntyharju
	Esko Kekkonen, Hirvensalmi	Airi Tella, Puumala
	Heikki Lappalainen, Mikkeli	Risto Pöntinen, Mikkeli
	Tomi Sikanen, Mikkeli	Vesa Himanen, Mikkeli

Tarkastuslautakunta kokoontui 16 kertaa ja käsitteli yhteensä 285 asiaa. Pöytäkirjanpitäjänä toimi tarkastuspäällikkö Kirsi Ollikainen.

Tilintarkastajana toimi KPMG Oy Ab, vastuullisena tilintarkastajana Elina Hämäläinen.

2.2.2.2. Hallituksen asettamat toimielimet

Yksilöasioiden jaosto 1.1.-31.12.2022

	VARSINAINEN JÄSEN	VARAJÄSEN
Puheenjohtaja	Raimo Leppäkumpu, Mäntyharju	Risto Ockenström, Pieksämäki
Varapuheenjohtaja	Tuula Vornanen, Kangasniemi	Maire Puranen, Juva
	Jaana Lopperi, Mäntyharju	Outi Virtanen, Pertunmaa
	Raimo Heinänen, Mikkeli	Sami Nalli, Mikkeli
	Katriina Noponen, Mikkeli	Kirsi Vekkelä, Pertunmaa

Yksilöasioiden jaosto kokoontui 8 kertaa ja käsitteli kokouksissaan yhteensä 179 asiaa. Pöytäkirjanpitäjänä toimi vs. johtava sosiaalihuollon viranhaltija, palvelupäällikkö Pirjo Kirvesmies.

Rakennustoimikunta 1.1.-31.12.2022

	JÄSEN
Puheenjohtaja	Eero Aho, Mikkeli
Varapuheenjohtaja	Arto Seppälä, Mikkeli
	Aira Kietäväinen, Juva
	Raimo Heinänen, Mikkeli
	Katriina Noponen, Mikkeli

Rakennustoimikunta kokoontui 8 kertaa ja käsitteli kokouksissaan yhteensä 174 asiaa. Rakennustoimikunnan esittelijänä toimi tila- ja tukipalvelujohtaja Velimatti Thure. Pöytäkirjanpitäjänä toimi kehittämisjohtaja Pirjo Syväoja. Valtuuston puheenjohtaja voi osallistua kokouksiin läsnäolo- ja puheoikeudella.

2.2.2.3. Perussopimuksen mukainen neuvottelukunta

Neuvottelukunta

Kuntajohtajien neuvottelukunta toimii kuntayhtymän johdon tukena. Vuonna 2022 neuvottelukunta käsitteli erityisesti taloustilannetta sekä sote-uudistuksen vaikutuksia kuntayhtymän toimintaan. Neuvottelukunta kokoontui vuoden aikana 9 kertaa.

2.2.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Viimeiset vuodet ovat olleet kuntataloudessa hyvin poikkeukselliset. Muuttuvan koronatilanteen lisäksi Venäjän vuonna 2022 käynnistämä hyökkäyssota vaikutti toimintaan ja talouteen monin eri tavoin mm. yleisenä kustannusnousuna. Koronan tukitoimet jatkuivat vuonna 2022 ja Essoten alueella avustukset kohdistettiin yhteisellä näkemyksellä suoraan kuntiin, jotka saivat merkittävät avustukset vuoden 2022 aikana.

Kuntatalouden suurin ongelma on ollut jo pitkään tulo- ja menokehityksen rakenteellinen epäsuhta. Sote-uudistuksen myötä kuntien menopaineet helpottuvat, kun väestön ikääntymisestä aiheutuvat menot siirtyvät kunnilta hyvinvointialueille. Toisaalta väestön ikärakenteen muutos ja keskipitkän aikavälin ennustettu hidas talouskasvu näkyvät jatkossakin kunnissa verotulojen vaimeana kasvuna. Lisäksi alueellisesti erilainen väestönkehitys ja muuttoliike eriyttävät edelleen kuntien talouskehitystä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta koskevan lainsäädännön voimaantulo siirtää sote järjestämistehtävien hyvinvointialueille 1.1.2023. Uudistuksen voimaantulolaki velvoitti kuntayhtymiä muun muassa osallistumaan uudistuksen täytäntöönpanon valmisteluun ja tarvittavan virka-avun antamiseen. Veloitteesta aiheutuvat kustannukset on huomioitu kuntien peruspalvelujen valtionosuudessa 2 miljoonan euron lisäyksellä vuonna 2022. Arvio on, ettei lisäys ei kattanut muutostyöstä aiheutuneita todellisia kustannuksia.

Tietyistä ammattiryhmistä on jatkuvasti merkittävä puute mm. sosiaali- ja terveystalouden asiantuntijoista. Vuonna 2022 menoja kasvattivat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvu sekä toteutettu palkkaharmonisointi. Lisäksi koronapandemia aiheutti erilaista hoidon/palvelun viivästymistä, joka lisää tulevaa palvelutarvetta vaikeasti ennakoitavan määrän. Samoin lisääntynyt normiohjaus kasvattaa sekä oman, että ostopalvelun kustannuksia.

Alueen väestökehitys on negatiivinen (noin 1 % vähemmän vuosittain) ja yli 65-vuotiaiden ryhmä samaan aikaan kasvaa yli 1,5 % vuodessa, joka edelleen heikentää alueen huoltosuhdetta.

2.2.4 Olennaiset muutokset kuntayhtymän toiminnassa ja taloudessa

Koronapandemia vaikutti edelleen kuntayhtymän toimintaan oleellisesti vuonna 2022. Kuntayhtymässä on maaliskuusta 2020 lähtien ollut voimassa erilaisia rajoitustoimia ja mahdollisuuksien mukaan toiminnassa hyödynnettiin etätöitä mm. hallituksen ja johtoryhmien kokoustoiminnassa. Etätöistä ja sen sovittamisesta perusteiseen toimintamalliin ns. hybridimalli saatiin edelleen uusia kokemuksia, jotka muuttavat työelämään jatkossa pysyvästi. Valtion tukitoimien ansiosta taloudelliset vaikutukset jäivät pelättyä pienemmiksi ja omaa toimintaa saatiin tehostettua. Erilaiset rajoitukset olisivat osin voimassa koko vuoden 2022.

Kevästä 2020 valmisteltu hyvinvointiuudistus eteni kuntayhtymän, Vaalijalan kuntayhtymän, Pieksämäen kaupungin ja Etelä-Savon pelastuslaitoksen osalta, kun eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen hyvinvointialueiden perustamisesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistamisesta 23. kesäkuuta. Hyvinvointialueet perustetaan mahdollisimman pian lakien hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Lait tulevat voimaan porrastetusti, osa 1. heinäkuuta 2021 ja viimeiset 1. tammikuuta 2022. Essoten osalta hyvinvointialuevalmistelun aloitti Etelä-Savon hyvinvointialueen väliaikaisen valmistelutoimielin 1.3.2022 lukien ja valmistelu siirtyi aluevaaleilla valitun valtuuston tehtäväksi. Hyvinvointialuemuutoksella oli jo merkittävä vaikutus Essoten toimintojen järjestelyyn vuonna 2022. Lisäksi edelleen Essote hallinnoi useita kehittämishankkeita, joilla valmistellaan tulevan hyvinvointialueen toimintoja.

Esper-hankkeen investoinneista Mielen- ja kuntouksen talon rakentaminen käynnistyi vuonna 2020. Talo valmistui joulukuussa 2022.

Kuntayhtymän perustaminen ja eri organisaatioiden sote-henkilöstön siirtyminen kuntayhtymän palvelukseen aiheutti palkkojen harmonisoinnin eli palkkojen yhtenäistämisen tarpeen. Palkkojen harmonisointia on toteutettu vuodesta 2019 alkaen. Vuonna 2021 sitä tehtiin pitkin vuotta eri ajankohtina huhtikuussa, elokuussa ja vielä vuoden lopulla joulukuussa. Harmonisointiin käytettiin valtuuston tähän tarkoitukseen myöntämää määrärahaa yhteensä noin 5,6 miljoonaa euroa, lisäksi virka- ja työehtosopimuksen mahdollistamasta paikallisesta järjestelyerästä kohdennettiin harmonisointiin lähes miljoona euroa.

Kuntayhtymän palkkaharmonisoinnista käytävät työnantajan ja henkilöstöjärjestöjen edustajien keskusneuvottelut jatkuivat lokakuuhun 2022, jolloin harmonisoinnista saatiin neuvottelutulos. Harmonisointi toteutettiin takautuvasti 1.10.2020 alkaen ja viimeiset harmonisointierät maksettiin 2.12.2022 sekä 30.12.2022. Vuosien 2019-22 harmonisointikulut olivat yhteensä n. 21,1 miljoonaa euroa.

Koronapandemia aiheutti kuntayhtymään merkittävät lisäkuluja vuonna 2022, arviolta 8,02 miljoonaa euroa. Lisäksi aiheutui tulojen menetyksiä, joita on vaikea arvioida. Essoten on perinyt kunnilta koronakustannukset erikoissairaanhoiden tuotehinnoissa vuonna 2022, joita alennettiin syyskuussa 2022. Vuoden 2022 osalta valtion tuet sovittiin siten, että kunnat hakivat tuet suoraan itselleen lukuunottamatta rokotuskorvauksia.

2.2.5 Kuntayhtymän henkilöstö

Esotessa oli vuoden 2022 lopussa yhteensä 3 877 voimassa olevaa palvelussuhdetta. Tässä luvussa ovat mukana vakituiset ja määräaikaiset palvelussuhteet sekä poissaolijat. Henkilöstön lukumäärä ei kerro saadusta työpanoksesta vaan todellisista henkilöistä. Esimerkiksi henkilö, joka tekee osa-aikaista työtä, on laskettu yhdeksi henkilöksi. Henkilöstön määrä lisääntyi 2,7 % vuoteen 2021 verrattuna. Henkilöstömäärän lisääntyminen selittyy lakisääteisen henkilöstömitoituksen kasvulla vanhus- ja vammaispalveluissa sekä perhe- ja sosiaalipalveluissa, palveluntuottajan toimintavaikeuksien vuoksi Essoten omaksi toiminnaksi siirtyneestä toiminnasta sekä edelleen koronaepidemian aiheuttamalla resursointitarpeella.

Henkilöstömäärältään suurimmat vastualueet ovat terveyspalvelut sekä vanhus- ja vammaispalvelut. Näillä vastualueilla on myös suurin määräaikaisen työvoiman tarve. Kuntayhtymän kaikista palvelussuhteista määräaikaisia oli 711 kpl, mikä on 18,3 % kokonaismäärästä. Määräaikaisen työvoiman tarve painottuu kesälomakaudelle ja vuoden vaihteeseen. Sarastia rekrytoinnin kautta työskentelee alle 3 kuukauden määräaikaisuudessa hoiva- ja hoitotyöntekijöitä.

Taulukko 1. Henkilöstön lukumäärä palvelussuhteen luonteen mukaan

Palvelussuhteen luonneryhmä	Toimiala	2021/12	2022/12	Vrt %
Vakinaiset	Perhe- ja sosiaalipalvelut	278	286	2,9%
	Vanhus- ja vammaispalvelut	881	905	2,6%
	Terveyspalvelut	1576	1592	1,0%
	Konsernihallinto ja -palvelut	382	383	0,3%
Vakinaiset	Yhteensä	3117	3166	1,6%
Määräaikaiset	Perhe- ja sosiaalipalvelut	37	48	29,7%
	Vanhus- ja vammaispalvelut	184	195	6,0%
	Terveyspalvelut	303	333	9,5%
	Konsernihallinto ja -palvelut	133	135	1,5%
Määräaikaiset	Yhteensä	657	711	8,22%
	Yhteensä	3774	3877	2,7%

Sairauspoissaolot

Vuonna 2022 henkilöstölle kertyneiden sairauspoissaolopäivien määrä oli yhteensä 65 721 päivää, joista työtapaturmasta aiheutuneita oli 1300, työmatkatapaturmasta aiheutuneita 515 ja vapaa-ajan tapaturmasta aiheutuneita 385 päivää. Näistä tapaturmista aiheutuneiden poissaolopäivien määrä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna yhteensä 379 päivää (20,8%). Etenkin työtapaturmien määrässä oli kasvua. Eniten sairauspoissaoloja on kertynyt lääkärin tai hoitajan todistuksella 79,9% Seuraavaksi eniten poissaoloja oli työntekijän omaan ilmoitukseen perustuen esimiehen luvalla, 16,4%.

Taulukko 2. Sairauspoissaolot kalenteripäivittäin.

Poissaolonsyy	2021/12	2022/12	Vrt %
Ammattitauti		8	
Liikennevahinko	13	3	-76,9%
Sairaus, 1. päivä palkaton	32	46	43,8%
Sairaus, lääk./terv.hoit. todistus	55 433	52 506	-5,3%
Sairaus, oma ilm, esimiehen luvalla	8 212	10 773	31,2%
Sairaus, palkaton	104	185	77,9%
Työmatkatapaturma	403	515	27,8%
Työtapaturma	959	1300	35,6%
Vapaa-ajan tapaturma	459	385	-16,1%
Yhteensä	65 615	65 721	0,2%

Taulukko 3. Sairauspoissaolojen jakauma keston mukaan ja muutos verrattuna vuoteen 2021.

Poissaolojen kestojakauma	2021/12	2022/12	Vrt %
alle 4	11 535	13 765	19,3%
4-29	20 814	22 198	6,6%
30-60	9 989	9 046	-9,4%
61-90	4 971	5 098	2,6%
91-180	7 722	8 111	5,0%
>180	10 584	7 503	-29,1%
Yhteensä	65 615	65 721	0,2%

Sairauspoissaolojen pituudet jakoutuivat siten, että eniten oli sairauspoissaoloja, joiden kesto oli 4-29 päivää. Yli 90 päivän sairauspoissaoloja oli kertynyt yhteensä 15 614 kalenteripäivää, laskua edelliseen vuoteen 14,7%. Eniten lisääntyivät alle 4 päivää kestävät sairauspoissaolot (19,3%). Koko Essoten osalta sairauspoissaolot ovat vuonna 2022 lisääntyneet 0,2% edelliseen vuoteen verrattuna. Sairauspoissaolot eivät ole lisääntyneet samassa suhteessa henkilöstömäärän kanssa.

Työhyvinvoinnin edistämiseksi ja sairauspoissaolojen seurannan sekä kehittämistoimenpiteiden tehostamiseksi luodun varhaisen tuen toimintamallin mukaisia keskusteluja oli kertomusvuonna tilastoitu yhteensä 872. Suunniteltuja jatkotoimenpiteitä todettiin tarvittavan 203 keskustelun johdosta ja 669 keskustelua eivät johtaneet lisätoimenpiteisiin. Yleisin jatkotoimenpide oli suunniteltu seurantakeskustelu (, toiseksi yleisin työterveyshuollon neuvottelu ja kolmanneksi yleisin muutokset työpaikalla. Lähes yhtä paljon on ohjattu työterveyshuoltoon tai työkykyarvioon. Yleisin syy varhaisen tuen keskustelun käymiseksi oli toistuvat poissaolot.

Sairauspoissaoloa korvaavaa työtä vuonna 2021 kertyi 1258 kalenteripäivää. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi vuonna 2022 18 henkilöä, määrän ollessa 10 vuonna 2021. Palkattoman työkokeilun kalenteripäiviä kertyi 906 päivää.

Keva laskuttaa kuukausittain euromääräisen palkkaperusteisen eläkemaksun, joka perustuu työnantajan edellisen kuukauden aikana tulorekisteriin ilmoittamiin ansioihin ja on näin kerralla lopullinen eikä eläkemaksujen täsmäytystä jatkossa tarvita. Palkkaperusteinen eläkemaksu koostuu työansiopohjaisesta eläkemaksusta ja työnantajakohtaisesta työkyvyttömyyseläkemaksusta. Summa oli vuonna 2022 32 736 880,73 euroa.

Muut poissaolot

Erilaisista syistä johtuvia poissaolopäiviä on yhteensä 388 417 kalenteripäivää. Kalenteripäiviin lasketaan mukaan kaikki vuoden päivät mukaan lukien viikonloput, juhlapyhät sekä juhannusaatto ja jouluaatto. Vuosilomat ovat suurin poissaolon syy ja muodostavat 40,7 % kaikista poissaoloista. Sairauspoissaoloja on 16,9 % kaikista poissaoloista ja lakisääteisiä poissaoloja oli 17,3%. Sairauspoissaolot sisältävät myös työtapaturmista, työmatkatapaturmista sekä vapaa-ajan tapaturmista aiheutuneet poissaolot. Lakisääteisiin poissaoloihin on laskettu muun muassa kuntoutukset, vanhempain vapaat, opinto- ja vuorotteluvapaa. Muihin poissaoloihin sisältyvät muun muassa tartuntataudin vuoksi määrätyt karanteenit, koulutukset, säästövapaat, saldovapaat ja lomarahavapaat ja niitä oli poissaoloista 25,1%. Yleisvaarallisen tartuntataudin vuoksi määrätyt karanteenit lisääntyivät merkittävästi vuoteen 2021 verrattuna (45,1%).

2.2.6 Ympäristöasiat

Essoten palveluja tarjotaan kuntayhtymän omistamissa kiinteistöissä sekä kunnilta että yksityisiltä vuokra- tuissa toimitiloissa. Vuokratiloissa palvelut kuuluvat usein vuokraan ja niiden kustannukset sisältyvät vuokra- menoihin, eikä niitä pystytä erottelemaan vuokrasta. Tästä syystä energian, veden ja jätteiden kulutustietoja ei voida yksilöidä, eikä kokonaiskustannuksia ja kulutustietoja voi muodostaa kuntayhtymätasolla.

Kuntayhtymän jätteiden kuljetus ja käsittely tapahtuu kunnallisten jätehuolto-yhtiöiden lisäksi kilpailutettujen yhteistyökumppaneiden kanssa. Kilpailutettuja yhteistyökumppaneita olivat vuonna 2022 Fortum Waste Solutions Oy, RL-Huolinta Oy ja Encore ympäristöpalvelut Oy. Näitä kilpailutettuja sopimuksia käytetään toimipis- teissä, joissa erilliskerättävien jätteiden noudot eivät kuulu vuokrasopimukseen. Jätehuollon kokonaiskustan- nukset laskivat n. 60.000 € ja taso oli sama kuin vuonna 2021.

Jätteiden määrän vähentäminen sekä niiden huolellinen lajittelu on edelleen haaste. Jätteiden määrän vähen- täminen on huomioitava jo hankinnoissa. Se kuinka paljon tuotteesta syntyy pakkausjätettä ja kuinka itse tuote hävitetään käytön jälkeen. Henkilökunta on ollut aktiivisesti mukana lajittelukäytäntöjen kehittämisessä.

Energiansäästötoimenpiteitä on tehty hankintojen yhteydessä sekä kuntayhtymän omistamissa kiinteistöissä on päivitetty valaistusta energiatehokkaammaksi, esimerkiksi loisteputkivalaisimia vaihdettiin led-valaisimiksi. Ilmanvaihto- ja jäähdytyskoneet sekä niiden automatiikka on saneerattu Esper-hankkeeseen kuuluneen HKGB- osan peruskorjauksen yhteydessä.

Essotessa on käytössä 79 leasing-vuokrattua henkilö- tai pakettiautoa ja lisäksi 20 hälytysajoneuvoa. Vuoden aikana päästiin uusimaan kalustoa, kun Hansel-kilpailutuksen markkia oikeusprosessi saatiin päätökseen. Tavoit- teena leasing-autoilla on ollut kolmen vuoden vaihtoväli, mutta Essote on ollut mukana valtakunnallisessa Han- sel-kilpailutuksessa, jonka lopputulos on rahoitusratkaisuihin viivästynyt markkinaoikeusprosessien vuoksi. Teoreettisten päästöjen osalta osasta autoja on olemassa vain NEDC-mittaustavan mukaiset arvot nykyisin käytettävän WLTP-mittaustavan sijaan. Nykyinen mittaustapa antaa realistisemman = korkeamman päästöar-

von kullekin autolle. Ajoneuvoilla ajetaan vuodessa keskimäärin 25 000 km eli yhteensä noin 1,975 miljoonaa kilometriä. Ajoneuvojen teoreettinen CO₂-keskiarvo on 108,6 g/km (-20 %), kun uusista autoista 14 on sähkökäyttöisiä. Henkilö- ja pakettiautojen yhteenlaskettu CO₂-päästömäärä on vuodessa 215 tonnia.

Kuntayhtymällä oli ensihoidon operatiivisessa toiminnassa käytössä yhteensä 24 ajoneuvoa, sisältäen päivittäisessä hälytystoiminnassa olevat ajoneuvot sekä varakaluston. Kalusto oli huolenpitosopimukseen kuuluvaa sekä kuntayhtymän omaa kalustoa. Vuoden 2022 aikana ensihoidossa otettiin käyttöön hankintasopimuksen mukaisesti seitsemän uutta ajoneuvoa, joista yksi oli kenttäjohtotoiminnan ladattava hybridi. Operatiivisesta käytöstä poistettavia ajoneuvoja myytiin julkisella myynnillä.

Ensihoidon ajoneuvot ovat vuoden 2014 käyttöönoton jälkeen Euro 6 päästöluokituksessa. Vuoden 2022 aikana ensihoitotehtävien suorittamisesta muodostui yhteensä 880 000 km, joka oli n. 30 tkm edellisvuotta enemmän. Lisäksi ensihoitotoimintaan kuului myös muuta ajoa, joista mainittakoon huoltoihin, valmiuden ylläpitoon ja valmiussiirotiin liittyneet matkat. Ambulansseille ei anneta luokiteltua päästöarvoa, mutta käytämällä nykyisen kaluston korkeinta arvoa 253 g/km, muodostui hälytysajoneuvojen arvioiduksi yhteispäästökseksi n. 223 tonnia. Ensihoidon polttoainekustannukset nousivat edelliseen vuoteen verrattuna n. 64 000 euroa.

Sähköautoille on latauspisteitä muutamissa toimipisteissä (mm. Sairaalaparkki, Yrittäjänkadun kiinteistö ja Mäntyharjun hyvinvointikeskus). Latauspisteitä on tarkoitus laajentaa organisaation käyttöön tulevien autojen käyttöön hallitusti tulevina vuosina.

2.2.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Kuntayhtymän hallinnossa päätöksenteossa noudatetaan avoimuutta. Toimielinten kokousten asialistat ja pöytäkirjat julkaistaan sähköisesti kuntayhtymän www-sivuilla lukuun ottamatta asioita, jotka eivät ole julkisia. Samoin ne viranhaltijapäätökset, joihin kuntalaisilla on muutoksenhakuoikeus, julkaistaan www-sivuilla.

Kuntalaki edellyttää tiettyjen tietojen saatavuutta yleisessä tietoverkossa. Näistä mm. strategia, hallintosääntö, talousarvio ja -suunnitelma, hinnastot sekä konserniohje ovat käytettävissä kuntayhtymän www-sivuilla.

Kuntien ja kuntayhtymien keskeisten luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava sidonnaisuutensa Kuntalain 84 §:n mukaisesti. Tarkastuslautakunta toimii julkaistujen sidonnaisuusrekisterien rekisterinpitäjänä. Tarkastuslautakunta on päivittänyt sidonnaisuusilmoitusten tietosuojaselosteet ja sidonnaisuusrekisterit vastaamaan EU:n yleistä tietosuojasetusta (General Data Protection Regulation, GDPR, EU 679/2016), joka tuli voimaan 25.5.2018. Tarkastuslautakunta on valvonut ilmoituspiiriin kuuluvien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattanut kuntayhtymän lakisääteiset ja vapaaehtoiset sidonnaisuusilmoitukset sekä tietosuojaselosteet tiedoksi yhtymävaltuustolle marraskuussa 2022.

Päätöksenteossa huomioidaan mahdolliset jäävydet. Sivutoimiluvista ja -ilmoituksista säädetään hallintosäännössä.

2.2.8 Arvio tulevasta kehityksestä

Toiminta siirtyi 1.1.2023 Etelä-Savon hyvinvointialueelle. Hyvinvointialueen rahoitus vuosina 2023-25 perustuu pitkälti aikaisempiin sote-kustannuksiin, joita korjataan hyvinvointialueen aloittaessa siirtymätasauksella. Hyvinvointialueen lopullinen rahoitus voi vielä merkittävästi muuttua vuodesta 2023 ja Etelä-Savon osalta isoja kysymyksiä on mm. kahden päivystyssairaalan rahoitus. Etelä-Savossa keskimääräinen sote-kulujen kasvu on

ollut valtakunnan keskiarvoa suurempi mm. väestörakenteen muutoksen vuoksi ja yksittäisinä syinä esimerkiksi Essotessa tehty merkittävä harmonisointi. Vanhusväestön määrän kasvu lisää tulevaisuudessa merkittävästi sosiaali-, terveys- ja hoivamenoja, joiden rahoittamishaaste siirtyy valtiorahoitteiselle hyvinvointialueelle.

Palveluja ja toimintaa kehitetään oman kehitys- ja hanketyön kautta, jossa erityisiä painopisteitä ovat palveluintegraatio, asiakaslähtöisyys ja digitaalisten palvelujen käytön merkittävä laajentaminen. Heikosta rahoitus-tilantilanteesta johtuen tuottavuuden ja kustannustehokkaiden palveluiden vaade korostuu. Toiminnassa toteutetaan jatkuvaa talouden ja toiminnan muutosta sekä säästötoimia kulurakenteen hallitsemiseksi.

Koronapandemia vaikuttaa edelleen toimintaan vuonna 2023. Koronaan liittyviä vaikutuksia ovat hoitojonojen/hoidontarpeen kasvu ja hoitojonojen purku.

Ukrainan kriisin vaikutukset tulevat olemaan merkittäviä vuonna 2023 ja nyt on ainakin tiedossa kriisin aiheuttama kustannusten kasvu.

2.2.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Toimintakertomuksessa on arvioitava kuntayhtymän ja kuntayhtymäkonsernin toiminnan laajuuteen ja rakenteeseen nähden tasapuolisesti ja kattavasti merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittymiseen vaikuttavia seikkoja. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä on kerrottu tarkemmin kohdassa 2.3. Kuntayhtymän toimintaan vaikuttavina riskilajeina tunnistetaan ylätasolla strategiset, toiminnalliset ja taloudelliset riskit sekä rahoitus- ja vahinkoriskit.

Strategiset riskit

Kuntayhtymän toiminta päättyy vuoden 2022 lopulla. Keskeisenä strategisena riskinä on kuntayhtymän jatkuvuuden turvaaminen vuoden loppuun saakka täysipainoisesti, vaikka osa henkilöstöstä jo valmisteleekin tulevaa Etelä-Savon hyvinvointialuetta, jolloin kaikki tarvittavat henkilöresurssit eivät ole välttämättä käytössä. Riskiä voidaan vähentää hyvällä suunnittelulla ja työnjaolla sekä johtamisella.

Toiminnalliset riskit

Kuntayhtymän toiminnan päättyminen voi toiminnallisena riskinä vaikeuttaa kuntayhtymän rekrytointia, jolloin pula keskeisistä ammattiosajista voi kärjistyä.

Taloudelliset riskit

Sosiaali- ja terveyspalvelujen kysyntään vaikuttavat monet seikat sekä taloudelliset että muut häiriötilanteet. Näitä muutoksia esim. koronapandemia on vaikea arvioida tai ennustaa. Kuntien arvioituun maksuvaraansa perustuva rahoitus ei huomioi toiminnallisia muutostekijöitä palvelujen kysynnän kasvaessa, mikä aiheuttaa jatkuvaa kustannusten tasapainotustarvetta.

Investoinnit rahoitetaan pitkäaikaisilla lainoilla, joiden korkokustannus on tällä hetkellä poikkeuksellisen alhainen. Vuonna 2022 korot nousivat nopeasti ja vuoden 2022 keskiporko oli 0,79 % (2021 0,39 %). Kuntayhtymän lainasalkun koko oli vuoden 2022 lopussa n. 135 miljoonaa euroa ja konsernin lainasalkun koko vastaavasti n. 141 miljoonaa euroa. Korkosuojaus on käytetty kiinteitä lainakorkoja, jotka ovat viime vuosina olleet hyvin matalalla tasolla. Johdannaissopimuksia on käytetty hyvin vähän alle 1% lainasalkun arvosta.

Vuonna 2022 nostettiin yksi uusi laina 15 miljoonaa euroa ja lainasalkku siirtyy sellaisenaan hyvinvointialueelle 1.1.2023. Kuntatodistuksia ei nostettu vuoden 2022 loppupuoliskolla. Korkeiden nousu kuitenkin lisäsi koorokustannuksia sekä vähensi korkotuottoja, joten rahoituskulut ylittivät talousarvion n. 0,8 miljoonaa euroa.

Essoten ottolainauksen osalta valtuusto on hyväksynyt Essoten varallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitus-toiminnan perusteet (Valt. 21.12.2021 §79).

Vireillä olevat merkittävimmät oikeustapaukset

Vuoden 2022 aikana ei ollut yhtään pidemmälle edennyttä sopimusriitaa, joka on vireillä tuomioistuimessa tai muussa riidanratkaisumenettelyssä, tai olisi riskinä, että edettäisiin tuomioistuimeen tai edellä mainittuun menettelyyn.

2.3 Selonteko kuntayhtymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Toimintakertomuksessa on annettava tietoja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä (KuntaL 115.1 §). Yhtymähallituksen on toimintakertomuksessa annettava tiedot:

- miten sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta on kuntayhtymässä järjestetty
- onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella ja
- miten sisäistä valvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella.

2.3.1 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kuntayhtymän johtamis- ja hallintojärjestelmää sekä operatiivista johtamista. Valtuuston tehtävänä on kuntalain 14 §:n mukaan hyväksyä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Perusteet hyväksyttiin vuonna 2017. Hallitus on myös hyväksynyt yksityiskohtaiset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet samana vuonna. Ohjeiden tarkoituksena on tarkemmin kuvata ja ohjeistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä koko organisaatiossa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on:

1. varmistaa kuntayhtymän ja konsernin tehtävien häiriötön toteutuminen ja lainmukaisuus (lakien, määräysten ja sopimusten noudattaminen)
2. varmistaa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen, toiminnan tuloksellisuus ja tehokkuus sekä hyvän hallintotavan mukaiset menettelyt
3. varmistaa omaisuuden ja voimavarojen turvaaminen
4. varmistaa taloudellisen ja toiminnallisen tiedon oikeellisuus, riittävyys, ajantasaisuus ja luotettavuus (tietojärjestelmät, raportointijärjestelmät).

Valvonta on riittävää, kun johto on suunnitellut ja järjestänyt toiminnot tavalla, joka antaa kohtuullisen varmuuden siitä, että riskit on hallittu tarkoituksenmukaisesti ja että organisaation taloudelliset ja toiminnalliset päämäärät ja tavoitteet saavutetaan tehokkaasti ja taloudellisesti.

Kuntayhtymän hallitus johtaa ja valvoo kuntayhtymän taloudenhoitoa sekä vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimivuudesta koko kuntayhtymän tasolla. Kuntayhtymän johtaja vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja organisoimisesta kuntayhtymässä.

Vastuualueiden johdon vastuulla on sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen omien vastuualueidensa osalta ja he valvovat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta ja tehokkuutta vastuualueillaan.

Palvelualueiden päälliköiden ja yksiköiden esimiesten vastuulla on sisäisen tarkkailun ja riskienhallinnan järjestäminen ja hoitaminen omista yksiköissään. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on ulotettu kattavasti koko organisaatioon ja sen eri tasoille.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta hoidetaan sähköisessä järjestelmässä. Sähköisen järjestelmän etuina ovat systemaattisuus sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riskien ja toimenpiteiden dokumentointi pitkin vuotta. Kuntayhtymän hallitus käsitteli joulukuussa 2022 raportin, johon oli koottu kuntayhtymän kriittisimmät riskit.

2.3.2. Selonteko ja käsittely

Vastuualueilla riskit on tunnistettu ja niihin on varauduttu riskienhallinnan toimenpiteillä. Kuntayhtymän ja tytäryhtiöiden sisäinen valvonta ja riskienhallinta on ajan tasalla ja se on pääosin riittävää ja hyvin ohjeistettua.

Kriittisiä riskejä vuoden 2022 aikana tunnistettiin yhteensä 74 kappaletta. Riskitaso oli pysynyt hyvin samalla tasolla kuin edellisenä vuonna ja johtui pitkälti edelleen jatkuvasta korona-pandemista ja henkilöstön rekrytointiin liittyvistä haasteista.

Tehdyt riskiarviot

Hallituksen hyväksymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeiden mukaan vastuualueita ja tytäryhtiöitä pyydettiin toimittamaan marraskuun loppuun mennessä arvio vastuualueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tilivuoden ajalta. Pyydettyyn raportointiin kuuluivat selontekolomake ja riskiportfolio. Selontekolomakkeessa arvioidaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ajantasaisuutta ja mahdollisia puutteita sekä olennaisimpia strategisia, toiminnallisia ja taloudellisia riskejä sekä vahinkoriskejä. Selontekolomakkeessa arvioidaan myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riittävyyttä. Riskiportfoliossa em. riskit yksilöidään ja pisteytetään (kokonaispistemäärän asteikolla 1–16 jossa 1 on matalin riski ja 16 suurin).

Olennaisimmat riskit (riskipisteet 9 tai enemmän) ovat seuraavat:

Konsernihallinto- ja palvelut

Konsernihallinnon riskit liittyvät palkkaharmonisoinnin vaikutuksiin talouteen (riskipisteet 12). Palkkaharmonisoinnista saatiin neuvottelutulos syksyn aikana ja palkkaharmointi saatiin loppuun tehdyksi joulukuun loppuun mennessä, joten palkkaharmonisoinnista ei syntynyt jäännösriskiä. Hallinto- ja henkilöstöpalveluissa merkittävimmät riskit muodostuvat ammattitaitoisen henkilöstön saatavuuteen ja riittävyyteen liittyen (riskipisteet 9 pistettä). Veto- ja pitovoimaa on parannettu toimenpideohjelmalla sekä työnantajamagon parantamisella. Toimenpiteet eivät riittäneet poistamaan kokonaan riskiä, vaan veto- ja pitovoimaan liittyviä tehtäviä on jatkettava myös tulevaisuudessa. Henkilöstöön kohdistuva väkivallan riski on aseikolla 9. Riskiä on pyritty pienentämään järjestämällä turvallisuuskoulutusta henkilöstöön ja asiakkaisiin kohdistuvan väkivallan pienentämiseksi.

Kehittämis-, koulutus- ja viranomaisyksikön riskit liittyvät myös hoitohenkilökunnan niukkuuteen (riskipisteet 9). Hoitohenkilökunnan niukkuudella on vaikutusta potilas- ja asiakasturvallisuuteen. Palvelutietovarannon (PTV) kehittämiseen on myös liian vähän resursseja riskipisteet 12. Riskipisteet ovat säilyneet samalla tasolla kuin edellisenä vuonna ja johtuu pitkälti vähäisistä resursseista kehittää toimintaa. Kehittämis-, koulutus-, ja viranomaispalveluissa koordinoidaan paljon koko kuntayhtymän toimintaan liittyviä tehtäviä mm. hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, potilastyön asianmukaista kirjaamista sekä asiakastyön resurssisuunnittelua. Merkittävin mahdollisuus liittyy sote-ammattiin opiskelijoiden harjoitusjaksojen toteuttamiseen. Hyvin onnistunut harjoittelu mahdollistaa osaavan henkilökunnan rekrytoinnin kuntayhtymään. Tästä syystä riskien koordinoiminen ja vähentäminen riippuu myös osin vastuualueilla tehtävistä toimenpiteistä.

Tila- ja tukipalveluissa henkilöstön riittävyys ja saatavuus palvelutuotannon ylläpitämiseksi muodostaa merkittävimmän riskin (pisteet 16) ja riskitaso on pysynyt yhtä korkealla edelliseen vuoteen verrattuna. Samoin varahenkilöstön saatavuus on yhtä korkealla tasolla. Yhteistyötä on lisätty TE-toimiston kanssa, jossa on jatkuva haku käynnissä henkilökunnan saamiseksi. Maahanmuuttajien osalta haasteena on työllistymiseen huono kielitaito ja sen vuoksi Esedun kanssa on aloitettu yhteistyö kielitaidon parantamiseksi. Riskiksi koetaan myös epätarkoituksen mukaiset tehtävät ja vastuut (riskipisteet 9). Hoitajapulasta johtuen vastualueet odottavat, että puhtauspalveluiden henkilökunta ottaisi enemmän tehtäviä hoidettavaksi. Perustehtävistä ei kuitenkaan voida tinkiä, että puhtaustaso säilyisi.

Hankkeet

Hankkeiden merkittävät riskit liittyvät hankkeiden tuloksien hyödyntämiseen ja tulosten jalkauttamiseen (riskipisteet 12). Hankkeiden osalta on huoli siitä otetaanko niiden tulokset käyttöön hyvinvointialueen valmistelussa riittävässä määrin (riskipisteet 12). Riskipisteet ovat säilyneet samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Etelä-Savon hyvinvointialueen valmisteluun liittyvät hankkeet ovat merkittävä hankekokonaisuus. Sote-uudistushankkeista on vastannut sote-uudistuksen valmistelijat ja tämä on näkynyt riskien kasvuna, kun hankkeiden kokonaiskoordinointi on jakaantunut kahden yksikön välille ja ohjeistukset eivät ole olleet yhdenmukaisia. Hankeiden osalta suurin riski liittyy hankintoihin sekä päätettyihin ohjeistuksiin. Hankintaosaamisen ja perehdyttäminen hankehenkilöstölle on tärkeää. Riskiä piennettäisiin, että kaikkien hankkeiden koordinointi säilyisi samassa yksikössä.

Terveyspalvelut

Terveyspalveluissa suurimmat riskit liittyvät edelleen henkilöstön saatavuuteen ja osaavan henkilöstön riittämiseen (riskipisteet 12). Henkilöstön saatavuusongelmat näkyvät varsinkin sairaanhoitajien saatavuudessa. Henkilöstön jaksaminen korona-pandemian edelleen jatkuessa on ylikuormittanut henkilökuntaa ja pitänyt riskipisteet korkealla tasolla 12 pisteessä. Hoitohenkilön heikko saatavuus vaikuttaa myös henkilökunnan jaksamiseen ja kykyyn turvata lakisääteisiä palveluiden tuottaminen. Moni sairaanhoitaja harkitsee alan vaihtamista. Ostopalveluiden hintojen korotukset (9 riskipistettä) sekä tulevan hyvinvointialueen heikko taloudellinen kantokyky (9 riskipistettä) ovat lisänneet sekä talouden että toiminnan suunnittelun riskejä. Etelä-Savon ikääntyvä väestö lisää palvelujen kysyntää tulevaisuudessa.

Vanhus- ja vammaispalvelut

Vanhus- ja vammaispalveluissa on kiinteä yhteys riskienhallinnan ja omavalvonnan toiminnassa. Omavalvonta liittyy kiinteästi riskienhallintaan. Riskienhallintaa toteutetaan ennakkopainotteisesti. Vanhus- ja vammaispalveluissa merkittävimmät riskit liittyvät edelleen ammattitaitoisen henkilöstön saatavuuteen (riskipisteet 9), henkilöstön veto- ja pitovoimaan (riskipisteet 9) ja henkilöstön sairauspoissaoloihin (riskipisteet 9). Riskitaso on pysynyt samalla tasolla kuin edellisenä vuotena. Riskien poistamiseen tai vähentämiseen on kehitetty toimenkuvia, rekrytointiin ja perehdyttämiseen on panostettu sekä työnhallintaa on parannettu työprosesseja kehittämällä. Työprosesseja on kehitetty myös hankkeiden avulla. Työn kuormittavuutta seurataan säännöllisesti ja vuoden aikana otettu käyttöön asteittain keskitetty työvuorosuunnittelu. Omavalvontasuunnitelmat toimivat yksikkökohtaisina laatukäsikirjoina. Etelä-Savon ikääntyvä väestömäärä lisää palveluiden tarvetta ja palveluiden saatavuuden turvaamiseksi on laadittu ikääntyvien palvelustrategia, joka on linjassa valtakunnallisten tavoitteiden kanssa.

Perhe- ja sosiaalipalvelut

Perhe- ja sosiaalipalveluiden suurimmat riskit ovat edelleen lastensuojelun asiakaspalvelujen ostot, jotka ylittävät talousarvioon varatut määrärahat (riskipisteet 12). Taloudellinen riski on hieman laskennut (ed. riskipiste

16) edellisestä vuodesta, kun kilpailutukset palvelujen ostojen osalta tehtiin vuoden aikana. Lastensuojelun kustannuksiin vaikuttaa sijoitettujen lasten määrä ja sijaishuoltoyksiköiden vuorokausihinnat. Vaikka kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrät ovat laskenneet, niin talousarvioissa ei voitu varautua kaikkeen tarpeeseen. Lastensuojelun sijaishuoltoon onkin suunniteltu oman lastensuojeluyksikön perustamista taloudellisista ja toiminnallisista syistä. Ammattitaitoisen henkilökunnan rekrytoinnissa ja saatavuudessa on edelleen haasteita lapsiperheiden sosiaalityöntekijöiden osalta (riskipisteet 12). Veto- ja pitovoiman takaamiseksi on suunniteltu koulutukseen ja rekrytointiin liittyviä keinoja mm. oman henkilökunnan ja opiskelijoiden hyvä perehdyttäminen, senioriammattilaisten sekä työtä tukevien esihenkilön tuen lisääminen. Sen lisäksi selkeät työnteot, kohtuullinen asiakasmäärä, hyvät työtilat, kilpailukykyinen palkka ja työnohjaus ovat keinoja sitouttaa henkilökuntaa.

Investointien riskit

Esper-hankkeessa jatkuu Mielen- ja kuntoutuksen talon rakentaminen. Rakentamiseen vaikuttaa korona-pandemian pitkittyminen, joka näkyy tavaratoimituksien viivästymisenä. Tämä voi aiheuttaa aikatauluriskejä talon valmistumiseen nähden. Sen lisäksi toiminnallisena uhkana on tilojen riittämättömyys (riskipisteet 9) johtuen mahdollisista muutoksista toimintojen sijoittumisessa taloon sekä lainsäädännön vaatimuksista henkilöstön lisäresurssointiin.

2.4. Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Kuntayhtymän talousarvio oli syksyllä 2021 talousarviota 2022 valmisteltaessa arvioitu vuoden 2021 toteutunut tilinpäätöstä merkittävästi alhaisemmaksi. Koronapandemia vaikutti kuntayhtymän toimintaan merkittävästi myös vuonna 2022. Talousarvion muutos tehtiin 17.11.2022, jolloin palkkaharmonisoinnin todelliset kulut eivät vielä olleet tarkasti tiedossa. Palkkaharmonisointi viimeiset erät maksettiin joulukuun 2. ja 30 päivä ja viimeiset maksuerät jäivät arvioitua 21 miljoonaa euroa alhaisemmaksi ja toteuma oli n. 16,5 miljoonaa euroa.

2.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Taulukko 4. Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2022 (1000 €)	2021 (1000 €)
Toimintatuotot	475 672	456 641
Toimintakulut	-461 265	-444 599
Toimintakate	14 407	12 042
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	101	221
Muut rahoitustuotot	208	737
Korkokulut	-847	-665
Muut rahoituskulut	-566	-17
Vuosikate	13 303	12 318
Poistot ja arvonalentumiset	-10 014	-10 523
Satunnaiset erät		
Satunnaiset kulut	505	-1 795
Tilikauden tulos	3 794	0

Tilikauden yli-/alijäämä 3 794 0

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	103,1	102,9
Vuosikate/Poistot, %	132,8	104,7
Vuosikate, euroa/asukas	137,7	110,1
Asukasmäärä	96 643	97 514

Toimintakate oli vuonna 2022 14,4 miljoonaa euroa. Kuntayhtymän toiminnan kannalta on välttämätöntä, että toimintakate on ylijäämäinen. Vuosikatteen ja poistojen suhdeluku on 133 % ja vuosikate on 13,3 miljoonaa euroa. Jotta kuntayhtymän tulorahoitus olisi ylijäämäinen ja talous terveellä pohjalla, niin vuosikatteen pitää ylittää poistot.

2.4.2 Toiminnan rahoitus

Kuntayhtymän perussopimuksen § 18:ssa on määritelty kuntien rahoitusosuuksien määräytyminen.

Kuntayhtymän perussopimuksen mukaan järjestämis- ja tuottamisvastuun aiheuttamat nettokustannukset rahoitetaan jäsenkuntien maksuosuuksilla. Omistajaohjauksessa neuvotellaan maksuosuuksilla kerättävän määrän muutos vuosittain. Loppulaskussa määritellään lopullinen rahoitustarve.

Kuntayhtymän toiminnasta aiheutuvat kustannukset katetaan asiakasmaksuilla, muilla tuloilla ja asukkaiden kotikunnilta perittävillä maksuosuuksilla. Kuntien maksuosuudet lasketaan kaikkien muiden tulojen jälkeisistä nettokustannuksista.

§ 24 mukainen osuus eläkemenoperusteisista maksuosuuksista jaetaan entisen Etelä-Savon sairaanhoitopiirin silloisten jäsenkuntien kesken Kuntien eläkevakuutuksen ilmoittamien jakoperusteiden mukaisesti. Ennen vuotta 2005 karttuneiden eläkkeiden eläkemenoperusteisista maksuosuuksista vastaa asianomainen kunta. Etelä-Savon sairaanhoitopiirin osalta em. maksuista vastaa kuntayhtymä. Nämä kulut kohdennetaan entisen Etelä-Savon sairaanhoitopiirin jäsenkunnille §:ssä 18 määritellyllä tavalla.

Tämän jälkeiset muut kuntien maksuosuudet määräytyvät seuraavasti:

1. 10 % vuonna 2017, 12 % vuonna 2018, 14 % vuonna 2019 ja 16 % vuodesta 2020 eteenpäin kuntien asukasluvun mukaisesti
2. 50 % aiheuttamisperiaatteella tilikauden toteutuneiden kulujen mukaisesti
3. 40 % vuonna 2017, 38 % vuonna 2018, 36 % vuonna 2019 ja 34 % vuodesta 2020 eteenpäin aiheuttamisperiaatteella laskettuna kolmen viimeisen vuoden tilikauden toteutuneiden kulujen mukaisesti.

Kohdan 1 mukainen asukasluvun mukaisesti laskettava osuus jaetaan kuntien tilikautta edeltävän vuoden viimeisen päivän virallisen asukasluvun mukaisesti.

Kohdan 2 mukainen aiheuttamisperiaatteen mukaisesti laskuttava osuus lasketaan seuraavasti: Asukkaiden saamat palvelut ryhmitellään palvelusuoritteiksi, joille lasketaan tilikausittain toteutuneiden kustannusten mukaiset todelliset suoritehinnat. Suoritehintoihin sisällytetään kuntayhtymän hallituksen vahvistamien perusteiden mukaisesti palveluista aiheutuvien suorien kustannusten lisäksi kaikki välilliset kustannukset kuten kiinteistöistä, tietojärjestelmistä ja hallinnosta aiheutuvat kustannukset mukaan lukien poistot ja rahoituskulut.

Suoritehinnat lasketaan ja veloitetaan toimipaikkakohtaisesti. Näin syntyvästä kunnan osuudesta laskutetaan 50 %.

Kohdan 3 mukainen kolmen viimeisen päätyneen tilikauden toteutuneiden kulujen mukaisesti laskutettava osuus lasketaan samoilla periaatteilla kuin kohdan 2 mukainen osuus kuitenkin niin, että kunnan suhteellinen osuus lasketaan 3 viimeisen tilikauden keskiarvona.

§ 3 mukaisesti vain osan tehtävistä kuntayhtymälle siirtäneiden kuntien maksuosuus määräytyy seuraavasti:

1. Täysjäsenien kohdan 1. mukainen asukasperusteinen osuus lasketaan vain kuntayhtymälle siirrettyistä tehtävistä; ja
2. Vuonna 2017 90 %, vuonna 2018 88 %, vuonna 2019 86 % ja vuodesta 2020 eteenpäin 84 % täysjäsenien kohdan 2. mukaisella aiheuttamisperiaatteella.

Kuntien maksuosuudet laskutetaan kuukausittain kuntayhtymän valtuuston hyväksymään talousarvioon perustuvana ennakkomaksuna ja tilikauden päätyttyä suoritettavana tasauseränä. Tasauserä muodostuu toteutuneiden maksuosuuksien ja ennakkomaksujen välisestä erotuksesta. Arvioitu pakollisen varauksen mukainen harmonisointi on laskettu perussopimuksen §19 mukaisella tavalla jäsenkuntien 5 vuoden maksuosuuksien suhteessa. Kuntien maksuosuudet ovat taulukossa 5.

Muu rahoitus perustuu asiakasmaksuihin, erilaisiin avustuksiin, hankerahoitukseen ja muihin tuloihin.

Taulukko 5. Kuntalaskutus

	vuosi 2022		Vuosi 2021				Laskutus + harmonisointi yhteensä	Laskutuksen muutos 2022 vs. 2021	Laskutuksen reaalikasvu 2022-2021
	Ta:n maksuosuudet	Perussopimuksen mukainen laskutus	Ta:n maksuosuudet	Perussopimuksen laskutus (ei harmonisointia)	Harmonisointi 5 v. keskiarvo				
Hirvensalmi	10 532 047	11 247 498	10 100 000	10 868 708	350 447	11 219 155	28 343	0,3 %	
Juva	29 093 082	31 052 145	27 850 000	28 816 059	962 556	29 778 616	1 273 530	4,3 %	
Kangasniemi	26 021 613	27 808 339	25 620 000	25 331 030	897 648	26 228 678	1 579 661	6,0 %	
Mikkeli	226 662 878	251 097 118	214 840 000	228 721 707	7 377 192	236 098 899	14 998 218	6,4 %	
Mäntyharju	27 766 325	30 308 484	27 000 000	27 901 225	930 425	28 831 650	1 476 834	5,1 %	
Pertunmaa	8 754 595	9 553 485	8 360 000	8 852 220	288 336	9 140 556	412 928	4,5 %	
Puumala	10 860 736	11 545 131	10 530 000	10 632 388	363 458	10 995 846	549 285	5,0 %	
Joroinen	7 560 147	8 874 898	7 050 000	8 036 067	228 999	8 265 066	609 832	7,4 %	
Pieksämäki	25 801 577	28 357 508	25 650 000	24 364 556	900 937	25 265 493	3 092 014	12,2 %	
Yhteensä	373 053 000	409 844 604	357 000 000	373 523 960	12 300 000	385 823 959	24 020 645	6,2 %	

Taulukko 6. Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2022 (1000 €)	2021 (1000 €)
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	13 303	12 318
Satunnaiset erät, netto	505	-1 795
Tulorahoituksen korjauserät	-10 311	12 375
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-21 839	-23 973
Rahoitusosuudet investointeihin	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuotot	1 294	2 448
Toiminnan ja investointien rahavirta	-17 048	1 373

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-3	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	14 999	25 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 867	-2 574
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	-3 500
Oman pääoman muutokset	-1 433	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 287	3 200
Rahoituksen rahavirta	9 409	22 126
Rahavarojen muutos	-7 639	23 499
Rahavarat 31.12.	18 667	26 306
Rahavarat 1.1.	26 306	2 807
Rahavarojen muutos	-7 639	23 499

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-77656	-82638
Investointien tulorahoitus, %	60,9	51,4
Laskennallinen lainanhoitokate	3,8	4,0
Kassan riittävyys, pv	13,99	20,27
Asukasmäärä	96 643	97 514

Rahoituslaskelman tunnusluvut ovat vuotta 2021 huonompia, koska suurimmat investointihankkeet (Esper) ovat edenneet suunnitellusti. Investointien tulorahoitus (61 %) kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä lasketaan tavallisesti viiden edellisen vuoden ajalta. Tämä tunnusluku ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi, joten pitkän aikavälin tavoitteeksi jatkossa pitäisi asettaa investointien omarahoitustavoitteen kasvattaminen. Lainanhoitokate (3,8) kuvaa tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Lainanhoitokate on arvon 2 yläpuolella, jota pidetään hyvän lainanhoitokyvyn rajana. Kassan riittävyys oli 13,99 päivää. Kassan riittävyyttä on hallittu kuntatodistuksilla, joiden korkotaso oli negatiivinen vuoden 2022 alkupuolen.

2.5 Rahoitusasema ja sen muutokset

Taulukko 7. Tase ja sen tunnusluvut

	2022 (1000 €)	2021 (1000 €)		2022 (1000 €)	2021 (1000 €)
PYSYVÄT VASTAAVAT	171 378	161 950	OMA PÄÄOMA	29 579	27 218
Aineettomat hyödykkeet	1 752	2 966	Peruspääoma	29 579	29 579
Aineettomat oikeudet	1 752	2 966	Muut omat rahastot	0	1 433
Muut pitkävaikuttiset menot	0	0	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-3 794	-3 794
Aineelliset hyödykkeet	160 786	148 815	Tilikauden yli-/alijäämä	3 794	0
Maa- ja vesialueet	220	220			
Rakennukset	146 083	109 112	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	790	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 335	4 273	Poistoero	207	0
Koneet ja kalusto	10 055	10 346	Vapaaehtoiset varaukset	583	0
Arvo- ja taide-esineet	25	0			
Ennakkomaksut ja keskener.hank.	68	24 864	PAKOLLISET VARAUKSET		
Sijoitukset	8 840	10 169	Muut pakolliset varaukset	6 211	18 419
Tytäryhtiösakkeet	600	600			
Kuntayhtymäosuudet	0	280	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	364	374
Osakkuusyhtiöosuudet	912	2 207			
Muut osakkeet ja osuudet	1 019	776	VIERAS PÄÄOMA	213 019	185 513
Muut lainasaamiset	6 228	6 228	Pitkäaikainen	129 454	120 284
Muut saamiset	81	78	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	129 359	120 188
			Liittymismaksut ja muut velat	95	96
VAIHTUVAT VASTAAVAT	78 585	69 574	Lyhytaikainen	83 565	65 229
Vaihto-omaisuus	2 713	2 631	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	5 830	2 867
Saamiset			Saadut ennakot	0	0
Lyhytaikaiset saamiset	57 205	40 637	Ostovelat	30 675	22 717
Myyntisaamiset	17 595	25 806	Liittymismaksut ja muut velat	9 073	3 975
Lainasaamiset	0	3	Siirtovelat	<u>37 987</u>	<u>35 670</u>
Muut saamiset	6 297	4 765			
Siirtosaamiset	33 313	10 063	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>249 963</u>	<u>231 524</u>
Rahat ja pankkisaamiset	<u>18 667</u>	<u>26 306</u>			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>249 963</u>	<u>231 524</u>			
TASEEN TUNNUSLUVUT:					
Omavaraisuusaste, %	11,8	11,8			
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	44,8	40,6			
Kertynyt yli-/alijäämä, (1000 €)	0	-3 794			
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	0	-39			
Lainakanta 31.12. (1000 €)	135 284	123 151			
Lainakanta 31.12./asukas (1000 €)	1	1			
Lainat ja vastuut 31.12.	165 746	144 065			
Lainat ja vastuut 31.12./asukas (1000€)	2	1			
Lainasaamiset, (1000 €)	6 228	6 228			
Asukasmäärä	96 643	97 514			

Kuntayhtymän taseen loppusumma oli kertomusvuoden lopussa 249,9 miljoonaa euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna taseen loppusumma on kasvanut keskeneräisten investointihankkeiden myötä sekä siirtosaamisten osalta. Vastattavaa puolella suurimmat muutokset tapahtuivat siirtovelloissa ja pitkäaikaisissa lainoissa.

Vastattavaa puolella painopiste on vieraan pääoman puolella. Vieraan pääoman määrä kasvoi edelleen ollen 213,0 miljoonaa euroa vuoden 2022 lopussa.

Kuntayhtymän taseen tunnusluvuista omavaraisuusaste mittaa kuntayhtymän vakavaraisuutta, alijäämän sie-
tokykyä ja kykyä selvittää sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Kuntayhtymän omavaraisuusaste oli 11,8 %. Pitkän
ajan tavoitteena omavaraisuusasteen nostaminen huomattavasti nykytilanteesta on tulevaisuudessa tärkeää.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon kuntayhtymän käyttötuloista tarvitaan vieraan pääoman
takaisinmaksuun. Kuntayhtymän suhteellinen velkaantuneisuus oli 44,8 %. Mitä pienempi velkaantuneisuuden
tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kuntayhtymällä on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo-
rahoituksella. Velkaantuneisuudessa näkyvät investointien vaikutukset.

Kuntayhtymällä on pitkäaikaista velkaa 129,5 miljoonaa euroa, lainojen suojausaste on hyväksytyin korkopoli-
tiikan mukainen. Koronvaihtosopimuksia on 0,5 miljoonan euron osalta. Korkokulut nousivat vuoden 2022 ai-
kana ennakoitua nopeammin ja saamaan aikaan korkotuotot vähenivät.

2.6 Kokonaistulot ja -menot

Kuntayhtymän kokonaistulot ja -menot on esitetty taulukossa 8. Kuntayhtymän kokonaistulot vuonna 2022
olivat 475,7 miljoonaa euroa ja kokonaismenot 461,3 miljoonaa euroa. Tuloissa merkittävimpiä tekijöitä olivat
toimintatuotot ja pitkäaikaisten talousarviolainojen nostot sekä lyhytaikaisten lainojen nostot lainasalkun hal-
lintaan liittyen. Vastaavasti menoissa merkittävimmät tekijät olivat toimintakulut, investointimenot sekä pit-
käaikaisten lainojen vähennykset lainasalkun hallintaan liittyen.

Kuntayhtymän kokonaistulot vuonna 2022 olivat 494,7 miljoonaa euroa ja kokonaismenot 499,6 miljoonaa
euroa.

Taulukko 8. Kokonaistulot ja -menot

	2022 (1000 €)	2021 (1000 €)
TULOT		
Toiminta		
Toimintatuotot	475 672	456 641
Korkotuotot	101	221
Muut rahoitustuotot	208	737
Satunnaiset tuotot	505	0
Tulorahoituksen korjauserät		
Pakollisten varausten muutos	0	12 375
Poistoero ja vapaaehtoisten varausten muutos	790	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	1 294	2 449
Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 106	0
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	14 999	25 000
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	0
Oman pääoman lisäykset	0	0
Kokonaistulot yhteensä	494 675	497 423

MENOT

Toiminta

Toimintakulut	461 264	444 599
Korkokulut	847	665
Muut rahoituskulut	567	17
Satunnaiset kulut	0	1 795
Tulorahoituksen korjauserät		
Pakollisten varausten muutos	12 208	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	0	0

Investoinnit

Investointimenot	21 838	23 973
------------------	--------	--------

Rahoitustoiminta

Antolainasaamisten lisäykset	3	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	2 867	2 574
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0	3 500

Kokonaismenot yhteensä

499 594	477 123
----------------	----------------

Täsmäytys:

Kokonaistulot - Kokonaismenot = 494675 - 499594 = -4919.

Muut maksuvalmiuden muutokset - Oman pääoman muutokset - Rahavarojen muutos = 1287 + 1432 - 7638 = -4919.

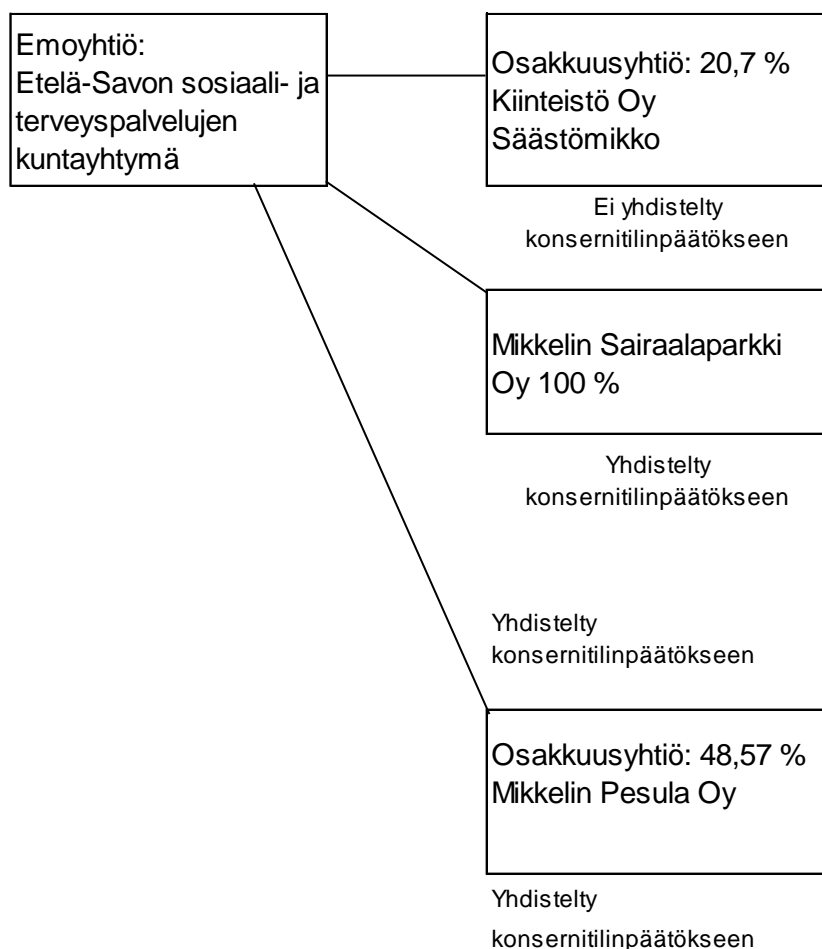
Kokonaistulot ja -menot sisältävät varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteen ja käytön.

2.7 Kuntayhtymäkonsernin toiminta ja talous

Essote-konserni muodostuu kuntayhtymästä ja sen määräysvallassa olevista tytäryhteisöistä. Tytäryhteisöjä ovat yhteisöt, joissa kuntayhtymä käyttää kirjanpitolain 1. luvun 5 §:n mukaista määräysvaltaa (Mikkelin Sairaalaparkki Oy). Tytäryhteisön ohella kuntayhtymällä on kolme osakkuusyhteisöksi luettavaa yhteisöä.

Konserniohjauksesta säädetään hallintosäännössä ja konserniohjeessa. Kuntayhtymän konsernijohtoon kuuluvat hallitus, kuntayhtymän johtaja ja kuntayhtymän johtajan nimeämät muut viranhaltijat.

2.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisällyvistä yhteisöistä

Kuva 1. Yhdistelmä konsernitilinpäätöksiin sisällyvistä yhtiöistä

2.7.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Konsernin toimintojen ohjaus perustuu valtuuston 11.1.2018 hyväksymään konserniohjeeseen. Kuntayhtymän konsernilla tarkoitetaan kuntalain 6 §:n mukaan kuntayhtymän sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kuntayhtymällä (emoyhteisö) yksin tai yhdessä muiden konserniin kuuluvien yksiköiden kanssa on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n tarkoittama määräämisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä (tytäryhteisö). Essoten osalta ainoa konserniyhtiö vuoden 2022 lopulla on Mikkelin Sairaaparkki Oy.

2.7.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Etelä-Savon Työterveyden myyntiä valmisteltiin loppuvuonna 2021 ja myynti toteutui keväällä 2022.

Mikkelin Sairaalaparkki

Mikkelin Sairaalaparkki Oy:n varsinainen toiminta käynnistyi keväällä 2017 ja toiminnan vakiintuminen riippuu sairaalakorttelin rakennushankkeen etenemisestä. Yhtiön liiketoiminta ei ole kehittynyt suunnitellulla tavalla johtuen koronasta ja sairaalakorttelin rakentamisen viivästyttämisestä. Liikevaihto parani hieman vuoteen 2021 nähden ja arvio on, että pysäköintitalon taloudellinen kannattavuus parantuu, kun kuntoutuksen- ja mielentalo valmistuu ja alueen pysäköintitarve vakioituu. Jatkossa joudutaan harkitsemaan henkilökuntaaikojen lisäystä sekä sähköautoilun mahdollisuuksia.

Sairaalaparkin talousarviotavoite oli: *Yhtiön tavoitteena on toimia liiketaloudellisesti kannattavasti vuoden 2022 loppuun mennessä tai kun sairaalarakentamisen merkittävimmät rakennusinvestoinnit ovat valmistuneet.*

Sairaalaparkin osakkeiden arvostukseen liittyy riskiä ja kuntayhtymä on tiedostanut riskin. Toiminta siirtyi hyvinvointialueelle 1.1.2023, joten yhtiön jatkoratkaisuista päättää Etelä-Savon hyvinvointialue. Vuosi 2022 oli Mikkelin Sairaalaparkki Oy:lle kuitenkin hieman edellisiä vuosia parempi ja laajentuva sähköautoilu voi tuoda mahdollisuuksia, joilla parkkitalon kannattavuutta ja käyttöastetta voidaan merkittävästi tehostaa.

2.7.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konserniohjeessa määritetyt omistajaohjauksen periaatteet mahdollistavat toimivan omistajapolitiikan. Konserniyhtiöiden kanssa tehdään jatkuvaa yhteistyötä ja arvioidaan kehitys- ja muutostarpeita sekä markkinatilanteessa tapahtuvia muutoksia. Sairaalaparkin osalta arvioiden teko on mahdollista, kun alueen rakentuminen on valmis ja todellinen tarve on nähtävissä arviolta vuoden 2023 loppupuolella.

2.7.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menetelmiä käytetään soveltuvin osin myös kuntayhtymän konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden valvonnassa ja konserniyhtiöt raportoivat havaituista riskeistä. Valtuusto hyväksyi vuonna 2018 konserniohjeen. Konserniohjeissa määriteltiin periaatteet konserniohjaukseen ja -valvontaan sekä konsernikäytännöt ja -palvelut.

Konserniohjetta sovelletaan kaikissa kuntayhtymän konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä. Tytäryhteisöksi katsotaan osakeyhtiö, säätiö tai muu sellainen yhteisö, jossa kuntayhtymällä on määräämisvalta. Konserniohjetta sovelletaan tytäryhteisöissä siltä osin, kuin se ei aiheuta ristiriitaa erityislainsäädännön (esim. osakeyhtiölaki, säätiölaki) kanssa.

Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kuntayhtymän tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon konsernin kokonaisuus. Kuntayhtymäkonsernin menestyksellinen johtaminen edellyttää, että palveluja kehitetään yhdessä ja arvioidaan kokonaistaloudellisesti ja että samantyyppisiä palveluja tuotetaan pääsääntöisesti vain yhdessä konsernin osassa. Keskeisille palveluille on yhteiset toimintatavat ja -ohjeet. Valtuusto päättää konsernin vision, strategian ja strategiset tavoitteet talousarvion yhteydessä. Konserniohjeen tarkoituksena on edistää valitun yhteisen näkemyksen, vision, muodostumista ja toteuttamista, sekä edistää valtuuston hyväksymän strategian ja tavoitteiden saavuttamista.

Konserniohje on osa kuntayhtymän johtamisjärjestelmää ja siinä noudatetaan ns. hyvää hallintotapaa (corporate governance). Hyvän hallintotavan tarkoituksena on yhdessä konserniohjausta ja -johtamista koskevien ohjeiden kanssa varmistaa riittävä avoimuus, tulostietojen oikeellisuus, sisäinen ja ulkoinen valvonta, riskienhallinta sekä hyvä laskenta- ja kirjanpitoikäytäntö. Konserniohjauksella tarkoitetaan omistajaohjausta ja tytäryhteisöjen valvontaa koskevien ohjeiden antamista. Omistajaohjaus on ennen kaikkea kuntayhtymän edustajien päätösvallan käytön ohjaamista yhtiökokouksessa tai vastaavassa toimielimessä, mutta myös konserniyhteisön sitouttamista hallituksen valinnalla ja yksittäisillä ohjeilla. Konsernivalvonta tarkoittaa tytäryhteisöjen tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointia ja raportointia sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallintajärjestelmien toimivuuden arvioimista. Operatiivisesta konserniohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä vastaa konsernijohto, jonka muodostavat kuntayhtymän hallitus ja kuntayhtymän johtaja sekä kuntayhtymä johtajan nimeämät muut viranhaltijat. Konsernijohton tehtävänä on varmistaa kuntayhtymän strategisen johtamisjärjestelmän toiminta. Konsernijohto keskittyy konsernijohtamiseen eli strategisiin prosesseihin, palvelutuotannon ohjaukseen sekä liiketoiminnan omistajaohjaukseen.

Konsernin tytäryhtiöiden riskit

Kuntayhtymällä on yksi konserniyhtiö Mikkelin Sairaalaparkki Oy. Mikkelin Sairaalaparkki Oy suurimpana riskinä on edelleen vähäinen käyttöaste ja tästä syystä yhtiön toiminta on edelleen tappiollista. Asiasta on käyty keskusteluja omistajan kanssa ja kuntayhtymä on tietoinen tilanteesta. Ratkaisua on etsitty mm. hinnoittelusta ja henkilökunnan ohjaamisesta käyttämään pysäköintitiloja.

Konsernivalvonta ja -ohjaus

Konsernivalvontaa on toteutettu konserniohjeen mukaisesti seuraamalla ja analysoimalla tytäryhtiöiden tulokellisuutta ja taloudellista asemaa sekä arvioimalla sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta. Konserniohjausta on toteutettu erityisesti yhtiökokouksissa sekä yhteydenpidossa tytäryhtiöiden kanssa.

Konserniohjaus ja -valvonta on toimivaa eikä siinä ole puutteita.

Kokonaisarvio sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä konsernivalvonnasta

Vastuualueilla riskit on tunnistettu ja niihin on varauduttu riskienhallinnan toimenpiteillä. Kuntayhtymän ja tytäryhtiön sisäinen valvonta ja riskienhallinta on ajan tasalla ja se on pääosin riittävää ja hyvin ohjeistettua. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan uuden sähköisen ohjelman hankkiminen ja käyttöön ottaminen paransi riskien ja toimenpiteiden dokumentointia sekä sisäisen valvonnan ottamista tiiviimmin osaksi jokapäiväistä johtamista. Haasteena on edelleen järjestelmän käyttöön sitoutuminen. Yhteistä keskustelua havaituista riskeistä on jatkettava ja mietittävä yhteisiä keinoja niiden vähentämiseksi.

Kuntayhtymän sisäinen tarkastus tukee sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamista. Sisäisen tarkastuksen painopisteet olivat vuonna 2022 Sarastia Oy:n palvelusopimus, lastensuojelun maksusitoumuksien käytännöt, hankehallinnointi sekä TIKE tilannekeskuksen varamiesyksikön toiminta. Sisäisen tarkastuksen raportit on viety tiedoksi hallitukselle sekä tarkastuslautakunnalle.

Kokonaisuutena arvioiden kuntayhtymän ja sen tytäryhtiöiden sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta olivat riittävää vuonna 2022.

Selvitys konsernia koskevista oikeudenkäynneistä tms. menettelyistä

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymällä ei ole ollut vuoden 2022 aikana vireillä sellaista oikeudenkäyntiä tai muuta riidanratkaisumenettelyä yleisessä tuomioistuimessa tai muussa vastaavassa menettelyssä, jolla olisi vaikutusta tilinpäätökseen.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös, koskien yhtymävaltuuston tekemää päätöstä Etelä-Savon Työterveys Oy:n osakekauppaa korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei kuntayhtymällä ole kuntayhtymän perussopimuksen mukaisesti oikeutta työterveyspalveluiden hoitamiseen. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen edellyttämien toimenpiteiden valmistelu osakkeista luopumiseen käynnistettiin vuoden 2021 lopulla ja asia saatiin päätökseen vuoden 2022 keväällä.

2.7.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Taulukossa 9 on konsernin tuloslaskelma ja sen tunnusluvut. Konsernin toimintakulut kasvoivat edellisestä vuodesta 9,9 miljoonaa euroa ja toimintatuotot puolestaan kasvoivat 13,3 miljoonaa euroa. Tämän kehityksen seurauksena konsernin toimintakate parani edellisestä vuodesta.

Taulukko 9. Konsernituloslaskelma

	2022 (1000 €)	2021 (1000 €)
Toimintatuotot	475 783	462 531
Toimintakulut	-461 259	-451 395
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	33	26
Toimintakate	14 557	11 162
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	101	159
Muut rahoitustuotot	208	634
Korkokulut	-934	-667
Muut rahoituskulut	-567	-21
Vuosikate	13 365	11 267
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-10 249	-10 826
Tilikauden tulos	3 116	441
Satunnaiset erät	505	0
Tilikauden ylijäämä	3 621	441

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	103,1	102,5
Vuosikate/Poistot, %	130,4	104,1
Vuosikate, euroa/asukas	138,3	115,5
Asukasmäärä	96 643	97 514

Konsernin tuloslaskelma ei poikkea merkittävästi kuntayhtymän tuloslaskelmasta, koska tytäryhtiöiden liikevaihto on noin prosentin konsernin liikevaihdosta. Toimintatuottojen ja toimintakulujen suhteellisuutta kuvaava tunnusluku on konsernissa 103,1.

Taulukko 10. Konsernin rahoituslaskelma

	2022 (1000 €)	2021 (1000 €)
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	13 365	13 062
Satunnaiset erät	504	-1 795
Tulorahoituksen korjauserät	-12 041	12 375
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-21 899	-21 670
Rahoitusosuudet investointeihin	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuotot	1 295	5 107
Toiminnan ja investointien rahavirta	-18 776	7 079
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-3	79
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	14 999	25 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 867	-6 766
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	-4 259
Oman pääoman muutokset	-1 432	-250
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-10	223
Vaihto-omaisuuden muutos	-82	563
Saamisten muutos	-16 573	578
Korottomien velkojen muutos	15 324	2 071
Rahoituksen rahavirta	9 356	17 239
Rahavarojen muutos	-9 420	24 318
Rahavarat 31.12.	18 780	28 200
Rahavarat 1.1.	28 200	3 882
Rahavarojen muutos	-9 420	24 318
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta (1000 €)	-76948	-92139
Investointien tulorahoitus, %	61,0	52,0
Laskennallinen lainanhoitokete	3,8	1,6
Kassan riittävyys, pv	13,9	21,4

Toiminnan ja investointien rahavirta oli 18,8 miljoonaa euroa alijäämäinen. Rahoituksen rahavirta oli 9,4 miljoonaa euroa ylijäämäinen pitkäaikaisen lainan noston myötä. Rahavarat vähentyivät 9,4 miljoonaa euroa ollen tilinpäätöshetkellä 18,8 miljoonaa euroa.

Investointien tulorahoitus (61,0) kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Konsernissa tämä tunnusluku on hieman parempi kuin kuntayhtymässä. Lainanhoitokate (3,8), joka kertoo tulorahoituksen riittävyyden vieraanpääoman korkojen ja lyhennysten maksuun, ylittää arvon 2, jota pidetään hyvän lainanhoitokyvyn rajana. Kassan riittävyys oli 13,9 päivää ja oli heikompi kuin vuonna 2021.

Taulukko 11. Konsernitase

	2022 (1000 €)	2021 (1000 €)		2022 (1000 €)	2021 (1000 €)
PYSYVÄT VASTAAVAT	170 298	160 082	OMA PÄÄOMA	28 536	26 782
Aineettomat hyödykkeet	1 752	2 984	Peruspääoma	29 580	29 580
Aineettomat oikeudet	1 752	2 984	Muut omat rahastot	0	1 433
Muut pitkävaikutteiset menot	0	0	Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-4 665	-4 672
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	0	0	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 621	441
Aineelliset hyödykkeet	166 091	154 536	VÄHEMMISTÖOSUUDET	0	0
Maa- ja vesialueet	220	220	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSE	790	0
Rakennukset	151 282	114 528	Poistoero	207	0
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 334	4 273	Investointivaraus	583	0
Koneet ja kalusto	10 102	10 606	PAKOLLISET VARAUKSET	6 211	18 419
Muut aineelliset hyödykkeet	60	30	Muut pakolliset varaukset	6 211	18 419
Arvo- ja taide-esineet	25		TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	364	374
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	68	24 879	VIERASPÄÄOMA	213 100	186 396
Sijoitukset	2 455	2 562	Pitkäaikainen	129 454	120 285
Tytäryhtiöosakkeet	0	0	Lainat rah.-ja vak.laitoksilta	129 359	120 189
Osakkuusyhteisöosuudet	1 318	1 667	Liittymismaksut ja muut velat	95	96
Muut osakkeet ja osuudet	1 019	780	Lyhytaikainen	83 646	66 111
Muut lainasaamiset	0	0	Lainat rah.-ja vak.laitoksilta	5 830	2 867
Muut saamiset	118	115	Saadut ennakot	0	0
VAIHTUVAT VASTAAVAT	78 703	71 889	Lyhytaikainen koroton vieraspääoma	77 816	63 244
Vaihto-omaisuus	2 713	2 631	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>249 001</u>	<u>231 971</u>
Saamiset	57 210	41 058			
Pitkäaikaiset saamiset	0	0			
Lyhytaikaiset saamiset	57 210	41 058			
Rahat ja pankkisaamiset	18 780	28 200			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>249 001</u>	<u>231 971</u>			

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	11,8	11,5
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	44,8	40,3
Kertynyt yli-/alijäämä (1000 €)	-1 044	-4 231
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas (1000 €)	0	0
Konsernin lainakanta 31.12.	135 284	123 152
Konsernin lainat, €/asukas	1	1
Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	166 016	144 321
Lainta ja vuokravastuut, €/asukas	2	1
Konsernin lainasaamiset 31.12. (1000 €)	0	0
Asukasmäärä	96 643	97 514

Konsernin taseen loppusumma oli kertomusvuoden lopussa 249,0 miljoonaa euroa, tasetta kasvattivat valmistuneet investoinnit.

Pysyvien vastaavien osuus taseesta kasvoi edellisestä vuodesta, ollen 170,3 miljoonaa euroa (68,4 %). Valmiiden rakennusten osuus on pysyvistä vastaavista 88,8 prosenttia (151,3 miljoonaa euroa). Vaihtuvien vastaavien osuus taseesta kasvoi edellisestä vuodesta 6,8 miljoonaa euroa. Pääosan vaihtuvista vastaavista muodostavat lyhytaikaiset saamiset ja kassavarat. Tytäryhtiöiden osuus konsernitaseesta oli noin 1 prosenttia.

Vastattavaa puolella oman pääoman osuus taseesta oli 28,5 miljoonaa euroa (11,4 %). Vieraan pääoman osuus oli 213,1 miljoonaa euroa (85,6 %). Vieras pääoma jakautui kuntayhtymän 99 prosentin ja tytäryhtiöiden 1 prosentin suhteessa.

Konsernin taseen tunnusluvuista omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selvittää sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Konsernin omavaraisuusaste oli 11,8 %, joka parani hieman.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvitaan vieraan pääoman takaisinmaksuun. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli 44,8 prosenttia, joka heikkeni edellisvuodesta. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet organisaatiolla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Konsernilla on kertomusvuoden lopussa kertynyttä ylijäämää, jonka suuruus vuoden 2022 lopussa oli n. 3,6 miljoonaa euroa. Vuoden lopussa konsernin pitkäaikainen lainakanta oli liki 130 miljoonaa euroa.

2.8 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

2.8.1 Asiaa koskeva säätely

Jos kuntayhtymän taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi (Kuntal 115 §).

2.8.2 Tilikauden tuloksen käsittely

Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa. Jos kuntayhtymän taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi (Kuntal 115 §).

Kuntayhtymän taseessa on tilinpäätöksen 2022 jälkeen kaikkiaan kattamatonta alijäämää noin 3,8 miljoonaa euroa. Taseessa olevat 3,8 miljoonan euron alijäämät tulee kattaa tai kattamisesta on sovittava omistajien kanssa vuoden 2022 loppuun mennessä. Omistajakunnat ovat tehneet pakolliset varaukset taseessa olevista alijäämistä ja kuntien kanssa sovittu, että alijäämät laskutetaan tilinpäätöksen 2022 yhteydessä, joten talousarviomuutoksen yhteydessä marraskuussa ei erikoissairaanhoidon hinnoittelua nostettu tarvittavan ylijäämäisen tuloksen saamiseksi. Hinnottelumuutoksen tekeminen, siten että erikoissairaanhoidosta kertyvä ylijäämä olisi 3,8 miljoonaa euroa olisi ollut teknisesti mahdotonta. Kunnille toimitetuissa kuukausiraporteissa on kuntakohtainen alijäämä eritelty. Viimeisin selvitys on toimitettu kuntien vuoden 2022 maksusuoksien yhteydessä 23.2.2023.

Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta 33§ mukaan jäsenkuntien on katettava kuntayhtymän taseeseen kertynyt alijäämä kuntalain (410/2015) säännösten mukaisesti ennen kuntayhtymän siirtämistä hyvinvointialueelle. Asiaa on erikseen tarkennettu liitetiedoissa.

2.8.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Talouden tasapainottamiseksi kuntayhtymälle on laadittu Kehitysohjelma 2020–2022, jota päivitettiin kevätkaudella 2021 ja asia oli valtuuston käsittelyssä 30.6.2021 §34. Valtuuston päätöksellä kehitysohjelmasta poistettiin lähipalveluja koskevat järjestelyt 30.6.2021.

Kuntayhtymän hallitus käsitteli kehitysohjelmaa 23.9.2021 §187, mutta asia palautettiin uudelleen valmisteluun ja asia käsiteltiin uudestaan talousarvion 2022 päätöksenteon yhteydessä 21.12.2021 §78, tällöin se hyväksyttiin talousarvion liitteenä. Loppuvuodesta 2021 alkaen valmisteltiin lisäsäästöohjelma, koska palkkaharmonisointikulujen arviointiin toteutuvan vuoden 2022 aikana tasolle 25 miljoonaa euroa.

Taloustilanteeseen sisältyi suurta epävarmuutta vuoden 2022 osalta koskien koronan taloudellisia vaikutuksia, palkkaratkaisuun liittyvää ratkaisua, kustannustason nousua ja palkkojen harmonisoinnista muodostuvaa lopullista neuvottelutulosta. Edellä mainitusta johtuen lisäsäästöohjelma hyväksyttiin Essoten hallituksessa 17.2.2022.

Lisäksi selvitettiin on Mikkelin sairaalakiinteistöjen myyntimahdollisuus. Sairaalakiinteistöjen myyntiä varten kilpailutettiin neuvonantajaksi Newsec Oy, jonka kanssa laadittiin myytävistä kiinteistöistä kiinteistöselvitys ja myyjän due-diligence selvitys. Markkinakartoitus ja tarjouspyynnöt tehtiin heinä-syyskuun 2022 välisenä aikana. Vuoden 2022 aikana Ukrainan sodan myötä pääomamarkkinat ovat nopeasti muuttuneet ja korot ovat nousseet. Lisäksi sijoittajien omat sisäiset tavoitteet sekä taloudelliset rakenteet vaikuttavat sijoitustarjouksiin ja odotuksiin sijoituskohteista. Tarjousten jättöaika päättyi 12.9.2022 klo 15, johon mennessä saatiin kolme tarjousta. Tarjousten tarkemmat ehdot liittyen kaupanteon prosesseihin erosivat osittain toisistaan. Tarjoukset eivät täyttäneet Essoten asettamia tavoitteita, joten Essoten hallitus päätti, ettei asiassa edetä.

Kehitysohjelman ja lisäsäästöohjelman avulla pyrittiin tasapainoittamaan vuoden 2022 talousarviota ja kattamaan taseessa olevat alijäämät niiden päätösten puitteissa, joita Essote ja sen jäsenkunnat kykenivät tekemään. Kehitysohjelman ja lisäsäästöohjelman avulla Essote teki vuonna 2022 n. 9,2 miljoonaa euron säästöt, mutta samaan aikaan kustannustaso lisäsi kuluja merkittävästi. Suurimmat yksittäiset säästöt muodostuivat Etelä-Savon työterveyden myynnistä n. 2,6 miljoonaa euroa sekä ulkokuntamyynnin kasvattamisesta n. 3,0 miljoonaa euroa.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Aluehallitus esittää valtuustolle tilikauden 2022 tuloksen käsittelyä siten, että tilikauden tulos on 3 794 147,08 euroa ylijäämäinen, jolla tuloksella katetaan taseessa oleva alijäämä.

3.TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

3.1. Seurantaa koskeva sääntely

Kuntayhtymän toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (KuntaL 110.5 §). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen.

Toteutumisvertailun laadinnasta vastaa yhtymähallitus sekä tilivelvolliset toimielimet ja viran- tai toimenhaltijat. Selvitys tavoitteiden toteutumisesta kuntayhtymässä ja kuntayhtymäkonsernissa annetaan talousarvion toteutumisvertailuosassa (KuntaL 113, 115 §). Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm. arvioida yhtymävaltuuston asettamien tavoitteiden toteutumista (KuntaL 121.2 §). Arvioinnissa keskeinen tietolähde on toimintakertomuksen toteutumisvertailu.

3.2. Tavoitteiden toteutuminen

Kuntayhtymän tavoitteiden toteutumien osalta käsitellään kunkin vastuualueen sitovia toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita. Kuntayhtymän vastuualueista esitetään samassa yhteydessä lyhennetyt tuloslaskelmat. Tuloslaskelmat on laadittu siten, että toimialueiden ulkoiset toimintakulut, poistot ja rahoituserät saadaan katettua ulkoisilla toimintatuotoilla.

Koko kuntayhtymän valtuustoon nähden sitovat taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet käsitellään toimintakertomuksen kohdassa 3.3.5; Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta.

3.2.1 Konsernihallinto ja -palvelut

Toiminnan ja muutoksien toteutuminen

Konsernihallinnon ja -palvelujen vastuualue sisältää strategisen johdon ja viestinnän, kehittäminen-, koulutus-, tieto- ja viranomaistehtävät (KKV-yksikkö), hallinto- ja henkilöstöpalvelut, talous- ja hankintapalvelut, tila- ja tukipalvelut sekä tietohallinnon palvelualueet.

KKV-palvelualueen toiminta jatkui koko vuoden tavanomaisesti. Toimintaan kuuluvat mm. erilaisten raporttien, hankkeiden maksatushakemusten ja koulutuskorvaushakemusten laatiminen. Kehittämishankkeiden osalta valmisteltiin yhteistyössä sote-uudistuksen kanssa kaksi Suomen kestävän kasvun ohjelman rahoitushakua. Logexin kautta kerättävään tietopohjaan on yhteisessä kehittämisprojektissa suunniteltu sisällytettävän myös hoitotyön rakenteinen tietosisältö (FinCC) - ensimmäisenä Suomessa. Osana hyvinvointialueen valmistelua otettiin vastuuta mm. TKIO (tutkimus, kehittäminen, innovaatiot, osaaminen) kokonaisuuden ja profesiojohtamisen suunnittelusta.

Hallinto- ja henkilöpalvelut: Hallinto- ja henkilöstöpalveluissa on tapahtunut organisatorisia muutoksia sekä henkilöstömuutoksia. Muutokset on kyetty toteuttamaan sujuvasti siten, että toiminta/palvelu on ollut laadukasta koko muutosprosessin ajan. Tavoitteena on ollut muutosten jälkeen toiminnan ja käytäntöjen vakiinnuttaminen, mikä on toteutunutkin. Suurina yksittäisinä asioina ovat olleet palkkaharmonisoinnin toteuttaminen, uuden palkkausjärjestelmän kuvauksen laatiminen, sihteeripalvelujen asiakasprosessien selkeyttäminen, asianhallinnan toimintojen sähköistäminen sekä asiakirjojen digitoinnin jatkaminen. Kaikki nämä ovat edistyneet ja toteutuneet suunnitelman mukaisesti.

Talouspalvelut: Keskeinen tavoite oli parantaa kustannustietoisuutta, -vertailua ja -raportointia uudistettiin mm. TargetorPro-ohjelman avulla. Tiedonhallinnassa keskeinen kehityskohde on Logexin seurantajärjestelmät, joita kehitettiin hyvinvointialueuudistusta silmälläpitäen.

Tila- ja tukipalvelut: Talous ei toteutunut talousarvion mukaan. Merkittävimmät ylityksen syyt olivat palkka-harmonisoinnin aiheuttamat henkilöstökulujen nousut, kahden palvelutalon tulo kokonaan kuntayhtymälle vuokralle, kiinteistöverojen nousu ja Ukrainan kriisin aiheuttama elintarvikehintojen nousu.

Tilojen määrä ei muuttunut vuoden aikana. Mielen ja kuntoutuksen taloon liittyvät tilamuutokset toteutuvat vuoden 2023 aikana.

Tietohallinto: Painopistealueet olivat tieto- ja kyberturvallisuus, kokonaisarkkitehtuuri, aktiivinen tiedonhallinta, asiakas- ja potilasjärjestelmä ja hyvinvointialueen suunnittelu.

Vuoden 2022 aikana toteutettiin Etelä-Savon hyvinvointialueen käynnistymiseen liittyviä useita ICT-muutosprojekteja ja käyttöönottoja.

Alueen tietojärjestelmille ja ICT Infralle on toteutettu hankkeen yhteydessä tavoitetilasuunnitelma, joka sisältää useita muutoksia alueen organisaatioiden ja Essoten käytössä olleeseen tietojärjestelmäympäristöön. Suunnitellut muutos- ja käyttöönotto työt ulottuvat vuoteen 2024 asti. Tällaisia muutoksia ovat mm. tietojärjestelmien yhtenäistäminen, palvelinympäristön ja alueverkon muutostyöt sekä ICT -palveluiden kilpailuttaminen ja käyttöönotto.

Hyvinvointialueen ICT -muutostyöt ovat aiheuttaneet riskejä tietojärjestelmien toiminnalle mm. käyttöönottoaikataulun ja henkilöresursseihin liittyvien haasteiden takia. Muutokset tietojärjestelmien osalta painottuivat vuoden viimeisimmälle neljännekselle.

Koronapandemian jatkumisen takia laajennettu johtoryhmä toimi organisaation johtoryhmänä koko vuoden 2022. Hallinnon johtajat kokoontuivat säännöllisesti vuonna 2022. Molemmat ryhmät kokoontuivat viikoittain.

Talouden toteutuminen

Taulukko 12. Konsernihallinnon ja -palveluiden tuloslaskelma

	Tilinpäätös 2021	Talousarvio 2022	Muutettu Talousarvio	Tilinpäätös 2022	Toteuma % TA 2022	Toteuma % MTA 2022
Toimintatulot	7 787 686	22 054 391	10 000 391	13 032 186	59,09	130,32
Toimintamenot	-78 416 379	-74 388 994	-87 001 994	-72 359 422	97,27	83,17
Toimintakate	-70 628 693	-52 334 602	-77 001 602	-59 327 236	113,36	77,05
Rahoitustuotot ja -kulut	305 884	-289 200	-399 200	-650 773	225,03	163,02
Poistot	-8 678 991	-9 247 020	-9 258 020	-8 165 191	88,30	88,20
Satunnaiset tuotot	0	0	0	504 480		
Satunnaiset kulut	-1 794 703	0	0	0		
Tilikauden yli-/alijäämä	-80 796 503	-61 870 822	-86 658 822	-67 638 721	109,32	78,05

Konsernihallinto ja -palvelujen lyhennytyssä tuloslaskelmassa kuten muidenkin vastualueiden kohdalla tilikauden toteumaa verrataan sekä alkuperäiseen että muutettuun talousarvioon.

Toimintatuotot

Tulot koostuivat pääosin hanke, avustus- ja vuokratuloista. Alkuperäisessä talousarviossa tälle kohdalle kirjattiin 12.0 miljoonan euron säästötavoite, joka korjattiin talousarviomuutoksessa oikeille kohdille.

Toimintamenot

Toimintamenojen merkittävä vähennys edelliseen vuoteen johtui palkkaharmonisointivaruksen poistumisesta. Palvelujen ostoissa suurin ylitys tapahtui tietotekniikka ja tukipalvelujen aloille n. 10 %. Edelleen merkittävää kasvua oli henkilöstön virkistyspalveluissa ePassin osalta (37 %), koska vuoden 2021 käyttämätöntä osuutta sallittiin käyttää vuonna 2022 ja vuoden 2021 arvo oli korotettu. Aineissa ja tarvikkeissa näkyivät kohonneet elintarvikekustannukset (kasvu 20 %). Energiakustannuksissa pysyttiin talousarviossa onnistuneiden suojaustoimenpiteiden ansiosta. Vastuualue alitti muutetun talousarvion.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Taulukko 13. Konsernihallinnon ja -palveluiden sitovat toiminnalliset tavoitteet ja toteumat

Strategi- alinkyty	Vastuualueen tavoite	Käytettävä mittari	Tavoitearvo	Toteuma 31.12.
Asiakas	Hyvä asiakaspalvelukokemus (tukipalvelut)	Toteutetaan asiakaskysely 2 kertaa vuodessa	Yleisarvosana vähintään hyvä (asteikko 1-5), ja asiakastytyväisyys paranee	Ei toteutettu
				Ei toteutunut
Talous	Palvelujen kustannustehokkuus (talouspalvelut)	Konsernihallinnon ja -palvelujen toimintamenojen kehitys	Menot kasvavat enintään yleisen palkkakehityksen mukaan	Ei toteutunut
Palveluprosessi	Aktiivinen rooli sähköisten palvelujen kehittämisessä (Tiha)	Sähköisten palvelujen määrä vastuualueella	Kartoitetaan sähköisten palvelujen määrä. Vuosittainen lisäys 4–5.	9 Toteutui
	Vastataan vastuualueiden odotuksiin suunnitelmallisesti resurssien puitteissa (Hepa)	Työvuorosuunnittelun uusiminen	Uusi toimintamalli 2021	Käytössä 95 % yksiköistä
Organisaation osaaminen	Sairaspoissaolojen hallinta (Hepa)	Poissaolot laskevat	Poissaolopäivät/htv vähennys 5 % ed. vuosi	Vähentyivät 2,3 %/htv. Ei toteutunut
	Keskitetty tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKKI) (kkv-yksikkö)	Osaamiskartoitukset ja koulutussuunnitelmat	Osaamiskartoitus tehty kaikille ja koulutussuunnitelma tehty kuntayhtymälle	Ei toteutunut

Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat osittain.

Sitovat taloudelliset tavoitteet eivät toteutuneet asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

3.2.2 Terveyspalvelut

Toiminnan ja muutoksien toteutuminen

Terveyspalvelut vastasi alueensa väestön tarpeen mukaisiin terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, terveysneuvonnasta sekä sairauksien tutkimuksesta ja hoidosta. Terveyspalveluissa toteutui perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraatio, kuten myös terveydenhuollon kuin sosiaalihuollon integraatio. Palvelut tuotettiin moniammatillisesti ja tehokkaasti, huomioiden asiakkaan/potilaan palvelutarve sekä pandemian tuomat rajoitukset (huomioiden terveysturvallisuus).

Seudun väestö sai terveystaloudelliset palvelut hoitotakuun rajoissa, vaikka alueella oli vaikea pandemiatilanne. Vuoden 2022 aikana terveystaloudellisten palvelujen toiminta keskittyi pääasiassa perustoiminnan ylläpitämiseen ja koronapandemian hoitoon. Samanaikaisesti rakennettiin yhdessä hyvinvointialueen palveluita. Palvelualueilla toteutettiin oman alueen ja toiminnan kehittämistä, siltä osin kuin pandemia sen mahdollisti.

Koronapandemia rasitti toiminnan lisäksi myös taloutta. Terveystaloudellisuissa toteutettiin kuntayhtymän kehittämissuunnitelmaa, siltä osin kun pandemian hoidon keskellä se oli mahdollista. Ennakoimattomiin koronakustannuksiin, jotka eivät olleet yleistä palvelutuotannon kasvua, saatiin valtiolta kohdistuvia avustuksia.

Pandemiasta johtuva hoitovelka kasvoi erityisesti perusterveydenhuollossa. Perusterveydenhuollon henkilöstöä allokoitiin koronatyöhön (rokotuksiin ja jäljittämistyöhön). Tämä hoitovelka tulee vaikuttamaan toimintaan (patoutunut terveystaloudellisten palvelujen tarve) ja palveluiden järjestämiseen vielä vuosia.

Talouden toteutuminen

Taulukko 14. Terveystaloudellisten palveluiden talouden tuloslaskelma

	Tilinpäätös 2021	Talousarvio 2022	Muutettu Talousarvio	Tilinpäätös 2022	Toteuma % TA 2022	Toteuma % MTA 2022
Toimintatulot	272 750 065	230 799 643	245 285 643	257 523 935	111,58	104,99
Toimintamenot	-214 789 586	-207 189 030	-217 768 030	-227 295 254	109,70	104,37
Toimintakate	57 960 479	23 610 613	27 517 613	30 228 681	128,03	109,85
Rahoitustuotot ja -kulut	-12 760	-400	-400	-269 782	67452,34	67445,60
Poistot	-1 715 227	-1 738 560	-1 738 560	-1 743 263	100,27	100,27
Tilikauden yli-/alijäämä	56 232 491	21 871 653	25 778 653	28 215 636	129,01	109,45

Toimintatuotot

Toimintatuottoja kertyi vähemmän edellisvuoteen verrattuna. Ulkokuntamyyni lisääntyi yli 3 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Lisätuloja on saatu mm. leikkaustoiminnan myyntiä laajentamalla Essoten ulkopuolelle, esimerkiksi Keski-Suomeen ja Helsingin alueella. Essote on auttanut näiden alueiden tekniikkajoukkojen purkamisessa.

Toimintamenot

Taloudelliset tavoitteet eivät toteutuneet. Terveystaloudellisten palvelujen koko talousarvio ylittyi 4,4 % eli ylitys on 9,5 miljoonaa euroa (muutostalousarvio). Ostopalvelut ylittävät talousarvion niin asiakaspalveluostojen kuin muiden palvelujen ostojen osalta. Ylityksiä oli erityisesti lääkäripalveluiden ostoissa sekä laboratoriokuluissa. Henkilöstökulut pysyivät muutostalousarviossa (vrt. palkkaharmonisaatio). Aineet, tavarat ja tarvikkeet ylittivät talousarvion n. 200 000 euroa. Suurimmat kustannusnousut ovat lääkkeissä ja hoitotarvikkeissa.

Taulukko 15. Terveyspalveluiden sitovat toiminnalliset tavoitteet ja toteumat

Strategialinkitys	Vastuualueen tavoite	Käytettävä mittari	Tavoitearvo	Toteuma 31.12.
Asiakas	Hyvä asiakaspalvelukokemus	NPS	Tavoitetaso 50 asteikko -100-100	56,4 Toteutui
Palveluprosessi	Laajan päivystyksen sairaalan palvelut kumppanuuksia hyödyntäen	Päivystävien erikoisalojen määrä	Erikoisalojen lukumäärä säilyy vähintään kymmenenä	Toteutui
Palveluprosessi	Peruspalveluiden saatavuus on hyvä	Kolmas vapaa kiireetön lääkäriaika (T3)	Aika saatavilla kahden viikon sisällä	Toteutui
Palveluprosessi	Sairauspoissaolojen hallinta	Poissaolot laskevat	Poissaolopäivät/htv vähennys 5 % ed. vuosi	1,4 % kasvua ed. vuosi Ei toteutunut

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Terveyspalveluissa asiakaskokemus oli hyvällä tasolla. Asiakaspalautteita kysyttiin vuoden aikana systemaattisesti. Palautteita antaneet kuntalaiset olivat tyytyväisiä henkilökunnan osaamiseen, toiminnan sujumuuteen ja asiakkaan kohtaamiseen. Jonotusajat ja odottaminen esimerkiksi hoitoon pääsyyn koettiin asioina, joita pitää edelleen kehittää.

Päivystävien erikoisalojen määrä pysyi tavoitteen tasolla. Lääkäreiden rekrytoinnissa onnistuttiin esimerkiksi perusterveydenhuollossa. Joidenkin erikoisalojen lääkäreiden, esimerkiksi lastentaudit, sisätaudit ja psykiatria, saatavuus koko valtakunnassa oli haasteellinen ja tämä heijastui myös terveyspalvelujen rekrytointiin.

Koronapandemia vaikutti erityisesti perusterveydenhuollossa palveluiden saatavuuteen, kun elektiivistä toimintaa supistettiin. Koronapandemia vaikutti avosairaanhoidon vastaanottotyöhön koko alueella. Koronatyö painottui enemmän rokotustoimintaan. Jäljitystyö oli tehokasta ja tartuntaketjut saatiin nopeasti hallintaan.

Terveyspalveluiden henkilöstön poissaolot lisääntyivät vuoden 2022 aikana (1,4 %). Poissaoloissa näkyy henkilöstön sairastuminen koronaan sekä erilaiset muut infektioaudit. Henkilöstön ja esimiesten jaksaminen tässä poikkeuksellisessa tilanteessa oli kovilla. Henkilöstön jaksamista ja työkykyä tuettiin kaikin keinoin/toimenpitein. Tässä apuna oli henkilöstöpalvelut.

Aiemmin henkilöstövajausta ja saatavuusongelmaa oli lääkäreissä ja sosiaalityöntekijöissä, mutta myös hoitohenkilöstön vajuus ja rekrytoinnin vaikeus haastoi toimintojen toteuttamista kaikilla palvelualueilla vuoden 2022 aikana. Henkilöstövajausta pyrittiin korjaamaan esimerkiksi palkkaamalla lähihoitajia. Tulevaisuudessa eri ammattiryhmien välistä työnjakoa tulee suunnitella tarkemmin, esimerkiksi miten hyödyntää osastosihteerin työpanosta enemmän työyksiköissä.

Myös pitkittynyt työtaistelu asetti haasteita toimintaan ja henkilöstön sijoittumiseen usean kuukauden ajan. Ja oli yksi lisäkuormitustekijä lisää henkilöstölle sekä johtamiselle.

3.2.3 Vanhus- ja vammaispalvelut

Toiminnan ja muutoksien toteutuminen

Vanhus- ja vammaispalvelujen kokonaisuuden muodostivat ennakoivat palvelut (sisältäen omais- ja perhehoidon, ikäihmisten päivätoiminnan, vapaaehtoistoiminnan sekä kotiin annettavat tukipalvelut), kotihoito, palveluasuminen ja jaksahoito sekä vammaispalvelut. Lisäksi vastuualueella oli prosessiomistajuus ja koordinointi-vastuu Essoten generisestä palveluohjauksen hallintamallista ja sosiaalihuoltolain mukaisesta valvonnasta.

Keskitetyn asiakasohjauksen hallintamalli otettiin käyttöön edellisen vuoden aikana ja palvelu ulotettiin koskemaan koko Essoten toimintaa. Hallinnollinen vastuu oli vanhus- ja vammaispalveluissa muodostaen oman palvelualueen.

Strategista suuntaa kohti kevyempää palvelurakennetta edistettiin aktiivisesti koko vuoden ajan ikäohjelman mukaisesti. Tämä näkyi ennakoitua suurempana perhehoidon kustannusten kasvuna. Ikääntyneiden perhehoidon lisääminen oli kuitenkin palvelurakenteen keventämiseen tähtäävän strategisen linjan mukaista. Palvelurakenteen muutoksen myötä yhä suurempi määrä ikäihmisistä ja vammaispalvelun piirissä olevista pystyy asumaan kodeissaan tukipalvelujen, etäteknologian ja kotihoidon tuella. Kotona asumista tuettiin lisäksi tarvittaessa oikea-aikaisen kotikuntoutuksen ja kuntouttavan jaksohoidon avulla. Kotihoidon henkilöstön veto- ja pitovoimaa tuettiin vuoden alkupuolella päättyneen Vetovoimainen kotihoito -hankkeen avulla ja jatkettiin hyvinvointialueen laajuksena alkaneessa Tulevaisuus kotona -hankkeessa. Palvelurakenteen keventämiseen liittyivät merkittävästi myös olemassa olevat tilaratkaisut ja asumisen kilpailutuksen vaikutukset.

Vuonna 2021 toteutetun tukipalveluprojektin avulla luotiin pohjaa muutokselle, jossa kotiin vietävät tukipalvelut ovat jatkossa ennakoivia palveluita kotiin annettavien palvelujen sijaan. Kotihoidon ja tukipalvelun erottaminen omiksi palvelumuodoikseen oli sopusoinnussa valtakunnallisen linjauksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja koskevien uudistus suunnitelmien kanssa. Tukipalveluja koskevaan muutokseen liittyi myös turvapuhelimiin liittyvä projekti, johon oli varattu tukipalveluista osa-aikainen työpanos. Aiemmat turvapalvelujen ostosopimukset päättyivät vuoden 2021 loppuun ja turvapalvelut siirtyivät omaksi toiminnaksi vuoden 2022 alusta alkaen. Turvapalvelut ovat olleet myös voimakkaasti kehittyvä alue ja palvelut koskettavat yhä laajenevaa asiakaskuntaa.

Yhtenä toiminnallisena uudistuksena on ollut hoitotarvikejakelun uusi toimintamalli, joka on otettu käyttöön koko Essote-alueella. Kehittämistyö tehtiin yhteistyössä terveystarvikkeiden sijoittuvan diabetestarvikejakelun kanssa siten, että hoitotarvikepalvelut yhdistyivät vuoden 2022 alussa alueelliseksi hoitotarvikeyksiköksi. Yksikkö toiminta sijoittui terveystarvikkeiden alaisuuteen. Tehdyn uudistuksen jälkeen asiakas tilaa itse hoitotarvikkeet sähköisesti tai puhelinpalvelusta ja ne jaetaan postin välityksellä asiakaskohtaisesti pakattuna. Monet hoitotarvikkeista toimitetaan asiakkaille suoratoimituksena suoraan tavarantoimittajalta, jolloin on pystytty välttämään sekä varastointi Essoten tiloissa että moninkertainen kuljetus. Uudistukseen on sisällynyt säästöpotentiaali, jota on koostunut seuraavista asioista: tuotteiden tarkennettu ohjeistus, aukoton asiakaskohtaisuus ja pitäytyminen hoitavan tahon hoitotarvikesuunnitelmassa (tuotteet/määrät), kilpailutettuihin sopimustuotteisiin painottuminen, varastoinnin väheneminen. Asiakaspalveluprosessi on keventynyt niin, että se sitoo aiempaa vähemmän henkilöstöä. Uudistuksen jälkeen hoitotarvikejakelun raportointi ja seuranta tietojärjestelmässä ovat merkittävästi parantuneet.

Palvelutarpeen arviointia on toteutettu RAI-arviointi välineitä käyttäen. Vuonna 2021 RAI -arviointimenetelmässä otettiin käyttöön laatumoduuli -osio, jonka käyttöä jatkettiin koko vuoden 2022 ajan. Laatumoduuli on tiedolla johtamisen työkalu, jonka avulla tarkastellaan palveluiden toimivuutta valituilla laatuanalyysillä. RAI-arviointi välineen avulla selvitetään asiakkaiden palvelutarpeet ja kohdennetaan palvelut oikein ja tarpeen mukaisesti. Kliinisen hoitotyön lisäksi RAI-järjestelmää on voitu hyödyntää myös vanhus- ja vammaispalvelujen johtamisessa ja kehittämistyössä, koska tehokas palvelujärjestelmä vastaa asiakkaiden tarpeisiin ja tuottaa laadukkaita palveluja oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa. Palvelujen kehittäminen ja tiedolla johtaminen tarvitsevat tuekseen monipuolista ja luotettavaa arviointi- ja seurantajärjestelmää ja tähän RAI-arviointi väline on ollut yksi apuväline.

Kiertävän varahenkilöstön palkkavaraukset siirtyivät vuoden 2021 talousarviossa tilannekeskuksen kustannuspaikalle 2114, jonka jälkeen tilannekeskus on koordinoinut ja vastannut varahenkilöstöön liittyvistä kustannuksista, kuten em. kustannuspaikan taloudesta, sen seurannasta ja henkilöiden palkkaamisesta. Kiertovarahenkilöiden käytön kulut vyörytettiin vastuualueille käytön mukaan eli yksiköiden Respa -järjestelmään tekemien

varausten perusteella. Muutos ei ole kuitenkaan koskenut vakituisia vuosiloman tekijöitä eikä yksiköiden palkkaamia sijaisia. Muutoksessa Tikeen siirtyi vanhus- ja vammaispalveluista yhteensä 47 kiertävän varahenkilötyöntekijän palkkavaraukset (9 sairaanhoitajaa + 38 lähihoitajaa). Eurovaikutus vanhus- ja vammaispalvelujen osalta oli lähes 2,1 miljoonaa euroa (sis. peruspalkan, erilliskorvaukset, lomarahat ja työnantajamaksut).

Talouden toteutuminen

Taulukko 16. Vanhus- ja vammaispalveluiden talouden tuloslaskelma

	Tilinpäätös 2021	Talousarvio 2022	Muutettu Talousarvio	Tilinpäätös 2022	Toteuma % TA 2022	Toteuma % MTA 2022
Toimintatulot	139 206 355	148 768 090	168 401 090	159 296 947	107,08	94,59
Toimintamenot	-115 830 773	-114 669 215	-120 199 215	-123 782 204	107,95	102,98
Toimintakate	23 375 582	34 098 875	48 201 875	35 514 742	104,15	73,68
Rahoitustuotot ja -kulut	-11 089	0	0	-126 813		
Poistot	-87 325	-61 483	-61 483	-68 647	111,65	111,65
Tilikauden yli-/alijäämä	23 277 168	34 037 392	48 140 392	35 319 282	103,77	73,37

Toimintatuotot

PTH-SOS jäsenkuntien ennakkotuloa on kohdennettu niihin palvelutuotannon yksiköihin, jotka ko. palvelua tuottavat. Muutos johtuu valtiokonttorin automatisoidusta talousraportoinnin vaateista, joka tuli pakolliseksi vuoden 2021 alussa. Asiaksmaksulain muutokset tulivat voimaan 1.7.2021 ja muutokset vaikuttivat ensimmäistä kertaa koko vuotta koskien toimintatuottoihin.

Asiaksmaksutuloja kertyi alkuperäistä talousarvioita vastaava määrä, mutta muutettuun talousarvioon verrattuna 0,5 miljoonaa euroa vähemmän. Lakimuutoksen on ennakoitu vähentävän asiaksmaksutuloja tulevaisuudessa, mutta Essoten toiminta-alueella ikäihmisten määrä kasvaa ja sitä kautta maksuja peritään nykyistä suuremmalta joukolta asiakkaita.

Valtionkonttorilta saatiin veteraaneille avustuksia noin 0,2 miljoonaa euroa, joka oli saman verran kuin vuonna 2021.

Toimintamenot

Taloudelliset tavoitteet eivät toteutuneet. Toimintakulut ylittivät muutetun talousarvion 3,6 miljoonalla eurolla. Ylitys johtui erityisesti henkilöstömenoista, jotka ylittivät muutetun talousarvion 3,5 miljoonalla eurolla. Aineet, tarvikkeet ja tavarat -tiliryhmän kulut vähenivät verrattuna 2021 tilinpäätöksen tilanteeseen 2,7 miljoonalla johtuen toiminnallisista muutoksista. Avustuksissa oli 1,2 miljoonan euron nousu suhteessa muutettuun talousarvioon. Muut tiliryhmät pysyivät nettomääräisesti muutetun talousarvion mukaisena. Vuoden 2021 toimintakuluihin verrattuna, kulut kasvoivat kaikkiaan 8 miljoonalla eurolla.

Vakituisien palkat alittuvat, kun katsotaan yhtä tilikohtaa (4014) johtuen henkilöstöpulasta, mutta muun vakituisen henkilöstön palkat ovat ylittyneet (tilikohta 4015) 0,4 miljoonaa euroa. Harmonisoinnin ja mitoituksen vaikutukset koskevat sekä vakituisia että määräaikaista työntekijöitä. Varsinaiset henkilöstömenojen ylitykset kohdistuivat määräaikaisiin sijaisiin ja erilliskorvauksiin. Talousarviovaraukset määräaikaisten sijaisten tilikohdista joko puuttuivat kokonaan tai kuten tilikohdassa 4024 (sijaisten peruspalkat, hoitohenkilökunta) on vain 30 871 euron määrärahavaraus, kun vuoden 2021 tilinpäätöksen toteuma oli 2,76 miljoonaa euroa. Toteuma vuonna 2022 on 3,46 miljoonaa euroa. Erilliskorvaukset hoitohenkilöstö (tili 4044): TP2021 toteuma on ollut 5,55 miljoonaa euroa ja TP2022 oli 7,5 miljoonaa euroa. Määrärahavarausta oli vain 4 miljoonaa euroa. Henkilöstömenojen ylitys johtuu liian tavoitteellisesta henkilöstömäärärahasta.

Henkilöstömitoitusta koskevan vanhuspalvelulain muutoksen myötä henkilöstöresurssia on jouduttu lisäämään asteittain. Velvoite lisätä henkilökuntaa (hoiva-avustajia) tukipalvelutyöhön asumisyksiköihin lisäsi henkilöstökuluja, koska tavoitetta on toteutettu lisätyn oppisopimuskoulutuksen avulla. Toisaalta osaavan henkilöstön saatavuus on merkittävästi heikentynyt niin, ettei kaikkiin avoinna olleisiin tehtäviin ei ole ollut hakijoita. Vaikeutuneesta tilanteesta johtuen jouduttiin käyttämään rekrytointilisää sekä vuorojen vaihdoista ja hälytystyöstä maksettuja korvauksia. Ennakoimattomana muutoksena talouden toteutumiseksi oli Otontuvan siirtyminen Essoten toiminnaksi (aiemmin ostopalvelua) kesäkuussa 2022. Lisäksi Pietarinpirtin toiminnan siirtyminen Essoten toiminnaksi syyskuussa 2021 vaikutti talouden toteutumiseen siten, että talousarviovarauksessa oli Pietarinpirtin varaukset sijoitettu ostopalvelubudjettiin, mutta toimintakulut toteutuivat oman toiminnan puolella.

Loppuvuonna 2021 arvioitiin, että 1.7.2021 voimaan tulleen asiakasmaksulain muutoksesta syntyy taloudellisia riskejä alentuneiden maksutuottojen muodossa. Samoin ennakoitiin vanhuspalvelulain toimeenpanon aiheuttavan kustannuskasvua asiakaspalvelujen ostoihin ja palveluseteleihin.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Taulukko 17. Vanhus- ja vammaispalveluiden sitovat toiminnalliset tavoitteet ja toteuma

Strategialinkitys	Vastuualueen tavoite	Käytettävä mittari	Tavoitearvo	Toteuma 31.12.
Asiakas		Vastausaika	80 % < 5min	97% Toteutui
Palveluprosessi	Palvelurakenteen keventäminen	Yli 75- vuotiaista: Kotona asuvat	Vuonna 2022 92 %	92,5 %
Palveluprosessi		Säännöllistä kotihoitoa saavat	Vuonna 2022 11–12 %	11,5 Toteutui
Palveluprosessi		Omaishoidon tukea saavat	Vuonna 2022 5–7 %	4,9
Palveluprosessi		Tehostetussa palveluasumisessa asuvat	Vuonna 2022 6-7 %	7,5
Palveluprosessi		Tavallisessa palveluasumisessa asuvat	Vuonna 2022 1-2 %	1,3
Organisaation osaaminen	Sairauspoissaolojen hallinta	Poissaolot laskevat	Poissaolopäivät/htv vähennys 5 % ed. vuosi	+1.8 % Ei toteutunut
Organisaation osaaminen	Henkilöstön työtyytyväisyys	eNPS	Arvoasteikko -100 - +100. Tavoitearvo vähintään -10.	Vuoden 2022 tietoa ei ole saatavilla. Vuoden 2021 mittari arvo oli -18

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Asiakasnäkökulmasta sitovat toiminnalliset tavoitteet täyttyivät hyvin ja ylittivät asetetut tavoitearvot. Palvelurakennetta kevennettiin ja toimintaa käännettiin kevyempien palvelujen suuntaan mm. perhehoidon määrää kasvattamalla. Olemassa olevat tilat vaikuttavat palvelurakenteen keventämiseen olennaisesti. Kotona asuvien yli 75 -vuotiaiden määrä lisääntyi hieman verrattuna edellisiin kahteen vuoteen, jolloin kotona asui 92,3 % 75 vuotta täyttäneistä. Säännöllistä kotihoitoa saavien määrä on ollut maltillisessa laskussa ja laski edelleen vuoden 2022 aikana. Säännöllisen kotihoidon peittävyys oli 11,5 ja nousi näin vuoden 2020 tasolle verrattuna vastaavaan laskentapäivään edellisinä vuosina (8,9 % /2021 ja 11,6 % /2020). Kotihoidon luonteeseen kuuluu asiakasmäärien vaihtelu. Säännöllisen kotihoidon asiakasmäärän laskevaan kehitykseen ovat vaikuttaneet useat tekijät. Asiakasmaksulain 1.7.2021 voimaan tulleen muutoksen vuoksi harvemmin kuin kerran viikossa

tai alle kaksi kuukautta palveluja tarvitsevat asiakkaat saavat palvelun tilapäisenä. Muutos näkyy nyt ensimmäistä kertaa koko vuoden toiminnassa ja siirtää painopistettä entisestään tilapäisiin palveluihin. Lisäksi tuki- ja palvelujen, kevyempien asumispalvelujen ja perhehoidon kehitys sekä kotihoidon arviointijaksolla toteutettava määrätietoinen kuntoutus vähentävät kotihoidon painetta ja tuovat asiakkaalle monipuolisempia palvelumahdollisuuksia.

Kaikille kotihoitoa tarvitseville on tuotettu kotihoidon palvelut viiveettä. Ikäihmisten omaishoidon tukea saavien määrä pysyi ennallaan verrattuna edelliseen vuoteen. Vuonna 2021 omaishoidon tukea saavien määrä väheni 164 asiakkaalla, jonka johdosta omaishoidon yli 75-vuotiaiden omaishoidon peittävyys laski 4,9 %:n vuoden 2020 peittävyyden ollessa 5,5 %. Useilla ikäihmisillä omaishoidon sopimukset päättyivät vuoden 2022 aikana mm. tehostettuun palveluasumiseen siirtymisen johdosta. Lapsiasiakkaiden määrä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna. Tehostetun palveluasumisen peittävyys on laskenut 7,1 %:sta 6,7 %:iin ja lähestynyt asetettua tavoitearvoa. Tavallisen palveluasumisen peittävyys on laskenut 1,1 %:iin verrattuna edelliseen vuoteen (1,3 %) johtuen siitä, että tiloja tähän toimintaan ei ole riittävästi ja palveluasumisen kilpailutuksessa yksityiset palveluntuottajat eivät tarjonneet riittävästi kyseistä palvelua. Vuoden 2022 aikana yksityisten palveluntuottajien tarjoaman palvelun saatavuus heikentyi työvoiman saatavuushaasteista johtuen.

Henkilöstön sairauspoissaolojen määrä lisääntyi verrattuna edelliseen vuoteen 1,8 %. Toisaalta vastuualueen henkilöstömäärä kasvoi 3,2 %, joten sairauspoissaolojen määrä oli melko maltillinen. Sairauspoissaolojen hallintaa kuvattaessa on lisäksi tarkasteltu muiden poissaolojen määrää, koska tartuntatauti ja tartuntatauti epäily ja altistuminen Covidiin on tilastoissa kohdassa "muut poissaolot". Koronasta johtuvat poissaolot lisääntyivät vastuualueella edellisestä vuodesta peräti 764 %. Kalenteripäivinä tämä merkitsi 4278 päivää vuonna 2022, kun edellisellä vuonna koronasta johtuvia poissaoloja oli 495 päivää. Työtyytyväisyyttä mittaavaa eNPS arvoa ei saatu vuoden 2022 lopussa. Edellisen vuoden lopussa työtyytyväisyydelle asetettu tavoite ei toteutunut. Tähän on voinut vaikuttaa vallitseva ja aaltoileva koronatilanne, vaikea henkilökunnan saatavuus ja näistä aiheutunut kuormittuneisuus. Haasteista huolimatta työyhteisöjen toimivuus ja ilmapiiri koettiin pääsääntöisesti hyväksi, mikä todennettiin vuoden 2021 lopulla toteutetun Mitä kuuluu? -kyselyn tuloksissa. Kyselyssä löydettiin kehittämiskohteisiin tehtiin parantavia toimenpiteitä yksikkökohtaisesti vuoden 2022 aikana.

3.2.4 Perhe- ja sosiaalipalvelut

Toiminnan ja muutoksien toteutuminen

Vastuualueen palveluiden painopiste on peruspalveluissa. Suoritemäärät kasvoivat lastenneuvolakäynneissä sekä kouluterveydenhuollon käynneissä osittain koronasta aiheutuneen hoitovelan purkamisen vuoksi. Suoritteissa näkyy myös alueen asukkaiden ikärakenne sekä henkilöstön rekrytointihaasteet. Asiakkaiden palvelutarpeeseen voitiin kuitenkin vastata.

Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa tavoitteena on, että lapsiperheiden sosiaalityön asiakkaiden määrä on suurempi kuin lastensuojelun avohuollon asiakkaiden määrä (60 %/40 %). Molempien asiakasmäärät ovat alhaisemmat kuin viime vuoden asiakasmäärät vastaavana ajankohtana. Lapsiperheiden sosiaalityön ja avohuollon asiakasmäärien suhdeluku on 58 %/42 %. Uusia huostaanottoja tehtiin vuonna 2022 10 enemmän kuin vuonna 2021. Aikuissosiaalityössä asiakasmäärä kasvoi asiakkaiden asumiseen liittyvien kulujen noustua (talousongelmat) sekä yleisestä yhteiskunnallisesta levottomuudesta johtuen. Aikuissosiaalityössä on myös yli 65 v. asiakkaita. Peruspalveluista suurin osa tuotettiin asiakkaille lähipalveluna, joko kasvotusten tai sähköisesti tuotettuna etäpalveluna. Peruspalvelujen suoritemääriin vaikutti myös keskitetyt asiakasohjauksen ja neuvonnan puhelinpalvelut neuvolassa ja työikäisten palveluissa sekä chat-palvelu.

Kaikenikäiset kuntalaiset saavat sosiaali- ja kriisipäivystyksestä apua ja tukea läpi vuoden 24/7. Vastuualue järjestää myös turvakotipalvelun (Mikkelin Turvakoti), jonka THL rahoittaa. Turvakotiin voi hakeutua ympäri Suomi.

Erityispalveluihin kuten lastenpsykiatria ja lastensuojelun palveluihin ohjaututtiin pääasiassa peruspalvelujen kautta. Peruspalveluissa tehtävään työhön panostamisen tavoitteena on riittävän varhainen ja oikea-aikainen tuki ja palvelu niin että erityispalveluihin hakeutumisen tai ohjautumisen tarve vähenee. Kuntien sivistystoimen ml. varhaiskasvatus, järjestöjen ja seurakuntien kanssa yhteisesti toteutettu perhekeskus ml. kohtaamispaikkatoiminta, Perheneuvo-puhelin ja eroauttaminen mahdollistaa lasten, nuorten ja perheiden palvelujen rinnalle kynnyksettömän vertaistoiminnan. Etelä-Savon perhekeskustoimijat sopivat yhteisistä tavoitteista keskinäisellä sopimuksella. Loppuvuodesta 2022 valmisteltiin sähköisen perhekeskuksen käyttöönottoa hyvinvointialueella v. 2023.

Vastuualueella palvelut tuotettiin monialaisesti ja palvelut olivat vahvasti sote-integroituja asiakaspalveluja. Sosiaalihuollon palvelutarpeen arviot tehtiin pääosin monialaisesti. Palvelutarpeen arvioinnit toteutetaan kuitenkin aina asiakkaan tarpeen mukaan. Eri yhteistyötahoja otetaan tarvittavalla laajuudella mukaan, mikäli se arvioidaan yhdessä asiakkaan kanssa merkitykselliseksi ja että se auttaa asiakkaan palvelujen yhteensovittamista ja vastuunjakamista. Toimialan eri palvelualueilla on monia yhdyspintoja kuntien palveluihin kuten varhaiskasvatus ja opetustoimi, valtion palveluihin kuten työvoimahallinto, KELA ja ELY sekä järjestöt.

Vastuualueen suurin haaste oli ammattihenkilöstön rekrytoinneissa. Asiakaspalvelua ja tutkimuksia jouduttiin ostamaan esim. puheterapeuttien ja koulupsykologien palvelujen osalta, jotta voidaan vastata lasten ja nuorten palvelutarpeeseen määrärajoissa. Henkilöstön rekrytointiin toi oman haasteensa lakisääteisten mitoitusten voimaan tulo 1.1.2022. Lastensuojelussa lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä saa olla enintään 35 lasta asiakkaana. Em. vuoksi vastuualueella tehtiin erilaisia henkilöstöjärjestelyjä sekä rekrytoitiin uusia sosiaalityöntekijöitä 6 htv:n verran. Opiskeluhuollon kuraattoreilla saa olla enintään 670 oppilasta tai opiskelijaa vastuullaan. Em. vuoksi rekrytoitiin myös uusia kuraattoreja 2 kpl. Opiskeluhuollon psykologeja koskeva mitoituksen voimaantulo siirtyi elokuulle 2023.

Alkuvuodesta 2020 alkanut koronapandemia edisti sähköisten palvelujen käyttöönottoa v. 2021-2022. Myös osa asiakasneuvotteluista toteutetaan etäyhteyksin. Käyttöön otettiin Perhetiimin keskitetty puhelinpalvelu, joka on varmistanut asiakkaiden yhteydenaannin palveluun.

Koronarokottaminen jatkui v. 2022. Terveystoimijat rokottivat aikuisväestöä, koululaisia ja 5-11v. lapsia erityisesti alkuvuodesta 2022. Palvelu- ja hoitovelkaa on pyritty kuroma umpeen kalenterivuoden aikana.

Henkilöstö, erityisesti esihenkilöt, osallistuivat aktiivisesti ja laajasti hyvinvointialuevalmisteluun erilaisissa työryhmissä v. 2022 aikana.

Talouden toteutuminen

Taulukko 18. Perhe- ja sosiaalipalveluiden talouden tuloslaskelma

	Tilinpäätös 2021	Talousarvio 2022	Muutettu Talousarvio	Tilinpäätös 2022	Toteuma % TA 2022	Toteuma % MTA 2022
Toimintatulot	36 896 962	41 613 589	50 613 589	45 818 727	110,11	90,53
Toimintamenot	-35 562 156	-35 383 741	-37 838 741	-37 827 599	106,91	99,97
Toimintakate	1 334 805	6 229 849	12 774 849	7 991 127	128,27	62,55
Rahoitustuotot ja -kulut	-6 530	-300	-300	-56 553	18851,05	18851,05
Poistot	-41 432	-41 700	-41 700	-36 624	87,83	87,83
Tilikauden yli-/alijäämä	1 286 843	6 187 849	12 732 849	7 897 950	127,64	62,03

Toimintatuotot

Perhe- ja sosiaalipalvelujen tulot koostuivat suurilta osin perusterveyden huollon ja sosiaalipalvelujen kuntalaskutuksesta. Asiakasmaksutulot kertyivät hieman budjetoitua pienempinä, kuten myös tuet ja avustukset.

Toimintamenot

Talousarvioon määritetyt taloudelliset tavoitteet eivät toteutuneet. Henkilöstökulut toteutuivat talousarvioon nähden n. 700 000 euroa matalampana rekrytointivaikeuksista johtuen. Rekrytointihaasteita oli erityisesti lapsiperheiden sosiaalipalveluissa ja perhepalveluissa sosiaalityöntekijöiden, psykologien, lastenpsykiatrien ja puheterapeuttien osalta. Aikuissosiaalityössä oli kaikki budjetoidut virat ja työsuhteet täynnä loppuvuodesta 2022. Lasten ja nuorten asiakaspalveluja ja tutkimuksia jouduttiin hankkimaan ostopalveluina.

Valtuusto myönsi syksyllä 2022 2,45 miljoonan euron lisämäärärahan asiakaspalvelujen ostopalveluihin (lapsiperheiden sosiaalipalvelut). Em. lisämäärärahan myötä vastuualueen toimintamenot eivät ylittyneet 2022.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Taulukko 19. Perhe- ja sosiaalipalveluiden sitovat toiminnalliset tavoitteet ja toteumat

Strategi- alinkitys	Vastuualueen tavoite	Käytettävä mittari	Tavoitearvo	Toteuma 31.12.
Asiakas	Perhepalvelujen sekä lapsiperheiden sosiaalihuollon tuki- ja avopalvelut ovat oikea-aikaisia ja vaikuttavia.	Vuosittain kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä ei kasva vrt. 2021 (koko vuosi); huostaanotetut	vähemmän kuin v. 2021	Toteutunut. V. 2022: 171 lasta. V. 2021: 176 lasta
Asiakas		Lastenpsykiatrian läheteiden määrä ei kasva vrt. 2021 (koko vuosi)	vähemmän kuin v. 2021	Toteutunut. V. 2022: 179 V. 2021: 226
Talous	Kustannustehokas palvelutuotanto	Lasten ja perheiden palvelujen nettokustannusten määrä euroa/as.	Kustannusten nousu vastaa yleistä kustannuskehityksen nousua	V. 2022 tietoja ei saatavilla. (THL, Sotkanet.fi)
Palveluprosessi	Vahvat peruspalvelut	Lapsiperheiden sosiaalityön (SHL palvelu) ja lastensuojelun avohuollon (LS palvelu) asiakkuuksien suhde	60% / 40%	Toteutunut. Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa 52 % / 48 % (lapsiperheiden sosiaalityön asiakkaita 874 ja lastensuojelun avohuollon 632)
Palveluprosessi	Monitoimijaiset palveluprosessit	Monitoimijaisesti tehtyjen palvelutarpeenarvointien prosenttiosuus kaikista	>50 %	Toteutunut. Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa on toteutunut 90%

		tehdystä palvelutarpeenarvioinneista		(492/442). Työkäisten palveluissa ei ole toteutunut. 42 % (41/93 palvelutarpeen arvioinneista) Maahanmuuttopalveluissa on toteutunut. 100 % (24/24 palvelutarpeen arvioinneista)
Organisaation osaaminen	Ammattitaitoinen henkilöstö	Henkilöstön osaamiskartoitukset	100% tehty	Ei toteutunut. Valmiina 0%. Vastuualueen eri ammattiryhmille on tehty osaamisalueiden määrittelyä suunnitellusti. Osaamiskartoituksia ei tehdä v. 2022 koulutuskeskuksen toimesta, koska ohjelmisto vaihtuu HVA:n aloittamisen myötä v. 2023. Osaamiskartoitukset tehdään hyvinvointialueella v. 2023.
Organisaation osaaminen	Hyvinvoiva ja motivoitunut henkilöstö	Työhyvinvointikyselyn (TTL) kokonaissijoitus paranee	< 45	Kyselyä ei tehty ESSOTEssa v. 2022. Kokonaissijoitus 41 v. 2021.
Organisaation osaaminen		Sairauspoissaolojen määrä	Poissaolopäivät/htv vähennys 5 % ed. vuosi	Toteutuu. Vähennys 7,4% vrt. 2021. v.2022: 12,5 päivää/htv v. 2021: 14 päivää/htv

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Vuoden 2022 aikana kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia oli yhteensä 289 (v. 2021 252), joista huostaanotettuna 171 lasta. Uusia huostaanottoja tehtiin 33 lapsen osalta ja huostassapito voitiin päättää 12 lapsen osalta. Edellisvuosiin nähden uudet lasten huostaanotot vähentyivät. Vuonna 2021 tehtiin 22 uutta huostaanottoa ja huostassapito voitiin päättää 14 lapsen osalta. Vuonna 2020: 36 uutta huostaanottoa ja huostassapito päätetty 11 lapsen osalta. Lapsiperheiden peruspalveluihin on panostettu suunnitelmallisesti.

Lastenpsykiatrian läheteiden määrä laski edellisvuoteen nähden. Toimivilla, monitoimijaisesti tuotetuilla peruspalveluilla näyttää olevan positiivinen vaikutus lastenpsykiatrian läheteiden määrään. Tulosten perusteella ei voida kuitenkaan tehdä yksiselitteitä analyysia siitä, johtuuko läheteiden määrän lasku koronasta, pienenevistä ikäryhmistä vai muista syistä. Lastenpsykiatrialta on kuitenkin voitu entistä paremmin palauttaa lapsia hoitoon perustasolle perheteimien kehittämisen myötä.

Lastensuojelun korkeisiin kustannuksiin vaikuttaa osaltaan se, että Essotella ei ole omaa lastensuojelun sijaishuoltoyksikköä vaan palvelut joudutaan ostamaan. Oman lastensuojeluyksikön valmistelua jatkettiin osana hyvinvointialuevalmistelua v. 2022. Yksikön perustamista koskevat päätökset ja linjaukset tehdään hyvinvointialueen toimielimissä v. 2023.

Vastuualueella valmisteltiin eri ammattiryhmien osaamisalueiden määrittelyä koulutuskeskuksen kanssa jo v. 2021. Osaamiskartoitukset eivät kuitenkaan edenneet, koska v. 2021 syksyllä saatiin tieto ohjelmiston muutoksesta hyvinvointialueen aloittaessa v. 2023. Osaamiskartoituksissa käytettävä ohjelma ei ole sama kuin Essotessa käytetty ohjelma. Henkilöstöltä kerättävää tietoa ei ole tarkoituksenmukaisia tehdä peräkkäin pienellä aikavälillä, kun tiedossa on ohjelman muutos.

Työhyvinvointikyselyä ei toteutettu v. 2022. Vuoden 2021 työhyvinvointikyselyn tulokset on käsitelty työyksiköissä ja työyksiköt ovat määrittäneet oman yksikkönsä työhyvinvointia edistävät tavoitteet ja toimenpiteet. Tavoitteet ja toimenpiteet voivat olla myös useamman yksikön yhteiset.

Sairauspoissaolojen määrä laski edellisvuoteen nähden, vaikka henkilöstömäärä kasvoi hieman. Henkilöstöllä oli joitakin pidempiä terveysperusteisia poissaoloja sekä ensisijaisesti erilaisista tartuntataudeista johtuvia lyhyempiä terveysperusteisia poissaoloja.

3.2.6 Tytäryhtiöt

Tytäryhtiö on Mikkelin Sairaalaparkki Oy ei yltänyt tavoitteeseensa.

3.3. Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Kuntayhtymän toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (KuntaL 110.5 §). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen.

Valtuustoon nähden sitovia määrärahoja ovat vastuualueiden menot ja tulot sekä toiminnalliset tavoitteet.

Vastuualueiden toimintatulot ylittyivät kaikilla vastuualueilla, paitsi konsernipalveluissa. Menojen osalta ainoastaan konsernipalvelut alittivat toimintakulunsa.

Taulukko 20. Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

1 000 €	TOIMINTATULOT						TOIMINTAKULUT					
	TOT 2022	TA	TA-MUUTOS	TA+TM 2022	POIKKEAMA	POIKKEAMA %	TOT 2022	TA	TA-MUUTOS	TA+TM 2022	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
KÄYTTÖTALOUSOSA												
Perhe- ja sosiaalipalvelut	45 819	41 614	9 000	50 614	4 795	10 %	37 828	35 384	2 455	37 839	11	0 %
Vanhus- ja vammaispalvelut	159 297	148 768	19 633	168 401	9 104	6 %	123 782	114 669	5 530	120 199	-3 583	-3 %
Terveyspalvelut	257 524	230 800	14 486	245 286	-12 238	-5 %	227 295	207 189	10 579	217 768	-9 527	-4 %
Konsernihallinto ja -palvelut	13 032	22 054	-12 054	10 000	-3 032	-23 %	72 359	74 389	12 613	87 002	14 643	20 %
Yhteensä	475 672	443 236	31 065	474 301	-1 371	0 %	461 264	431 631	31 177	462 808	1 544	0 %
TULOSLASKELMAOSA												
Poistot							10 014	10 584		10 584	570	6 %
Satunnaiset tulot	504	0	0	0	-504	-100 %						
Satunnaiset kulut							0	0	0	0	0	
Korkotuotot	101	149	0	149	48	48 %						
Muut rahoitustuotot	208	285	0	285	77	37 %						
Korkomenot							847	703	0	703	-144	-17 %
Muut rahoitusmenot							567	20	0	20	-547	-96 %
YHTEENSÄ	476 485	443 670	31 065	474 735	-1 246	0 %	472 692	442 938	31 177	474 115	1 423	0 %
INVESTOINTIOSA												
Perhe- ja sosiaalipalvelut												
Mielenterveys- ja päihdepalvelut												
Vanhus- ja vammaispalvelut												
Terveyspalvelut							920	2 681	0	2 681	1 761	191 %
Kuntoutuspalvelut										0		
Kuntayhtymän hallinto							20 466	20 805	0	20 805	339	2 %
YHTEENSÄ							21 386	23 486	0	23 486	-2 100	10 %
RAHOITUSOSA												
Antolainauksen muutokset												
Antolainasaamisten väh.												
Lainakannan muutokset												
Pitkäaikaisten lainojen lis.	14 999	15 000		15 000	1	0 %						
Pitkäaikaisten lainojen väh.							2 867	1 870	0	1 870	-997	-35 %
Lyhytaik.lainojen lis.												
Lyhytaik.lainojen väh.							0	2 000	0	2 000	2 000	0 %
Oman pääoman muutokset							1 433	0	0	0	-1 433	0 %
Vaikutus maksuvalmiuteen							-1 287	-1 033	0	-1 033	254	0 %
YHTEENSÄ	14 999			15 000	1		1 580	2 837	0	2 837	1 257	80 %

3.3.1. Käyttötalouden toteutuminen

Kuntayhtymän talousarvio ja taloussuunnitelma on laadittu tuloslaskelman muotoon vuoden 2022 talousarviossa. Käyttötalouden toimintamenot ja toimintatulot eivät sisällä sisäisiä menoja ja tuloja.

3.3.2. Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Toimintatuotot

Kuntayhtymän toimintatuotot olivat 475,7 miljoonaa euroa vuonna 2022 (456,6 miljoonaa euroa vuonna 2021). Toimintatuotot jäivät muutetusta talousarviosta (0,3 %), tuloja kertyi vähemmän asiakasmaksuista avustuksista ja projektitoiminnasta. Myyntituotot jäsenkunnilta olivat huomioiden 409,9 miljoonaa euroa (388,0 miljoonaa euroa vuonna 2021) ja muut myyntituotot 8,0 miljoonaa euroa (8,1 miljoonaa euroa vuonna 2021). Tilinpäätösvuoden maksutuotot olivat 26,9 miljoonaa euroa (28,1 miljoonaa euroa vuonna 2021), tuet ja avustukset 6,7 miljoonaa euroa (13,9 miljoonaa euroa vuonna 2021) sekä muut toimintatuotot 5,2 miljoonaa euroa (vuonna 2021 6,5 miljoonaa euroa).

Toimintakulut

Toimintakulut olivat 461,3 miljoonaa euroa (444,6 miljoonaa euroa vuonna 2021) ja ne alittivat muutetun talousarvion 0,3 %.

Henkilöstökulut olivat 209,3 miljoonaa euroa ja alittivat muutetun talousarvion n. 15 miljoonaa euroa, (207,5 miljoonaa euroa vuonna 2021), koska harmonisoinnin loppusumma oli arvioitua pienempi ja säästötoimenpiteet vähensivät henkilöstökuluja loppuvuonna 2022.

Palvelujen ostoista aiheutuneet kulut olivat 170,4 miljoonaa euroa (161,9 miljoonaa euroa vuonna 2021). Ne ylittivät muutetun talousarvion 5,3 %. Näistä asiakaspalveluiden ostojen osuus oli 98,0 miljoonaa euroa (94,8 miljoonaa euroa vuonna 2021). Yksittäinen merkittävä lisäkustannus asumisostopalveluiden 3,5 miljoonan euron laskutuksen kasvu. Muiden palveluiden ostojen osuus oli 72,4 miljoonaa euroa (67,2 miljoonaa euroa vuonna 2021). Muissa palveluissa kasvua oli erityisesti työvoiman vuokrauksessa ja tietotekniikassa.

Aineisiin, tavaroihin ja tarvikkeisiin kului 38,5 miljoonaa euroa (39,1 miljoonaa euroa vuonna 2021), mikä alitti talousarvion 0,6 miljoonaa euroa. Avustuskulut 24,2 miljoonaa euroa (22,1 miljoonaa euroa vuonna 2021) ylittivät talousarvion 4,5 %. Avustuksia kasvattaa erityisesti siirtymät palveluseteleihin erilaisessa palveluasumisessa. Muut toimintakulut olivat 18,9 miljoonaa euroa (14,0 miljoonaa euroa vuonna 2021) 30 % yli talousarvion. Tähän kirjautuivat mm. luottotappiot.

Rahoituksen menot olivat kohonneen korkotason vuoksi olivat 1,1 miljoonaa euroa.

Koronakustannusten aiheuttama toimintakulujen määrä oli kertomusvuonna noin 8 miljoonaa euroa. Lisäksi korona on aiheuttanut muita toiminnallisia kuluja ja toimintatulojen menetyksiä sekä vuoden 2022 palkkaratkaisuun liittyneitä lisäkustannuksia.

Tulos

Vuosikate oli 13,3 miljoonaa euroa (12,3 miljoonaa euroa vuonna 2021) Suunnitelman mukaisia poistoja kirjattiin 10,0 miljoonaa euroa. Tilikauden 2022 ylijäämä oli 3,8 miljoonaa euroa.

Taulukko 21. Tuloslaskelmaosan toteutuminen

1 000 €	TOT 2022	TA 2022	TA-MUUTOS 2022	TA+TA- MUUTOS 2022	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
Toimintatuotot						
Myyntituotot jäsenkunnilta	413 703	373 053	43 047	416 100	-2 397	-1 %
Myyntituotot muilta	23 080	18 662	1 839	20 501	2 579	13 %
Myyntituotot yhteensä	436 783	391 715	44 886	436 601	182	0 %
Maksutuotot	26 944	27 167	-967	26 200	744	3 %
Tuet ja avustukset	6 712	8 941	-2 041	6 900	-188	-3 %
Muut toimintatuotot	5 232	15 413	-10 813	4 600	632	14 %
Toimintatuotot yhteensä	475 671	443 236	31 065	474 301	1 370	0 %
Toimintakulut						
Palkat ja palkkiot	-170 514	-167 074	-15 610	-182 684	12 170	-7 %
Henkilösivukulut	-38 785	-38 973	-3 343	-42 316	3 531	-8 %
Eläkekulut	-32 887	-32 806	0	-32 806	-81	0 %
Muut henkilösivukulut	-5 898	-6 167	-3 343	-9 510	3 612	-38 %
Henkilöstökulut yhteensä	-209 299	-206 047	-18 953	-225 000	15 701	-7 %
Asiakaspalvelujen ostot	-98 037	-92 845	-2 455	-95 300	-2 737	3 %
Muiden palvelujen ostot	-72 368	-59 489	-7 011	-66 500	-5 868	9 %
Palvelujen ostot yhteensä	-170 405	-152 334	-9 466	-161 800	-8 605	5 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-38 464	-35 687	-3 213	-38 900	436	-1 %
Avustukset	-24 185	-23 070	-30	-23 100	-1 085	5 %
Muut toimintakulut	-18 912	-14 493	485	-14 008	-4 904	35 %
Toimintakulut yhteensä	-461 265	-431 631	-31 177	-462 808	1 543	0 %
Toimintakate	14 407	11 605	-112	11 493	2 913	25 %
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot	101	149		149	-48	-32 %
Muut rahoitustuotot	208	285		285	-77	-27 %
Korkokulut	-846	-703	-110	-813	-33	4 %
Muut rahoituskulut	-567	-21		-21	-546	2600 %
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-1 104	-290	-110	-400	-704	176 %
Vuosikate	13 303	11 315	-222	11 093	2 209	20 %
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelmanmukaiset poistot	-10 014	-11 089	-11	-11 100	1 086	-10 %
Satunnaiset kulut						
Satunnaiset tutot	505		0			
Tilikauden tulos	3 794	226	-233	-7	3 295	-47071 %
Tilikauden yli-/alijäämä	3 794	226	-233	-7	3 295	-47071 %

3.3.3. Investointien toteutuminen

Investoinnit

Taulukko 22. Investointien toteutuminen

1000 e	Kustannusarvio	Ed. vuosien käyttö	TA2022	TA2022 muutokset	TA2022 muutosten jälkeen	TP2022	Poikkeama €	Poikkeama %	Kustannusarviosta käytetty 31.12.	Toteuma % TA2022
Muu ylläpito/ päivityshankkeet										
Tekniikka muut hankkeet			1980	0	1980	1981	1	0,1 %		100,1 %
Sairaalalaitteet yhteensä			2681	0	2681	1910	-771	-28,8 %		71,2 %
ICT (laitteet ohjelmistot)			525	0	525	138	-387	-73,7 %		26,3 %
Suuret hankkeet usealle vuodelle										
Suuret hankkeet yhteensä			18000		18000	17101	-899	-5,0 %		95,0 %
KKS E- ja O-osa peruskorjaus	ei käynnistetty		2300		2300	0	-2300	-100,0 %		0,0 %
Mielen- ja kuntoutuksentalo (Esper)	41200	24012	15700	0	15700	17101	1401	8,9 %	99,8 %	108,9 %
Asteri-potilasjärjestelmä	hanke keskeytetty 15.10.2021									
Muut hankkeet										
Muut (asiakirjahallinto)			0	0	0	255	255			
	41200	24012	23186	0	23186	21385	-1801	-7,8 %	51,9 %	92,2 %

Kuntayhtymän investointimenojen toteumaksi alkuperäisessä talousarviossa oli määritelty 23,2 miljoonaa euroa, josta pääosa (15,7 miljoonaa euroa) oli Esper-hanketta (Mielen- ja kuntoutuksen talo). Lopullinen investointien toteuma oli 92,2 % ja poikkeamaa tuli erityisesti sairaalalaitteiden ja ICT:n osalta.

Valtuusto teki Esper-hankkeen viimeisen osaprojektin, Mielen- ja kuntoutuksen talon investointipäätöksen 15.10.2020 ja rakennusurakka alkoi 7.12.2020. Rakentaminen jatkui 9.12.2022 asti. Hallituksen asettama rakennustoimikunta seurasi säännöllisesti rakentamisen etenemistä ja kustannuksia. Hankkeen päivittäisjohtamisesta vastasivat projektiryhmä ja ohjausryhmä.

Vuoden 2022 talousarviossa oli Esper-hankkeen rahoitukseen varattu 15,7 miljoonaa euroa toteutuman ollessa 17,1 miljoonaa euroa. Vuoden 2022 osalta toteuma ylittyi 8,9 %. Mielen- ja kuntoutuksen talon hanketta sitoo vuosibudjetin asemasta valtuuston investointipäätöksen yhteydessä myöntämä sitova budjetti, 41,2 miljoonaa euroa. Mielen- ja kuntoutuksen talon koko toteutus pysyi talousarvion mukaisena, koska aiempina vuosia toteuma oli alittunut. Koko Esper-hankkeen toteutumaennuste on 137,1 miljoonaa euroa. Ennuste on pysynyt samana vuodesta 2019 alkaen Perhetalon ja Kuumen sairaalan valmistuttua. Lisäksi on huomioitava, että muut suuret hankkeet eivät toteutuneet, joten kokonaisuudessaan suuret hankkeet olivat vuonna 2022 liki talousarvion mukaisia (alitus 5,0 %).

Tila- ja tukipalvelujen investointien talousarvio oli 2,0 miljoonaa euroa ja toteuma oli 2,0 miljoonaa euroa. Tällä hankerahalla toteutettiin vuokratilojen saneerausta ja keskussairaalan teknistä korvausta (mm. valaistus, hissit) sekä muita pienempiä korjauksia.

Sairaalalaitteinvestointien toteuma oli 1,9 miljoonaa euroa talousarvion ollessa 2,7 miljoonaa euroa. Sairaalalaitteinvestoinnit alittivat niille varatun määrärahan 0,8 miljoonalla eurolla, merkittäviä poikkeaman syitä olivat suunniteltujen hankintojen siirtyminen ja valmistautuminen hyvinvointialueeseen.

Tietotekniikan osalta toteutui 0,1 miljoonaa euroa varatusta 0,5 miljoonasta eurosta. Alitus johtui lähinnä siitä, että tietotekniikan osalta varauduttiin hyvinvointialueen tuloon ja nämä muutokset rahoitettiin erillisen ICT-hankkeen ja ulkopuolisen rahoituksen kautta.

Muiden hankkeiden osalta ei ollut varauksia, koska näistä hankkeista ei ollut aikaisempaa tietoa. Merkittävin investointi oli Järvi-Suomen terveyden lisäpääomitus 200 000 euroa.

Kuntayhtymän hallitus hyväksyy kohdekohtaiset määrärahat enintään yhteen miljoonaan euroon saakka. Kuntayhtymän johtaja päätti muutoksista investointiosan yksittäisiin hankkeisiin toimialan investointiosan kokonaisuudessaan sisällä.

Kokonaisuutena kuntayhtymän investoinnit toteutuivat 1,8 miljoonaa euroa muutetun talousarvion alle. Kuntayhtymän investointien toteumavertailu löytyy taulukosta 22.

3.3.4. Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitus

Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin 2022 15,0 miljoonaa euroa. Vanhoja pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 2,9 miljoonaa euroa.

Tase

31.12.2022 taseen loppusumma oli 249,9 miljoonaa euroa, omavaraisuusaste 11,8 % ja suhteellinen velkaantuneisuus 44,8 %.

Taulukko 23. Rahoitusosan toteutuminen

1 000 €	TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022 muutosten jälkeen	TA 2022 toteuma	Poikkeama	Poikkeama %
Toiminta ja investoinnit						
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	11 323	0	11 323	13 303	-1 980	17,5 %
Satunnaiset erät	0	0	0	504	-504	
Tulorahoituksen korjauserät	0	0	0	-10 311	10 311	
Toiminnan rahavirta	11 323	0	11 323	3 496	7 827	-69,1 %
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-23 486	0	-23 486	-21 838	-1 648	-7,0 %
Rahoitusosuudet investointeihin				0	0	
Pysyvien vastaavien hyöd.luovutustulot				1 294	-1 294	
Investointien rahavirta	-23 486	0	-23 486	-20 544	-2 942	-12,5 %
Toiminnan ja investointien rahavirta	-12 163	0	-12 163	-17 048	4 885	40,2 %
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäykset muille	0	0	0	0	0	
Antolainasaamisten vähennykset muilta	0	0	0	0	0	
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	15 000	0	15 000	14 999	1	0,0 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 870	0	-1 870	-2 867	997	53,3 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 000	0	-2 000	0	-2 000	-100,0 %
Oman pääoman muutokset	0	0	0	-1433	1 433	
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1033	0	-1 033	-1 287	254	24,6 %
Rahoituksen rahavirta	10 097	0	10 097	9 412	685	-6,8 %
Rahavarojen muutos	-2 066	0		-7 636	5 570	-269,6 %

3.3.5. Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Valtuustotason sitovuus

Koko kuntayhtymälle ei ole asetettu yhteisiä sitovia toiminnallisia tavoitteita, toiminnalliset tavoitteet on asetettu vastuualuekohtaisina. Kuntayhtymän vastuualueiden toiminnallisten sitovien tavoitteiden toteutumisessa käsitellään kunkin vastuualueen arvioinnin yhteydessä luvussa 3.2.

Käyttötalous

Talousarvioon ja talousarvion käyttötalousosaan sisältyvät vastuualueiden sitovat toiminnalliset tavoitteet ja taloudelliset tavoitteet (tulot ja menot), joiden toteutumista raportoidaan valtuustolle.

Koko kuntayhtymän osalta talousarvion arvioidut tulot olivat 443,2 miljoonaa euroa ja toteuma oli 475,7 miljoonaa euroa. Menojen osalta talousarvion arvio oli 431,6 miljoonaa euroa ja toteuma 461,3,0 miljoonaa euroa. Kumpikaan taloudellinen tavoite ei koko kuntayhtymän osalta toteutunut. Tilikauden ylijäämä tavoite oli 226 000 euroa, joka toteutui.

Investoinnit

Valtuusto hyväksyy sitovana investointien kokonaismäärän talousarviovuonna.

Investointimenot 21,4 miljoonaa euroa alittivat talousarviovarauksen 23,2 miljoonaa euroa (7,8 %), joten kokonaisuudessaan toteutuivat tavoitteen mukaisesti.

Rahoituslaskelma

Valtuusto hyväksyy sitovana pitkäaikaisten lainojen nostomäärän ja lainamäärän tilikauden lopussa.

Pitkäaikainen lainojen nosto 15 miljoonaa euroa ja lainamäärä enintään 135 miljoonaa euroa toteutuivat talousarvion mukaisesti.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta ja raportointi

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista seurataan talousarviovuoden aikana annettavien neljännesvuosiraporttien avulla. Neljännesvuosiraportissa vastualueet esittävät käyttösuunnitelman tavoitteiden toteutumisen talousarviovuonna.

4. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

4.1. Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet

Tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase, konsernituloslaskelma ja -tase sekä konsernin rahoituslaskelma. Tilinpäätöslaskelmien laatimisessa sovelletaan kirjanpitolakia ja -asetusta kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeiden ja laskelmakaavojen mukaisesti. Tilinpäätöslaskelmat esitetään sentin tarkkuudella.

4.2. Tuloslaskelma

Taulukko 24. Tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	436 782 953,69		408 061 174,07	
Maksutuotot	26 943 754,43		28 083 981,70	
Tuet ja avustukset	6 711 918,94		13 952 758,51	
Muut toimintatuotot	<u>5 233 166,64</u>	475 671 793,70	<u>6 543 153,94</u>	456 641 068,22
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-170 514 214,24		-171 288 286,66	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-32 887 394,26		-32 578 575,49	
Muut henkilösivukulut	-5 897 506,41		-3 651 304,06	
Palveluiden ostot	-170 405 257,34		-161 916 118,08	
Aineet ja tarvikkeet	-38 464 092,32		-39 071 169,51	
Avustukset	-24 184 624,73		-22 094 488,89	
Muut toimintakulut	<u>-18 911 390,33</u>	-461 264 479,63	<u>-13 998 951,89</u>	-444 598 894,58
Toimintakate		14 407 314,07		12 042 173,64
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	100 940,76		220 612,91	
Muut rahoitustuotot	208 331,69		736 602,74	
Korkokulut	-846 634,50		-664 794,82	
Muut rahoituskulut	<u>-566 559,86</u>	-1 103 921,91	<u>-16 916,24</u>	275 504,59
Vuosikate		13 303 392,16		12 317 678,23
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-10 013 724,73		-10 522 976,28
Satunnaiset erät				
Satunnaiset kulut		0,00		-1 794 702,85
Satunnaiset tuotot		504 479,65		0,00
Tilikauden tulos		3 794 147,08		-0,90
Tilikauden yli-/alijäämä		3 794 147,08		-0,90

4.2.1 Erikoissairaanhoidon tuloslaskelma

Taulukko 25. Erikoissairaanhoidon tuloslaskelma

1 000 €	TOT 2022	TOT 2021
Toimintatuotot		
Myyntituotot jäsenkunnilta	177 663	187 959
Myyntituotot muilta	17 639	14 718
Myyntituotot yhteensä	195 302	202 677
Maksutuotot	6 889	7 131
Tuet ja avustukset	1	4 053
Muut toimintatuotot	766	4 529
Toimintatuotot yhteensä	202 958	218 390
Toimintakulut		
Palkat ja palkkiot	-74 389	-70 920
Henkilösivukulut	-15 155	-13 381
Eläkekulut	-12 612	-11 853
Muut henkilösivukulut	-2 543	-1 528
Henkilöstökulut yhteensä	-89 544	-84 301
Asiakaspalvelujen ostot	-36 532	-36 424
Muiden palvelujen ostot	-24 503	-24 296
Palvelujen ostot yhteensä	-61 035	-60 720
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-24 487	-25 358
Avustukset	-79	-55
Muut toimintakulut	-3 310	-1 469
Toimintakulut yhteensä	-178 455	-171 903
Toimintakate	24 504	46 488
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	0	0
Muut rahoitustuotot	0	0
Korkokulut	0	0
Muut rahoituskulut	-197	-14
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-197	-14
Vuosikate	24 307	46 474
Poistot ja arvonalentumiset *)		
Suunnitelmanmukaiset poistot	-1 509	-1 484
Tilikauden tulos	22 798	44 990
Sisäiset tulot/kulut **)	-27 636	-32 910
Tilikauden yli-/alijäämä	-4 838	12 080

*) Sairaalalaitteiden poistot

***) Sisäiset vuokratulot sisältää sairaalarakennusten poistoja 4243 € vuonna 2022 ja ja 4 561 € vuonna 2021

Erikoissairaanhoidon tuloslaskelma on vain tekninen/laskennallinen ja tehty perussopimuksen mukaista kuntalaskutusta varten, joten siitä ei voi johtaa yksittäisten kuntien maksuosuuksia tai alijäämäosuuksia.

Vuonna 2022 erikoissairaanhoido oli alijäämäinen. Laskenta suoritettiin aikaisempien vuosien mukaisesti.

4.3 Rahoituslaskelma

Taulukko 26. Rahoituslaskelma

	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	13 303 392,16		12 317 678,23	
Satunnaiset erät	504 479,65		-1 794 702,85	
Tulorahoituksen korjauserät	<u>-10 311 186,80</u>	3 496 685,01	<u>12 374 638,00</u>	22 897 613,38
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-21 838 820,47		-23 973 253,95	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00		0,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 294 384,00	-20 544 436,47	2 448 542,23	-21 524 711,72
Toiminnan ja investointien rahavirta		<u>-17 047 751,46</u>		<u>1 372 901,66</u>
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	-2 853,01		0,00	
Antolainasaamisten vähennykset	<u>0,00</u>	-2 853,01	<u>0,00</u>	0,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	14 998 935,45		24 999 833,47	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 866 874,93		-2 574 192,00	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	<u>0,00</u>	12 132 060,52	<u>-3 500 000,00</u>	18 925 641,47
Oman pääoman muutokset		-1 432 539,10		0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-9 911,47		221 954,24	
Vaihto-omaisuuden muutos	-82 259,53		563 059,80	
Saamisten muutos	-16 568 043,09		-243 685,62	
Korottomien velkojen muutos	<u>15 372 897,06</u>	-1 287 317,03	<u>2 658 683,31</u>	3 200 011,73
Rahoituksen rahavirta		<u>9 409 351,38</u>		<u>22 125 653,20</u>
Rahavarojen muutos		<u>-7 638 400,08</u>		<u>23 498 554,86</u>
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	18 667 209,59		26 305 609,67	
Rahavarat 1.1.	<u>-26 305 609,67</u>	-7 638 400,08	<u>-2 807 054,81</u>	23 498 554,86

4.4 Tase

Taulukko 27. Tase

	31.12.2022		31.12.2021	
VASTAAVAA				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet		1 752 164,50		2 966 184,63
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	219 546,85		219 546,85	
Rakennukset	146 083 122,81		109 112 271,60	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 334 567,96		4 273 215,08	
Koneet ja kalusto	10 054 736,80		10 346 316,85	
Arvo- ja taide-esineet	25 000,00			
Ennakkomaksut ja kesken- eräiset hankinnat	<u>68 222,51</u>	160 785 196,93	<u>24 863 528,86</u>	148 814 879,24
Sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet	2 531 561,58		3 863 191,58	
Muut lainasaamiset	6 227 780,00		6 227 780,00	
Muut saamiset	<u>81 288,97</u>	8 840 630,55	<u>78 435,96</u>	10 169 407,54
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet		2 712 909,37		2 630 649,84
Saamiset				
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	17 595 210,66		25 806 442,26	
Lainasaamiset	0,00		2 859,66	
Muut saamiset	6 296 739,28		4 764 521,79	
Siirtosaamiset	<u>33 313 150,25</u>	57 205 100,19	<u>10 063 233,39</u>	40 637 057,10
Rahat ja pankkisaamiset		18 667 209,59		26 305 609,67
VASTAAVAA YHTEENSÄ		249 963 211,13		231 523 788,02

	31.12.2022		31.12.2021	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Peruspääoma	29 579 838,52		29 579 838,52	
Muut omat rahastot	0,00		1 432 539,10	
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-3 794 146,18		-3 794 146,18	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	<u>3 794 146,18</u>	29 579 838,52	<u>-0,90</u>	27 218 230,54
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET				
Poistoero	207 329,78			
Investointivaraus	583 146,24	790 476,02		
PAKOLLISET VARAUKSET				
Muut pakolliset varaukset		6 211 307,00		18 419 014,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT				
Muut toimeksiantojen pääomat		363 810,53		373 722,00
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	129 358 932,04		120 188 504,07	
Muut velat	<u>95 153,48</u>	129 454 085,52	<u>96 218,03</u>	120 284 722,10
Lyhytaikainen				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 829 572,03		2 866 874,93	
Ostovelat	30 675 175,69		22 716 749,51	
Muut velat	9 072 594,05		3 974 573,79	
Siirtovelat	37 986 351,77	83 563 693,54	35 669 901,15	65 228 099,38
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		249 963 211,13		231 523 788,02

4.5 Konsernilaskelmat

Taulukko 28. Konsernituloslaskelma

	1.1.- 31.12.2022	1.1.- 31.12.2021
Toimintatuotot	475 783 664,70	462 531 150,43
Toimintakulut	-461 259 439,69	-449 600 225,95
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	33 085,91	25 636,78
Toimintakate	14 557 310,92	12 956 561,26
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	100 940,76	158 993,72
Muut rahoitustuotot	208 331,69	633 705,76
Korkokulut	-934 382,14	-667 031,89
Muut rahoituskulut	-566 559,86	-20 730,26
	<u>-1 191 669,55</u>	<u>104 937,33</u>
Vuosikate	13 365 641,37	13 061 498,59
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunitelman mukaiset poistot	-10 249 302,89	-10 825 991,52
Satunnaiset erät		
Satunnaiset kulut	504 479,65	-1 794 702,85
Tilikauden tulos	3 620 818,13	440 804,22
Tilikauden ylijäämä	3 620 818,13	440 804,22

Taulukko 29. Konsernin rahoituslaskelma

	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	13 365 641,37		13 061 498,59	
Satunnaiset erät	504 479,65		-1 794 702,85	
Tulorahoituksen korjauserät	<u>-12 041 069,55</u>	1 829 051,47	<u>12 374 638,00</u>	23 641 433,74
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-21 899 184,88		-21 669 376,84	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00		0,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	<u>1 294 700,44</u>	-20 604 484,44	<u>5 107 400,17</u>	-16 561 976,67
Toiminnan ja investointien rahavirta		-18 775 432,97		7 079 457,07
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	-2 853,01		79 314,00	
Antolainasaamisten vähennykset	<u>0,00</u>	-2 853,01	<u>0,00</u>	79 314,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	14 998 935,45		24 999 833,47	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 866 874,93		-6 766 005,90	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	<u>0,00</u>	12 132 060,52	<u>-4 258 829,24</u>	13 974 998,33
Oman pääoman muutokset		-1 432 539,10		-250 667,88
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-9 911,47		222 789,29	
Vaihto-omaisuuden muutos	-82 259,53		563 059,80	
Saamisten muutos	-16 572 886,11		578 397,21	
Korottomien velkojen muutos	<u>15 323 874,47</u>	-1 341 182,64	<u>2 070 922,19</u>	3 435 168,49
Rahoituksen rahavirta		9 355 485,77		17 238 812,94
Rahavarojen muutos		-9 419 947,20		24 318 270,01
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	18 780 202,11		28 200 149,31	
Rahavarat 1.1.	<u>-28 200 149,31</u>	-9 419 947,20	<u>-3 881 879,30</u>	24 318 270,01

Taulukko 30. Konsernitase

	31.12.2022		31.12.2021	
VASTAAVAA				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet		1 752 164,50		2 984 407,20
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	219 546,85		219 546,85	
Rakennukset	151 281 755,81		114 528 123,74	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 334 567,96		4 273 215,08	
Koneet ja kalusto	10 101 642,74		10 605 976,64	
Muut aineelliset hyödykkeet	60 001,25		30 011,96	
Arvo- ja taide-esineet	25 000,00			
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	68 222,51	166 090 737,12	24 878 842,99	154 535 717,26
Sijoitukset				
Osakkuusyhteisöosuudet	912 041,12		912 041,12	
Osakkeet osakkuusyhtiöissä	405 659,72		754 988,75	
Muut osakkeet ja osuudet	1 019 140,46		780 110,79	
Muut saamiset	117 591,97	2 454 433,27	114 738,96	2 561 879,62
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus		2 712 909,37		2 630 649,84
Saamiset				
Lyhytaikaiset saamiset		57 210 614,57		41 058 280,15
Rahoitusarvopaperit				
Muut arvopaperit		0,00		1 296 203,15
Rahat ja pankkisaamiset		18 780 202,11		26 903 946,16
VASTAAVAA YHTEENSÄ		249 001 060,94		231 971 083,38
	31.12.2022		31.12.2021	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄÄOMA				
Peruspääoma	29 579 838,52		29 579 838,52	
Muut omat rahastot	0,00		1 432 539,10	
Edellisten tilikausien yli/-alijäämä	-4 665 477,15		-4 671 968,22	
Tilikauden yli/-alijäämä	3 620 818,13	28 535 179,50	440 804,22	26 781 213,62
VÄHEMMISTÖOSUUDET		0,00		0,00
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET				
Poistoero	207 329,78			
Vapaaehtoiset varaukset	583 146,24	790 476,02		
PAKOLLISET VARAUKSET				
Muut pakolliset varaukset		6 211 307,00		18 419 014,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		363 810,53		374 557,05
VIERASPÄÄOMA				
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	129 358 932,04		120 188 504,07	
Pitkäaikainen koroton vieraspääoma	95 153,48		96 218,03	
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	5 829 572,03		2 866 874,93	
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	77 816 630,34	213 100 287,89	63 244 701,67	186 396 298,70
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		249 001 060,94		231 971 083,37

5. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

5.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet

Kuntayhtymän ja liikelaitoksen konsernin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenon vähennykseksi.

Korona avustukset

Valtio jatkoi vuonna 2022 avustuksia covid-19-epidemiasta aiheutuviin sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin.

Ensimmäinen hakukierros alkoi 3.5.2022 ja koski vuoden 2021 kolmatta kierrosta. Ainoa vuoden 2022 hakukierros oli ajalla 7.10.2022 - 4.11.2022.

Valtionavustusta myönnettiin erityisesti testauksesta, rokottamisesta sekä hoidosta aiheutuviin lisäkustannuksiin. Lisäksi avustuksella katetaan muita välittömiä epidemian hoitoon liittyviä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia, joita on syntynyt mm. lisääntyneestä suojarusteiden käytöstä ja tiukentuneista terveysturvallisuusvaatimuksista.

Avustuksia myönnettiin ensisijaisesti kunnille. Tietyissä avustuserissä kunta voi halutessaan siirtää hakuoikeuden toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Essote on sopinut jäsenkuntiansa kanssa, että kunnat hakevat avustukset itse lukuunottamatta rokotuskuluja, koska Essote on veloittanut kunnilta koronakustannukset. Essote toimitti kunnille vaadittavat tiedot hakemuksia varten. Essote sai avustuksia yhteensä 1 671 303 euroa, joka sisältää myös 2021 loppuvuoden avustuksia.

Koronakertakorvaus

Valmiuslain aikaisiin erityisolosuhteisiin liittyvän Sote-sopimuksen alaiselle henkilöstölle maksettavan kertapalkkion maksaminen vaikuttaa Essoten tilinpäätöksiin. Kertapalkkion maksu tapahtuu 31.3.2023.

Kertapalkkio on huomioitu kuntayhtymän kunnille toimittamassa tilinpäätösmateriaalissa vain arvioina siirtovelasta (tai pakollisina varauksina), koska lopullista päätöstä kertapalkkiosta ei vielä ole tehty ennen tietojen toimittamista. Asia on viivästynyt, koska Kunta- ja hyvinvointiyönantajien ohjeistuksen saaminen sekä neuvotteluprosessi ovat vieneet ennakoitua pidempään. Asiaan liittyy lausunto koronapotilaiden hoitoon osallistuneelle henkilöstölle maksettavan kertaerän kirjaamisesta kunnan ja kuntayhtymän kirjanpidossa (Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto 8.11.2022 lausunto 134).

Aluehallitus päätti korvaustasosta kokouksessaan 16.3.2023 ja korvaustaso ylittää tehdyn arvion. Essoten osalta ylitys on 183 000 euroa. Kertakorvauksen maksaa Etelä-Savon hyvinvointialue, joka laskuttaa edellämainitun erotuksen kunnilta. Kuntakohtaisesti jako tapahtuu perussopimuksen mukaisesti. Tarkempi tieto kunnille toimitetaan päätösten/maksatuksen jälkeen. Kunnille on toimitettu etukäteistieto 17.3.2023.

Alijäämän käsittely

Kuntayhtymän toiminnan loppuminen aiheuttaa alijäämän kattamistarpeen ja siirtymäsäännösten mukaisesti kuntayhtymänjäsenkuntien on katettava kuntayhtymän taseeseen kertynyt alijäämä kuntalain (410/2015) säännösten mukaisesti ennen kuntayhtymän siirtämistä hyvinvointialueelle. Essote kuntayhtymällä ei voi perussopimuksen mukaisesti muodostua ali-/ylijäämää kuin erikoissairaanhoidon kautta ja sitä ei ole mahdollista täsmätä laskutuksen kautta taseessa olevaan alijäämään. Tämän vuoksi on jäsenkuntien kanssa erikseen sovittu että, alijäämä laskutetaan erikseen. Tämä tieto on kunnille perussopimuksen mukaisten kuntalaskutustietojen mukana toimitettu ja kunnat ovat alijäämään varautuneet. Essote laskuttaa alijäämän erillisenä laskuna, kun tilinpäätös on hyväksytty. Tämä menettely on sovittu kuntien neuvottelukunnassa 30.11.2022.

Islabin jatkuminen hyvinvointiyhtymänä

Itä-Suomen laboratorokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä jouduttiin lainsäädännöllisistä (hyvinvointialuelaki 58 §) syistä johtuen purkamaan ja organisoimaan uudelleen hyvinvointiyhtymäksi. Toiminta jatkuu entisellään vastaanottavien hyvinvointialueiden voimaannapolain mukaisesti laatimalla sopimuksella. Samoin Y-tunnus on entinen.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty Mikkelin Sairaalaparkki Oy, Mikkelin Pesula Oy ja Eelä-Savon Työterveys Oy Osakkuusyhtiö Kiinteistö Oy Säästömikko on jätetty yhdistelemättä konsernin kannalta vähäisen merkityksen takia.

Laatimisperiaatteet

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konsernitilinpäätökseen yhdisteltyjen yhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty. Yhdisteltyjen yhteisöjen vastaaviin ei sisälly sisäisiä katteita.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Konsermissa sairaanhoitopiirin omistus tytäryhtiössä ja liikelaitoskuntayhtymässä on eliminoitu pariarvomenetelmällä.

Vähemmistöosuudet

Ei ilmoitettavaa

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Yhdisteltyjen yhteisöjen poistoja ei ole oikaistu erojen vähäisyyden vuoksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöksessä on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän tilinpäätöksessä.

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1) Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelmanmukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien käyttöomaisuusosakkeet on merkitty taseessa hankintamenoon.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintameno määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Jaksotus

Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset v. 2023 on siirretty lyhytaikaisiin lainoihin.

Pitkä- ja lyhytaikaisten luottojen korot on jaksotettu kalenteripäivien mukaan.

Lomapalkkavelan muutos on kirjattu tilinpäätöksessä jaksotettuihin palkkoihin ja jaksotettuihin sosiaalikuluihin menoksi ja taseen siirtovelkoihin lisäykseksi.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Sopimus on voimassa 30.9.2024.

2) Tuloslaskelman tai sen esittämistavan muutos

Ei ilmoitettavaa

3) Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Ei ilmoitettavaa

4) Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Ei ilmoitettavaa

5) Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset

Ei ilmoitettavaa

5.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) Toimintatuottojen erittely

Toimintatuotot tehtäväalueittain (1000 €)	Essote	
	2022	2021
Erikoissairaanhoido	202 958	219 780
Perusterveydenhuolto	42 679	54 123
Sosiaalipalvelut	213 291	176 637
Muut palvelut	16 744	6 101
Toimintatuotot yhteensä	475 672	456 641

7) Verotulojen erittely

Ei ilmoitettavaa

8) Valtionosuuksien erittely

Ei ilmoitettavaa

9) Palvelujen ostot eriteltynä asiakaspalvelujen ostoihin ja muiden palvelujen ostoihin

Palvelujen ostot erittely	Essote	
	2022	2021
Asiakaspalvelujen ostot	98 037	94 793
Muiden palvelujen ostot	72 368	67 123
Palvelujen ostot yhteensä	170 405	161 916

10) Valtuustoryhmien toimintaedellytysten tukemiseksi annetut tuet valtuustoryhmittäin eriteltynä (KuntaL 19.2 §)

Ei ilmoitettavaa

11) Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenosta arvioidun taloudellisen pitoajan mukaan. Poistomenetelmänä on tasapoisto.

Poistonalaisiin hyödykkeisiin on aktivoitu yli 10 000 euroa olevat hankinnat ja useamman kuin yhden kauden ajan palvelutoiminnan käytössä olevat hankinnat.

Aineettomat hyödykkeet	Poistoaika
Aineettomat oikeudet	
Atk-ohjelmat ja oikeudet	4 v.
Muut pitkävaikutteiset menot	5 v.
Aineelliset hyödykkeet	
Maa- ja vesialueet	Ei poistoa
Rakennukset	
Sairaalarakennukset	
Keskussairaala	
Päiväkeskus, talousrakennus, taloustoimisto	30 v.
Vanha sairaala, uusi sairaala	40 v.
Laajennusosa	50 v.
Vuokrattavat tilat	5 v.
Väistötilat	4 v.
Huolto-, toimisto- ja muut rakennukset	
Keskussairaala	
Hallintorakennus	30 v.
Tönölä	20 v.
Kiinteät rakenteet ja laitteet	15 v.
Koneet ja kalusto	
Kuljetusvälineet	5 v.
Lääkintävälineet	5 v.
Raskaat lääkintävälineet	10 v.
Muut koneet, laitteet ja kalusto	
Tietokoneet	4 v.
Muut koneet, laitteet ja kalusto	5 v.
Muut aineelliset hyödykkeet	
Taide ja arvoesineet	Ei poistoa

12) Tuottoihin ja kuluihin sisältyvät pakollisten varausten muutokset

Pakollisten varausten muutos 1 000 €	Konserni		Essote	
	2022	2021	2022	2021
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	6 119	6 044	6 119	6 044
Lisäykset tilikaudella	92	75	92	75
Vähennykset tilikaudella			0	0
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	6 211	6 119	6 211	6 119
Harmonisoinnin palkkavaraukset 1.1.	12 300	12 300	12 300	12 300
Lisäykset tilikaudella				12 300
Vähennykset tilikaudella	-12 300		-12 300	
Harmonisoinnin palkkavaraukset 31.12.	0	12 300	0	12 300

13) Olennaiset muihin toimintatuottoihin sisältyvät pysyvien vastaavien hyödykkeiden

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot 1 000 €	Konserni		Essote	
	2022	2021	2022	2021
Muut toimintatuotot				
Osakkeiden myyntivoitto				
Etelä-Savon työterveys Oy:n osakkeiden myynti	2 618	145	2 618	145
Luovutusvoitot yhteensä	2 618	4 150	2 618	4 150

14) Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät

Satunnaiset tuotot ja kulut 1 000 €	Konserni		Essote	
	2022	2020	2022	2020
Satunnaiset erät				
Itä-Suomen laboratorokeskuksen liikelaitoskuntayhtymän tilikausien voittovarojen jako	504	0	504	0

15) Rahoitustuottoihin sisältyvät tuotot osuuksista muissa yhteisöissä

Osinkotuottojen erittely 1 000 €	Konserni		Essote	
	2022	2021	2022	2021
	Osinkotuotot muista yhteisöistä	31	137	31
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	3	3	3	3
Ylijäämän palautus kuntayhtymiltä		470		470

16) Erittely poistoeron muutoksista

Ei ilmoitettavaa

5.3 Tasetta koskevat liitetiedot

- 17) Lainan liikkeeseen laskemisesta aiheutuneet aktivoidut kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset
Ei ilmoitettavaa
- 18) Arvonkorotusten periaatteet ja arvonmäärittäminen menetelmät
Ei ilmoitettavaa
- 19) Pysyvät vastaavat

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet/Essote				
1 000 €	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut ja kesk.er. hankkeet	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	2966	0	851	3817
Lisäykset tilikauden aikana	192	0	0	192
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	-826	-826
Siirrot erien välillä	25	0	-25	0
Tilikauden poisto	-1431	0	0	-1431
Arvonlennukset ja niiden palautukset				
Poistamaton hankintameno 31.12.	1752	0	0	1752
Arvonkorotukset				
Kirjanpitoarvo 31.12.	1752	0	0	1752

Aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet/Essote								
1 000 €	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Arvo- ja taidesineet	Ennakkomaksut ja kesk.er. hankkeet	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	220	109 112	4 273	10 346	0	0	24 012	147 963
Lisäykset tilikauden aikana	0	17 494	672	3 144	0	25	68	21 403
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	0	0	0	0
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	0	0	0	0	0	0
Siirrot erien välillä	0	24 012	0	0	0	0	-24 012	0
Tilikauden poisto	0	-4 535	-611	-3 435	0	0	0	-8 581
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	0	0	0
Poistamaton hankintameno 31.12.	220	146 083	4 334	10 055	0	25	68	160 785
Arvonkorotukset								
Kirjanpitoarvo 31.12.	220	146 083	4 334	10 055	0	25	68	160 785

Sijoitukset

Pysyvien vastaavien sijoitukset/Essote					
1 000 €	Osakkeet ja osuudet/sairaanhoitopiiri				Yhteensä
	Osakkeet konserni-yhtiöt	Osakkeet omistus-yhteisöt	Kunta-yhtymä osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	
Hankintameno 1.1.	600	2206	280	776	3862
Lisäykset	0	0	0	243	243
Vähennykset	0	-1294	0	-280	-1574
Siirrot erien välillä	0	0	0	0	0
Hankintameno 31.12.	600	912	280	739	2531
Arvonlennukset tilikaudella	0	0	0	0	0
Arvonkorotukset	0	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	600	912	280	739	2531

Pysyvien vastaavien sijoitukset/Essote					
1 000 €	Jvk-, muut laina- ja muut saamiset/sairaanhoitopiiri				Yhteensä
	Jvk-saamiset	Saamiset konserni-yhteisöt	Saamiset kunta-yhtymä	Saamiset muut yhteisöt	
Hankintameno 1.1.		6228		79	6307
Lisäykset				2	2
Vähennykset					0
Siirrot erien välillä					0
Hankintameno 31.12.	0	6228	0	81	6309
Arvonlennukset tilikaudella					
Arvonkorotukset					
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	6228	0	81	6309

20-22) Omistukset muissa yhteisöissä

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

Nimi	Y-tunnus	Omistus-osuus	Konsernin omistus-osuus	Konsernin osuus 1000 €			Tilikauden voitosta/tappiosta
				Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta		
Tytäryhteisöt							
Mikkelin Sairaalaparkki Oy	2734125-1	100 %	100 %	-645	9415		-206
Osakkuusyhteisöt							
Mikkelin Pesula Oy	0164980-5	48,57 %	48,57 %	807	2978		33
Kiinteistö Oy Säästömikko	0165423-3	20,70 %	20,70 %	237	205		3

31.12.2008

- 23) Pitkä- ja lyhytaikaiset samiset tytäryhteisöiltä, kuntayhtymiltä, jossa sairaanhoitopiiri on jäsenenä sekä osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyksiltä.

Saamisten erittely	2022		2021	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
1 000 €				
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Lainasaamiset	6 228	6 228	6 228	6 228
Siirtosaamiset				
Myyntisaamiset				
Saamiset kuntayhtymältä, jossa Essote on jäsenenä				
Myyntisaamiset				
Siirtosaamiset				
Saamiset yhteensä	6 228	6228	6 228	6228

- 24) Siirtosaamiset

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
1 000 €				
	Konserni		Essote	
	2022	2021	2022	2021
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Siirtyvät korot muilta	0	0	0	0
Siirtosaamiset jäsenkunnilta	28 825	4 261	28 825	4 261
Muut siirtosaamiset muilta				
Kelan korvaus työterveyshuollosta	1 150	850	1 150	850
Kelan ensihoidon Kela korvaukset	186	201	186	201
Keha, korvaukset kuntoutt.työtoiminta	40	50	40	50
Siun Sote, Aster rahoitus	0	795	0	795
Islab ylimäärän palautus	504		504	
Valtiovarainministeriö, korona-avustukset	0	693	0	693
Keha, maahanmuuttokorvaukset	247	410	247	410
Etelä-Suomen aluehallintovirasto, hankkeiden rahoitusosuudet	0	133	0	133
Sosiaali- ja terveysministeriö, hankkeiden rahoitusosuudet	1 219	1 798	1 219	1 798
Muut siirtosaamiset	1 142	873	1 142	872
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	33 313	10 064	33 313	10 063

5.3.1 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25) Oman pääoman erien lisäykset ja vähennykset sekä siirrot näiden erien välillä

Oman pääoman erittelyt				
1 000 €	Konserni		Essote	
	2022	2021	2022	2021
Peruspääoma 1.1.	29 579	29 579	29 579	29 579
Vähennykset *)	0	0	0	0
Lisäykset	0	0	0	0
Peruspääoma 31.12.	29 579	29 579	29 579	29 579
Muut omat rahastot 1.1.	1 433	1 433	1 433	1 433
Vähennykset	-1 433	0	-1 433	0
Lisäykset	0	0	0	0
Muut omat rahastot 31.12.	0	1 433	0	1 433
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	-4 672	-4 672	-3 794	-3 794
Lisäykset	7	0	0	0
Vähennykset	0	0	0	0
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	-4 665	-4 672	-3 794	-3 794
Tilikauden yli-/alijäämä	3 621	441	3 794	0
Oma pääoma yhteensä	28 535	26 781	29 579	27 218

Peruspääoman jakautuminen					
	Jäsenkunnan osuus peruspääomasta		Jäsenkunnan osuus kassavaranto-rahastosta		
	2022	2021	2022	2021	
Hirvensalmi	902 185,07	902 185,07	0,00	43 692,44	3,05
Joroinen	1 461 244,02	1 461 244,02	0,00	70 767,43	4,94
Juva	1 901 983,62	1 901 983,62	0,00	92 112,26	6,43
Kangasniemi	1 618 017,17	1 618 017,17	0,00	78 359,89	5,47
Mikkeli	16 984 743,28	16 984 743,28	0,00	822 563,95	57,42
Mäntyharju	1 964 101,28	1 964 101,28	0,00	95 120,60	6,64
Pertunmaa	635 966,53	635 966,53	0,00	30 799,59	2,15
Pieksämäki	3 295 194,01	3 295 194,01	0,00	159 584,86	11,14
Puumala	816 403,54	816 403,54	0,00	39 538,08	2,76
Peruspääoma yhteensä	29 579 838,52	29 579 838,52	0,00	1 432 539,10	100,00

Etelä-Savon sairaanhoitopiirin valtuusto on päätöksellään 18.6.2010 § 13 perustanut kassavaranto-rahaston ja hyväksynyt sille säännöt. Rahaston pääoma on 1 432 539,10 euroa.

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät	Essote	
	2022	2021
Edellisten tilikausien alijäämä 31.12.	3 794	3 794
Tilikauden ylijäämä	3 794	0
Kertynyt yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät yhteensä	0	3 794

- 26) Verotussyistä tehdyn poistoeron muutos
Ei ilmoitettavaa

- 27) Myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua erääntyvät pitkäaikaiset velat

Pitkäaikaiset velat				
	Konserni		Essote	
	2022	2021	2022	2021
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	91 524	104 615	91 524	104 615

- 28) Liikkeeseen lasketut joukkovelkakirjalainat
Ei ilmoitettavaa

- 29) Pakollisten varausten olennaiset erät

Pakolliset varaukset 1 000 €	Konserni		Essote	
	2022	2021	2022	2021
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu	6211	6044	6211	6044
Palkkaharmonisoinnin palkkavaraukset	0	12 300	0	12 300

- 30) Pitkä- ja lyhytaikaiset velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille, joissa kuntayhtymä on jäsenenä sekä osakkuus- ja muille omistusyhteisyyksille.

Vieraspääoma 1 000 €				
	2022		2021	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		55		53
Yhteensä		55		53
Velat osakkuus -sekä muille omistusyhteisyyksille				
Ostovelat		290		391
Yhteensä		290		391

- 31) Sekkilimiitti
Ei ilmoitettavaa

- 32) Tase-erän Muut velat erittely
Ei ilmoitettavaa

33) Siirtovelat

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
1 000 €	Konserni		Essote	
	2022	2021	2022	2021
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	0	0	0	0
Menojäämät				
Siirtovelat jäsenkunnille	0	3 624	0	3 624
Palkkojen ja henkilösivuk.jaksotukset	32 425	28 657	32 425	28 230
Korkojaksotukset	183	85	183	85
Muut menojäämät	5 467	3 723	5 378	3 731
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	38 075	36 089	37 986	35 670
Siirtovelat yhteensä	38 075	36 089	37 986	35 670

5.4 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

34) Velat, joista vakuudeksi annettu kiinnityksiä

Ei ilmoitettavaa

35) Muista sitoumuksista kuin veloista vakuudeksi annetut kiinnitykset

Ei ilmoitettavaa

36) Konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta annetut vakuudet

Ei ilmoitettavaa

37) Muut vakuudet

Ei ilmoitettavaa

38) Vuokravastuut

Vuokravastuut				
1 000 €	Konserni		Essote	
	2022	2021	2022	2021
Vuokravastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	6 999	7 203	6 999	7 203
Myöhemmin maksettavat	19 419	12 166	19 419	11 896
Leasingvastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	1 605	878	1 605	870
Myöhemmin maksettavat	2 416	922	2 416	922
Yhteensä	30 439	21 169	30 439	20 891

39) Essoten antamat vastuusitoumukset konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Ei ilmoitettavaa

40) Muut Essoten antamat vastuusitoumukset ja muut vastuut

Muut talodelliset vastuut				
1 000 €	Konserni		Essote	
	2022	2021	2022	2021
Yrityskortit, rah.yht.vastuu	19	15	19	15
Sopimusvastuut				
Huoltovarmuuskeskuksen varmuusvarastot	23	23	23	23

41) Muut kuntayhtymää koskevat taseen ulkopuoliset järjestelyt

Huollettavien varat				
1 000 €	Konserni		Essote	
	2022	2021	2022	2021
Itsenäistymisvarat	1133	959	1133	959

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Essote	
	2022	2021	2022	2021
1 000 €				
Koronvaihtosopimus 1				
Koronvaihtosopimus 1 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 30.9.2024				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	500	1000	500	1000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	10	-15	10	-15

5.5. Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot

42) Henkilöstömäärä ammattiryhmittäin/toimialoittain 31.12.2022

	Lääkärit/ Hammas- lääkärit	Hoitohen- kilökunta, AMK, opisto	Hoitohenkilö- kunta, toinen aste, koulu	Akatee- miset	Tutkimusta ja hoitoa avustavat	Huolto- henkilöt	Toimisto- henkilö- kunta	Yhteensä
Perhe- ja sosiaalipalvelut	3	194	15	116	2		6	336
Vanhus- ja vammaispalvelut	2	208	721	5	139	4	21	1100
Terveyspalvelut	259	1150	268	74	132	8	32	1923
Kuntayhtymän hallinto	2	13	6	3	36	289	169	518
Yhteensä	266	1565	1010	198	309	301	228	3877

43) Tilikauden palkat, palkkiot, eläkekulut ja muut henkilösivukulut, ellei niitä ole eritelty tuloslaskelmassa

Henkilöstökulut		
1 000 €	2022	2021
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	209 299	207 518
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	0	0
Henkilöstökulut yhteensä	209 299	207 518

44) Luottamushenkilöiden palkkoista perityt ja puolueille tai puolueyhdistykselle tilitetyt luottamushenkilömaksut

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2022	2021
Kansallinen Kokoomus	2 303	4 009
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue	11 354	6 760
Suomen Keskusta	11 053	12 777
Perussuomalaiset ry	853	1 327
Suomen kristillisdemokraatit ry	115	241
Vihreä liitto	7 281	1 268
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	32 959	26 382

45) Lakisääteistä tilintarkastusta suorittavalle tilintarkastusyhteisölle maksettavat palkkiot

Tilintarkastajan palkkiot		
1 000 €	2022	2021
BDO Audiator Ab		
Tilintarkastajan lausunnot	1	0
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät		
Muut palkkiot		
KPMG Oy ab		
Tilintarkastuspalkkiot	32	11
Tilintarkastajan lausunnot	16	
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät		
Muut palkkiot	93	93
Palkkiot yhteensä	142	104

46) Intressitahotapahtumat

Ostot intressitahoilta 1000 €	2022	2021
Liikelaitoskuntayhtymiltä		
Itä-Suomen laboratorionkeskuksen Ilky	0	12 128
Osakkuusyrityksiltä		
Mikkelin Pesula Oy	2 879	
Tytäryhteisöiltä		
Mikkelin Pesula Oy		2 911
Sairaalaparkki Oy	216	217
Ostot intressitahoilta yhteensä	3 095	17 404

Myynnit intressitahoille 1000 €	2022	2021
Liikelaitoskuntayhtymille		
Itä-Suomen laboratorionkeskuksen Ilky	0	639
Osakkuusyrityksille		
Etelä-Savon Työterveys Oy		260
Tytäryhteisöille		
Sairaalaparkki Oy		10
Myynnit intressitahoille yhteensä	0	909

Lainasaamiset tytäryhteisöltä 1000 €	2022	2021
Tytäryhteisöiltä		
Sairaalaparkki Oy	6 228	6 228
Myynnit intressitahoille yhteensä	6 228	6 228

Kuntayhtymä on antanut Mikkelin Sairaalaparkki Oy:lle pääomalainan 6 227 780,00

Lainasta maksetaan korkoa 12kk Euribor + 1%.

Lainan lyhennyksistä on sovittu erillisillä päätöksillä.

Kuntayhtymän johtajan kanssa 1.7.2016 solmittu johtajasopimus, jossa on sovittu

12 kk:n palkan suuruudesta erokorvauksesta.

6. MUUT ERIYTETYT LASKELMAT

Kilpailulain 30 d §:n perusteella julkisyhteisön on 1.1.2020 alkaen eriytettävä kilpailutilanteessa markkinoilla harjoittamansa taloudellinen toiminta kirjanpidossaan. Kirjanpidon eriyttämissäännös luo edellytyksiä julkisyhteisön elinkeinotoiminnan kannattavuuden ja hinnoittelun kustannusperusteisuuden varmistamiseen. Tämä ennaltaehkäisee kilpailuneutraliteettiongelmien syntymistä ja tehostaa kilpailuneutraliteetin valvontaa. Eriytämiselvoite mahdollistaa kirjanpitosäännösten mukaisesti laaditun ja tilintarkastuksen piiriin kuuluvan aiheiston hyödyntämisen KKV:n valvontatoiminnassa.

Pienimuotoinen toiminta rajataan eriyttämismahdollisuuden ulkopuolelle. Säännöstä ei sovelleta silloin, kun säännöksessä tarkoitetun yksikön kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan liikevaihto on alle 40 000 euroa vuodessa. Kuntayhtymän tarkastelun perusteella uudet määräykset koskevat 13 eri yksikön toimintaa. Näiden yksiköiden tuloslaskelmat markkinoille kohdistuneen myynnin osalta on esitetty vuoden 2022 osalta taulukossa 31.

Markkinoille kohdistunut myynti perustuu myyntireskontraan. Kuntayhtymän laskentaperiaatteiden mukaan ulkoisesta myynnistä aiheutuneet kustannukset on johdettu ulkoisen myynnin suhteellisen osuuden perusteella. Ulkoisesta myynnistä aiheutuneiden kustannuksien laskennassa on ulkoisten toimintatuottojen ja -kuluja sekä poistojen lähteenä käytetty kirjanpitoa. Eriytämismahdollisuuden keskeisenä tavoitteena on lisätä markkinoilla toimivien julkisyhteisöiden taloudellista läpinäkyvyyttä. Kustannuslaskentaa on käytetty kuvantamisen osalta. Tarkemman kustannuslaskennan käyttö ei ole perusteltua mikäli myynti ei ole merkittävää. Es-soten osalta vuonna 2022 ei toteutettu tältä osin tarkempaa kustannuslaskentaa eriytettyjen laskelmien osalta, johtuen hyvinvointialueen valmistelusta.

Taulukko 31. Eriytetyt laskelmat

	VÄLINE- HUOLTO	TOIMINNALLINEN KUNTOUTUS	RAVINTOKESKUS ULOSMYynti SYNNYTYSYKSIKKÖ	LÄÄKEHUOLTO	MATERIAALI- YKSIKKÖ	KUVAN- TAMINEN	KFI JA KNF	RAVINTOKESKUS ULOSMYynti LASTENYKSIKKÖ	PATOLOGIA	RAVINTO- KESKUS	HUOLTO- TOIMINTA	VUOKRAUS- TOIMINTA	TOIMITILA- PALVELUT
Toimintatuotot	56 110,69	56 453,99	14 706,46	1 242 451,43	228 083,16	249 689,60	2 475,00	7 335,80	194 827,76	557 041,05	26 315,63	467 964,86	111 139,99
Myyntituotot	56 110,69	56 453,99	14 706,46	1 242 451,43	228 083,16	249 689,60	2 475,00	7 335,80	194 827,76	557 041,05	26 315,63	467 964,86	111 139,99
Toimintakulut	-59 444,65	-56 279,99	-11 315,65	-1 319 864,84	-134 901,98	-162 631,56	-1 507,19	-5 512,76	-138 532,20	-376 607,86	-26 719,02	-74 279,63	-112 545,53
Henkilöstökulut													
Palkat ja palkkiot	-38 167,80	0,00	-4 695,16	-247 010,06	-12 901,06	-78 237,00	-733,20	-2 287,39	-75 756,70	-156 264,63	-19 001,28	0,00	-84 510,74
Henkilösivukulut													
Eläkekulut	-6 322,13	0,00	-777,23	-41 034,44	-2 105,43	-12 992,30	-126,15	-378,65	-12 685,80	-25 867,77	-3 241,62	0,00	-13 929,43
Muut henkilösivukulut	-70,59	0,00	-147,61	-5 866,86	-474,88	-1 770,97	-25,37	-71,91	-2 102,53	-4 912,74	-675,69	0,00	-1 662,20
Palveluiden ostot	-4 806,07	0,00	-983,49	-89 607,39	-10 196,74	-39 285,00	-420,89	-479,14	-8 136,43	-32 732,50	-3 065,44	-3 719,80	-6 420,76
Aineet ja tarvikkeet	-10 067,50	-56 279,99	-4 707,21	-869 835,21	-108 508,49	-28 297,80	-192,05	-2 293,26	-39 032,30	-156 665,61	-734,99	-15 132,44	-5 953,72
Muut toimintakulut	-10,56	0,00	-4,95	-66 510,88	-715,38	-2 048,49	-9,53	-2,41	-818,44	-164,61	0,00	-55 427,39	-68,68
Toimintakate	-3 333,96	174,00	3 390,81	-77 413,41	93 181,18	87 058,04	967,81	1 823,04	56 295,56	180 433,19	-403,39	393 685,23	-1 405,54
Vuosikate	-3 333,96	174,00	3 390,81	-77 413,41	93 181,18	87 058,04	967,81	1 823,04	56 295,56	180 433,19	-403,39	393 685,23	-1 405,54
Poistot ja arvonalentumiset													
Suunnitelman mukaiset poistot	-8 369,25	0,00	-82,75	-8 866,32	0,00	-12 243,70	-52,39	-40,31	-7 816,98	-2 754,13	0,00	-16 032,96	-313,53
Tilikauden tulos	-11 703,21	174,00	3 308,06	-86 279,73	93 181,18	74 814,34	915,42	1 782,73	48 478,58	177 679,06	-403,39	377 652,27	-1 719,07
Sisäiset kulut													
Sisäiset kulut	-13 089,70	0,00	-1 765,84	-216 358,89	-5 155,07	-52 672,40	-931,24	-860,28	-48 432,20	-58 770,94	-3 328,78	-575 010,00	-3 501,27
Tilikauden tulos II	-24 792,91	174,00	1 542,22	-302 638,62	88 026,11	22 141,94	-15,82	922,45	46,38	118 908,12	-3 732,17	-197 357,73	-5 220,34

7. ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Mikkelissä 27.4.2023

Etelä-Savon hyvinvointialueen hallitus

Heikki Laukkanen
puheenjohtaja

Arto Seppälä
1. varapuheenjohtaja

Pirkko Valtola
2. varapuheenjohtaja

Seija Kuikka
jäsen

Soili Moilanen
jäsen

Erkki Huupponen
jäsen

Oskari Valtola
jäsen

Janne Laine
jäsen

Jaana Strandman
jäsen

Panu Peitsaro
jäsen

Heli Järvinen
jäsen

Hannu Auvinen
jäsen

Eija Stenberg
jäsen

Santeri Seppälä
Hyvinvointialueen johtaja

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Mikkelissä _____. _____. 2023

KPMG Oy Ab

Elina Hämäläinen
JHT, KHT

8. TILINPÄÄTÖSTÄ VARMENTAVAT ASIAKIRJAT

Pääkirja
Päiväkirja
Talousarvion toteumavertailu
Investointien toteumavertailu
Tase
Tuloslaskelma
Rahoituslaskelma

TOSITELAJIT

1	Pankkitositteet	1-
2	Kassatositteet	2920-
3	Palkkatositteet	1-
4	Apteekkisiirrot	1-
5	Keskusvarastosiirot	1-
6	Sijasmaksajan palkkiot	1-
8	Matkalaskut M2	1-
10	Muistiotositteet	1-
12	ProConsona	1-
13	Omaishoidon palkkiot	1-
20	Ostolaskujen maksut (kuittaus)	1-
21	Ostoreskontralaskut	1-
22	Ostolaskut palkkojen kautta	220001-
23	Ostolaskut välitystili	230001-
29	Manuaaliset suoritukset MYRE	1-
30	Myyntireskontrasuoritukset	1-
31	Myyntilaskut/Yleislaskut	31027886-
35	WebMarela Lääkehuolto	35007797-
36	WebMarela Materiaalipalvelut	36002771-
37	Effica potilaslaskutus	20750972-
38	Ensihoitolaskutus/MerlotMedi	38098321-
39	Sopimuslaskutus	39001373-
40	Myyntilaskut/Web-laskutus	40000818-
41	Effica suun terveydenhuolto	41234124-
42	Effica pth avohoito	42335114-
43	Effica kotihoidon laskutus	43170929-
44	Effica laitoshoidon laskutus	44019448-
45	Effica asumispalveluiden lasku	45044626-
46	Effector asiakaslaskutus	49040585-
47	Effica asumispalv vuokrat	48034137-
50	EFFICA kuntalaskut PTH	50011804-
53	EFFICA kuntalaskut ESH	53008849-
66	Hyvityslaskun kohdistus	1-

87	Sumu-poistot	1-
89	Sisäinen laskutus	1-
90	Vyörytykset	1003161-
96	Kirjanpidon tulos	1-
97	Kirjanpidon tulos laskennall.	1-
98	Sisäisen laskennan tulos	1-
99	Sisäisen laskennan tulos lask.	1-

KIRJANPITOKIRJOJEN JA TOSITTEIDEN SÄILYTYS

Kirjanpitokirjat ja tositteet säilytetään joko sähköisessä muodossa tai paperitulosteina lain mukaisen säilytysajan.

Kehitysohjelma 2022

Liite 1

Essoten kehitysohjelma 2022 toteuma		
Vuosi, jolloin muutos realisoituu	2022	2022
Kehitysohjelman toimenpide / vastuualue	Yhteensä	Toteuma
Uusi palveluverkko		
Palvelurakenteen keventäminen ja tiivistäminen	210 000	
Palvelurakenteen kevennys 2020		
Kotihoidon välitön työaika ja tukipalvelut kotona	200 000	
Lähikuntoutusosastojen uudistus hyvinvointialueella	10 000	
* Käynnistetään palveluiden sisällön uudistusta		
* Palvelurakenteen -ja verkon tarkastelu hyvinvointialueella		
Palveluasumisen uudistuskohteet kuntien kanssa sopien		
* Kaikki toimipisteet ja palvelut arvioidaan priorisoidusti		
Sähköiset palvelut korvaa lähipalvelua ja hyvinvointi- asemat tukeutuvat laajemmin hyvinvointikeskuksiin	80 000	
Uusi palveluverkko yhteensä	290 000	
Ostopalvelujen vähentäminen		
Kuvantamispalveluiden uudistaminen	0	
*Kuvantamisen HUS -palvelusopimus		
*Kuvantamisen sisäinen järjestely		
Lääkehuollon palvelumuutokset	100 000	
Lääkekulujen hallinta	0	
ISLAB:in kustannusten hillintä	0	
Turvapalvelut	180 000	180 000
ICT, Digitalisointi, automatisoiminen	50 000	50 000
Vaalijalan palveluiden optimointi	50 000	50 000
Lähetehalaus Essotelle	500 000	
* Pieksämäki (ohjausvolyyymi 2,7 milj.)	500 000	
* Pertunmaa (ohjausvolyyymi 200.000 eur.)	0	
Lastensuojelun oma sijaishuoltoyksikkö	0	
Ostopalvelujen vähent. yhteensä	880 000	280 000
Ulkoisten asiakkaiden hankinta		
* Kesäasukkaiden palvelut		
* Ulosmyynti korona hoitojonot ym	378 000	500 000
Ulkoisten as. hankinta yhteensä	378 000	500 000
Henkilöstöprosessien kehitys		
Henkilöstön määrän pysyvä vähennys		
Sairauspoissaolojen vähentyminen	451 350	
Koulutus- ja matkustuskulut, vähentyminen	130 000	
Toimielinten kokoukset etänä		
Keskitetty resurssihallinta	150 000	
Sarastian sijaispalvelut	300 000	
Sähköiset palvelut, digitalisaatio	0	
Henkilöstöpros. kehitys yhteensä	1 031 350	0
Tilasuunnitelma		
Lähtötason muutos vuonna 2020		
Tilojen muutokset 2021		
Tilojen muutokset 2022	300 000	
Tilasuunnitelma yhteensä	0	
KAIKKI YHTEENSÄ *ilman omaisuusjärjestelyjä	2 579 350	780 000
Omaisuusjärjestelyt, kertaluonteisia	2 500 000	
Sairaalatontin myynti netto		
Pesulan myynti, 18 osaketta		
Hallintorakennukset psl. R -talo		
Työterveys		2 500 000
Muu osakeomistustarkastelu		
Omaisuusjärjestelyt yhteensä	2 500 000	2 500 000
KAIKKI YHTEENSÄ * Sisältäen omaisuusjärjestelyt	5 079 350	3 280 000

	Hallinnoija/ Essoten vastuhenkilö	Hankeaika	Kustannus/ Essoten osuus, koko hankeaika	Avustus/Essoten osuus, koko hankeaika	Essoten omarahoitus- osuus, koko hankeaika	Kustannukset 2022	Omarahoitus- osuus 2022
Puusta hyvinvointia ESR	XAMK/ Syväoja	9/2020-12/2022	11 673	0	11 673	4 267,00 €	4 267,00 €
Tulevaisuuden sotekeskus 1	Essote/Sipilä	2020-2022	1 325 000	1 325 000	0	566 795,18 €	0,00 €
Tulevaisuuden sotekeskus 1/LAPE	Essote/Sipilä	2020-2022	175 000	175 000	0	80 664,28 €	0,00 €
Tulevaisuuden sotekeskus 2	Essote/Sipilä	2022-2023	3 905 532	3 905 532	0	583 962,20 €	0,00 €
Tulevaisuuden sotekeskus 2/LAPE	Essote/Sipilä	2022-2023	682 500	682 500	0	10 292,00 €	0,00 €
Työkyky	Essote/Sipilä	10/2020- 12/2022	781 001	624 801	156 200	412 481,68 €	82 496,34 €
Itsemurhien ehkäisy	Essote/Sipilä	10/2020- 12/2023	514 616	411 693	102 923	248 628,10 €	49 725,62 €
Tulevaisuus kotona	Essote/Sipilä	2022-2023	975 000	975 000	0	319 191,87 €	0,00 €
ReissuElla ESR/EAKR	ESEDU/ Taivalantti	6/2019-5/2022	249 637	187 227	62 410	35 699,50 €	8 924,88 €
Ikääntyneiden tilannekuva (KATI)	Essote/Kaukonen	2021-2022	977 956	488 978	488 978	440 129,66 €	220 064,83 €
LUMO Lastensuojelun kehittäminen monialaisesti STM	ISO/Will-Orava	12/2020-12/2022	221 750	177 400	44 350	94 816,58 €	18 963,32 €
SOSRAKE ESR	ISO/ Kirvesmies	5/2020-12/2022	190 719	152 576	38 143	56 762,01 €	11 352,40 €
Magee II	Essote/Koivisto	9/2021-8/2022	112 857	79 000	33 857	74 858,73 €	22 457,62 €
Magee III	Essote/Koivisto	9/2022-12/2022	34 600	24 220	10 380	36 705,91 €	11 011,77 €
Ohjaamo 2.0	Essote/Sari-Anne	4/2021-11/2023	434 881	347 905	86 976	135 923,63 €	27 184,73 €
Palliativinen mobiilipalvelu	KYS/	2022 - 2023	100 000	100 000	0	43 047,29 €	0,00 €
Opiskeluhoollon vahvistaminen	Essote	10/2021 - 12/2022	262 571	183 800	78 771	125 330,61 €	37 599,18 €
Parasta itää!	/Eeva Häkkinen	11/2021-12/2023	101 400	81 120	20 280	62 959,23 €	12 591,85 €
RRP 1	Essote/Antti Mäke	5 -12 2022	1 374 000	1 374 000	0	915 515,47 €	0,00 €
YHTEENSÄ			12 430 693,43 €	11 295 751,60 €	1 134 941,83 €	4 248 030,93 €	506 639,53 €

Hankkeilla on suuri merkitys Etelä-Savon hyvinvointialueen valmistelulle, sillä niiden avulla kehitetään tulevaisuuden rakenteita ja palveluja. Lisäksi hankkeet lisäävät työllisyyttä ja tarjoavat työntekijöille uralla etenemisen ja ammatillisen kasvun mahdollisuuksia. Hankkeet ovat pystyneet rekrytoimaan hyviä osaajia.